

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Role původních obyvatel v cestovním ruchu

Role původních obyvatel Austrálie
v cestovním ruchu

Bakalářská práce

Autor: Jana Netíková

Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: Ing. Martina Pásková, Ph.D.

Hradec Králové

duben 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedených zdrojů.

V Hradci Králové 20. dubna 2016

Jana Netíková

Poděkování

Ráda bych vyjádřila poděkování Ing. Martině Páskové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a pomoc, kterou mi poskytla v průběhu vypracování této bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat cestovatelům Jiřímu Kolbabovi a Ing. Rudolfovi Svaříčkovi za jejich čas a poskytnuté rozhovory. V neposlední řadě mé poděkování patří mojí rodině.

Anotace

Téma: Role původních obyvatel v cestovním ruchu

Bakalářská práce se zabývá tématem role původních obyvatel v cestovním ruchu, a to konkrétně původních obyvatel Austrálie, Aboriginců. Cílem práce je analyzovat roli původních obyvatel Austrálie v cestovním ruchu a vliv cestovního ruchu na kvalitu jejich života. Práce vychází ze současného postavení přírodních národů ve světě z antropologického a etnografického hlediska a analyzuje cestovní ruch přírodních národů. Popisuje zapojení Aboriginců do cestovního ruchu, jejich kulturní dědictví a možnosti jejich uplatnění s důrazem na využití jejich unikátních tradic, znalostí a vědomostí. Výstupem práce je doporučení a hypotéza s možností využití pro kvantitativní výzkum o postavení a perspektivě Aboriginců v cestovním ruchu Austrálie.

Klíčová slova:

Aboriginci, Austrálie, antropologie cestovního ruchu, cestovní ruch přírodních národů, hmotné dědictví, nehmotné dědictví, přírodní národy

Annotation

Title: The Role of Indigenous Peoples in Tourism

The Bachelor Thesis deals with the role of indigenous peoples in tourism focusing on the indigenous people of Australia, the Aborigines. The aim is to analyse the role of indigenous people of Australia in tourism and the impact of tourism on the quality of their lives. The paper is based on the current status of indigenous peoples in the world from an anthropological and ethnographic perspective and analyses the indigenous tourism. The thesis describes Aboriginal involvement in tourism, their cultural heritage and their potential application with emphasis on the use of their unique traditions and knowledge. The outcome of the paper are recommendations and the hypothesis to be used for quantitative research about the position and perspective of the Aborigines in tourism of Australia.

Key words:

Aborigines/Aboriginal Australians, anthropology of tourism, Australia, indigenous peoples, indigenous tourism, intangible cultural heritage, tangible cultural heritage

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Cíl a metodika práce.....	9
2.1	Cíl a důvod výběru tématu práce	9
2.2	Výzkumné otázky	9
2.3	Metodický postup	10
3	Teoretická východiska.....	12
3.1	Vymezení pojmu přírodní národy	12
3.2	Antropologie přírodních národů	13
3.3	Přírodní národy versus moderní civilizace	15
3.4	Umění přírodních národů a kulturní identita	16
3.5	Antropologie cestovního ruchu.....	17
3.6	Cestovní ruch původních obyvatel.....	22
4	Případová studie – Austrálie	28
4.1	Charakteristika řešeného území	28
4.1.1	Základní charakteristika území.....	28
4.1.2	Osídlení původními obyvateli	30
4.1.3	Objevení Austrálie a britská kolonizace.....	32
4.1.4	Původní obyvatelé	34
4.1.5	Nároky původních obyvatel na území.....	36
4.1.6	Obyvatelé Austrálie	37
4.2	Průběh a výsledky výzkumu	38
4.2.1	Metody výzkumu.....	38
4.2.2	Výsledky výzkumu.....	40
4.2.3	Turisticky atraktivní lokality na tradičním území Aboriginců	41
4.2.3.1	Arnhem land – Arnhemská země.....	42
4.2.3.2	Darwin.....	42
4.2.3.3	Kakadu	43
4.2.3.4	Katherine	44
4.2.3.5	Alice Springs a Uluru	45
4.2.4	Participace původních obyvatel na prezentaci tradic	46
4.2.5	Kultura a umění původních obyvatel	47
4.2.5.1	Dreaming.....	48

4.2.5.2	Legendsy a mýty	48
4.2.5.3	Hudba a tanec	49
4.2.5.4	Výtvarné umění	50
4.2.6	Příklady zaměstnání původního obyvatelstva v cestovním ruchu.....	51
4.2.6.1	Ayers Rock Resort	52
4.2.6.2	Home Valley Station	53
4.2.6.3	Mossman Gorge Centre.....	53
4.2.7	Cestovatelé o životě a kultuře Aboriginců	55
5	Shrnutí výsledků.....	57
6	Závěry a doporučení.....	64
6.1	Doporučení.....	64
6.2	Závěr	64
7	Seznam zdrojů.....	66
8	Přílohy	76
8.1	Seznam příloh	76
8.2	Seznam obrázků.....	76
8.3	Seznam tabulek	77
8.4	Seznam použitých zkratk	77
9	Zadání práce	99

1 Úvod

„Nestačí přesně identifikovat každého živočicha, každou rostlinu, kámen, nebeské těleso nebo přírodní jev, o nichž je v mýtech nebo v rituálu zmínka – a na tyto mnohonásobné úkoly je etnograf zřídka kdy připraven – je třeba také vědět, jakou roli jim každá kultura přisoudila uvnitř určitého systému významů. Je zajisté užitečné ilustrovat bohatství a bystrost domorodých pozorování a popsat jejich metody. Ze všech těchto nepatrných podrobností, trpělivě hromaděných v průběhu věků a věrně předávaných z generace na generaci, jsou jen některé vybrány k tomu, aby daly zvířeti nebo rostlině signantní funkci v daném systému.“ (Lévi-Strauss, 1996:74)

Člověk dnešní vyspělé společnosti se o přírodních národech dozvídá z tisku a hlavně z médií. Klade si otázku, jestli v éře moderních technologií ještě mohou existovat původní obyvatelé, kteří nadále vedou svůj „primitivní“ způsob života vzdáleni od technických vymožeností. Obývali svůj svět dávno předtím, než Evropa objevila Ameriku nebo Austrálii. Noví osadníci domorodé obyvatelstvo zkolonizovali, vyhnali z jejich domovských teritorií a přinutili k integraci a často k potlačení vlastní identity. Toto zevšeobecnění však neplatí globálně, ne všude si moderní člověk domorodce podmanil. Ve světě se nacházejí místa, kde přírodní národy dále existují, žijí izolovaně, udržují si vlastní tradice a životní styl starý několik stovek nebo tisíce let. Austrálie je jedním z takových míst. Tato práce se věnuje významu původních obyvatel australského kontinentu v cestovním ruchu Austrálie.

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř základních částí. V první části je popsán cíl a důvod výběru tématu práce, zformulovány výzkumné otázky, popsán metodický postup a způsob dosažení cíle.

V druhé části, teoretická východiska, je definován a vysvětlen pojem přírodní národy z hlediska antropologie a etnografie. Problematikou domorodých národů se zabývají nejen vědci, ale i mezinárodní instituce. Podstatnou část tvoří analýza klíčových tezí o antropologii cestovního ruchu a analýza klíčových tezí o cestovním ruchu přírodních národů.

Třetí část, případová studie, v úvodu shrnuje nejvýznamnější historická východiska Austrálie. Popisuje původní australskou a tasmánskou společnost, její vývoj od osídlení kontinentu až po evropskou kolonizaci. Dále je zde charakterizováno území Austrálie, politické zřízení, demografický vývoj původního obyvatelstva nebo aktivity domorodého obyvatelstva k znovuzískání vlastního území a práv v rámci společnosti. Podstatnou část

případové studie tvoří charakteristika vybraných turistických území ve spojitosti s původními obyvateli Austrálie a charakteristika jejich unikátního kulturního dědictví. Významnou část tvoří popis vybraných možností zaměstnanosti domorodého obyvatelstva v cestovním ruchu.

Čtvrtá část se věnuje shrnutí zjištěných výsledků. Závěr práce přináší doporučení pro oblast výzkumu i praxe a návrh dvou hypotéz. V přílohách lze mj. nalézt doplnění informací, obrázky a doslovný přepis rozhovoru se dvěma významnými českými cestovateli a dvěma Australany na téma role původních obyvatel Austrálie v cestovním ruchu.

2 Cíl a metodika práce

2.1 Cíl a důvod výběru tématu práce

Volba tématu bakalářské práce reaguje na urgentnost fenoménu interkulturality a na aktuálnost problematiky působení původních obyvatel v cestovním ruchu, a to v její ekonomické, etické a environmentální rovině. Unikátnost a autenticita jejich kulturního dědictví je ohrožena například vlivem komercionalizace, světové globalizace nebo nekoordinovaným cestovním ruchem. Z tohoto důvodu bylo cílem bakalářské práce popsat roli původních obyvatel Austrálie v cestovním ruchu a vliv cestovního ruchu na kvalitu jejich života.

2.2 Výzkumné otázky

Pro dosažení cíle práce byly zformulovány tři výzkumné otázky, viz Tabulka 1:

Tabulka 1: Výzkumné otázky

Výzkumná otázka 1	Jaká je role původních obyvatel Austrálie v cestovním ruchu?
Výzkumná otázka 2	Jaké výhody plynou původním obyvatelům Austrálie z participace v cestovním ruchu v kontextu s jejich tradičním způsobem života?
Výzkumná otázka 3	Jaká ohrožení plynou z využití a komercionalizace hmotného a nehmotného kulturního dědictví původních obyvatel Austrálie v cestovním ruchu?
Zdůvodnění	Cestovní kanceláře a autoři písicí o možnostech zapojení původních obyvatel do cestovního ruchu uvádějí, že jejich participace jim může přinést ekonomický užitek a pomáhá zviditelnit jejich kulturu a životní styl. Autorka se domnívá, že kromě prospěchu cestovní ruch nemusí být vždy v souladu s jejich tradičními hodnotami a životním stylem. Cestovní ruch může přinést i negativní dopad na jejich autentičnost a kulturní identitu zejména v turisticky exponovaných oblastech v důsledku přílišné komercionalizace. Výsledky práce by tak mohly sloužit pro kvantitativní výzkum.

Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Na takto stanovené otázky byly hledány odpovědi pomocí obsahové analýzy shromážděných sekundárních dat a poznatků z primárního výzkumu. V závěru práce byly v kontextu těchto otázek navrženy dvě hypotézy pro ověření formou kvantitativního výzkumu.

2.3 Metodický postup

Při koncipování přístupu ke zpracování práce se počítalo s kombinací kvalitativního a kvantitativního výzkumu. Jak bývá v podobných případových studiích obvyklé, ukázalo se však, že potřebná data pro kvantitativní výzkum nelze možné získat (viz Kapitola 4.2.1). Byla proto zvolena strategie výhradně kvalitativního výzkumu, která spočívala v primárním výzkumu ve formě řízených strukturovaných rozhovorů a dále v sekundárním výzkumu formou sběru, analýzy a syntézy dostupných informací a dat s následnou abstraktizací zjištěných poznatků za účelem popisu a objasnění šetřené problematiky. Z důvodu, že tato problematika zapojení původních obyvatel Austrálie do cestovního ruchu nebyla zatím dostatečně popsána, autorka zvolila pro její výzkum metodu případové studie.

Podle Trouсила a Jašíkové (2015:120:121): „*Analýza kvalitativních údajů a informací spočívá v hledání pravidelností, podobností, vzorců a společné konstrukce reality.*“

Teoretická východiska byla zpracována pomocí obsahové analýzy a následné syntézy dostupných relevantních zdrojů. Jednalo se především o díla těchto současných autorů: Černý (2011), Eriksen (2012), Zelenka a Pásková (2012), ale i starších autorů jako například Wolf (1970, 1984, 2007), Lévi-Strauss (1999, 2012) nebo Čapek (1957), jejichž vědecký přínos pro antropologii a etnografii zejména v polovině 20. století je významný.

V rámci zpracování teoretických východisek byly použity klíčové teze o antropologii přírodních národů. Vycházelo se především z odborných zdrojů vybraných autorů o sociální a kulturní antropologii a mezinárodních institucí jako např. Organizace spojených národů (2015), Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (dále UNESCO), (2016b, 2016e) a Světová organizace cestovního ruchu (dále UNWTO), (2012). Jednotlivé obory antropologie měly vliv na formování vědy o antropologii přírodních národů z hlediska provázanosti oborů. Podstatné teze vycházely z odborné literatury těchto autorů: Burns (2004), Stronza (2001), Vodáková a kol. (2000) nebo Goeldner a Richie (2006).

Obsahová analýza a následná syntéza textů týkajících se cestovního ruchu přírodních národů vycházela z klíčových tezí těchto autorů: Buntén (2010), Butler a Hinch (2007), Theobald (2005) nebo Smith (2009). Významným přínosem byla zejména odborná publikace autorů Butler a Hinch (2007), která se komplexně zabývá problematikou přírodních národů. UNESCO (2006, 2016a, 2016c) věnuje problematice přírodním národům velkou pozornost, v práci byly použity podstatné charakteristiky především o významu kulturního dědictví z pohledu této organizace.

Metodický postup zpracování případové studie je podrobně popsán v Kapitole 4.2.1.

V bakalářské práci je pro pojem přírodní národy použito několik dalších pojmů, které byly použity s ohledem na přímé citace, překlady z anglického jazyka a další použité zdroje. Jedná se o tyto pojmy: domorodé národy, domorodé obyvatelstvo, domorodá komunita, domorodí lidé, původní komunita, primitivní společnost, primitivní národy.

3 Teoretická východiska

3.1 Vymezení pojmu přírodní národy

Podle UNESCO (2016b) domorodé národy žijí ve všech oblastech světa. Vlastní, obývají nebo využívají 22 % celosvětové rozlohy. V počtu nejméně 370 až 500 milionů lidí domorodé národy představují podstatnou část kulturní rozmanitosti světa. Vytvořili a mluví největším počtem téměř 7000 jazyků. Mnoho domorodých národů se i nadále potýká s marginalizací, extrémní chudobou a porušováním lidských práv. Prostřednictvím partnerství s domorodými národy se UNESCO (2016b) snaží podporovat je při řešení problémů, kterým čelí, přičemž uznává jejich významnou roli v kulturní a biologické rozmanitosti světa. Jak uvádí UNESCO (2016b), ve své strategii považuje potřeby domorodých národů za jednu ze svých priorit.

Podle Jankuva (1999:727-728) je první mezinárodněprávní závazná definice domorodého národa obsažena v Úmluvě Mezinárodní organizace práce (dále MOP) č. 107 z roku 1957 (Úmluva o ochraně a integraci domorodých a ostatních kmenových a polokmenových populací v nezávislých státech). Tato definice byla v pozdějším období často zpochybňována představiteli domorodých národů kvůli používání termínu populace místo termínu národ. Úmluva MOP č. 169 z roku 1989, která je v podstatě revizí Úmluvy č. 107 z roku 1957, tento stav upravuje do požadované formy. Úmluva č. 169 (Úmluva o domorodých a kmenových národech v nezávislých zemích) tedy zavádí pojem národ místo termínu populace a navíc rozlišuje tzv. kmenové národy a domorodé národy v nezávislých zemích. Jak uvádí Jankuv (1999:728), tato Úmluva podle článku 1, odst. 1, písm. a/ Úmluvy, kmenové národy definuje jako ty, „...*kterých sociální, kulturní a ekonomické podmínky se odlišují od jiných částí národního společenství, a kterých status je regulovaný zčásti, anebo úplně jejich vlastními zvyky nebo tradicemi, nebo zvláštními zákony, či úpravami...*“. Jak dále definuje Jankuv (1999:728), tato Úmluva podle článku 1, odst. 1, písm. b/ Úmluvy, domorodé národy definuje jako ty, „...*které se za takové pokládají, protože mají původ v populacích, které obývali krajinu anebo zeměpisný region, ke kterému krajina patří v době ovládnutí, anebo kolonizace, anebo vytvoření současných státních hranic, a které bez ohledu na jejich právní status zachovávají jejich vlastní sociální, ekonomické, kulturní a politické instituce...*“.

Na 69. plenárním zasedání Organizace spojených národů (dále OSN) dne 18. prosince 1990 Iniciativa Valného shromáždění OSN (dále VS OSN) podpořila

ochranu práv domorodého lidu, jak se uvádí v zápisu VS OSN (1990), Rezolucí VS OSN č. 45/164 z roku 1990, která prohlásila rok 1993 za mezinárodní rok světového domorodého lidu. Tento dokument byl přijat s cílem rozvíjet mezinárodní spolupráci při řešení problémů, kterým čelí komunity přírodních národů v oblasti lidských práv, životního prostředí, vlastního rozvoje, vzdělání a zdraví. Na tuto rezoluci navázala na 85. plenárním zasedání OSN dne 20. prosince 1993 Rezoluce VS OSN č. 48/133, jak je uvedeno v zápisu VS OSN (1993). Tento dokument kromě vytyčených cílů z roku 1990 cílů zdůraznil také potřebu zlepšit ekonomickou, sociální a kulturní situaci domorodých národů s plným respektováním jejich různorodosti a jejich vlastních iniciativ. Jak je dále uvedeno v dokumentu, s počátkem od prosince 1994 bylo vyhlášeno desetiletí světových domorodých národů s důrazem na hodnoty tradiční kultury, lidového umění a rituálů jako výrazů příslušných národních identit a jako základ pro společnou vizi pro mír, svobodu a rovnost.

Vymezením pojmu přírodní národ se zabývá Černý (2011:11), který přírodní národy charakterizuje jako: *„...lidská seskupení, jež do dnešních dnů žijí v úzké, každodenní a osudové sounáležitosti s prostředím, jímž jsou obklopena. Toto prostředí je jim zdrojem základních materiálních jistot, rozhoduje o jejich přežití/nepřežití, v něm se realizuje a z něj také vyrůstá převážná většina běžných činností jednotlivých členů společenstva. Jelikož přírodní národy chápou svůj životní prostor a vztah k němu jako posvátný, očekává se partnerství rámované duchovním rozměrem. Není proto ani tak důležité, jestli se v komunitě začnou vyskytovat prvky západní civilizace, například na úrovni způsobu oblékání či užívání kovových nástrojů a moderních zbraní, jako spíše to, zda její členové stále hovoří domorodým jazykem a praktikují tradiční náboženství, zda u nich přetrvává archaický způsob myšlení, zda v jejich životech hraje důležitou roli magie aj. Právě stabilita duchovní složky kultury, a to zásadněji, než trvalost složky materiální, zaručuje kompaktnost, a tím také životaschopnost komunity.“*

3.2 Antropologie přírodních národů

Systémem vzdělání a vědění přírodních národů se zabývá Lips (1960:171). Poukazuje na skutečnost, že na rozdíl od civilizovaných evropských zemí, kde byla povinná školní docházka postupně zaváděna od 17. století, přírodní národy systematickou duševní výchovu znali již dávno. Podle něj povinností každého příslušníka kmene bylo, aby si osvojil tradiční vědomosti a uchoval je. Vyučování v divočině nezávisí na tom, jestli

má jednotlivce finanční zabezpečení. Každý člověk má právo získat stejné vzdělání jako ostatní. Školám přírodních národů je podle Lipse (1960:171) zcela cizí spěch a mechanický způsob výkladu, které v civilizaci tak často již v mládí mohou znemožnit plné rozvinutí osobnosti. Každé dítě tak vyrůstá pod stálým dohledem svých rodičů. Primitivní člověk žil bez duševních zábran a v nejužším styku s přírodou. Podobně jako zvířata tak mohl nezávisle na materiálních podmínkách učit své potomky dovednostem, které jsou nutné pro udržení života. Jak dále poukazuje, výchova klade důraz na poskytnutí technické znalosti potřebné k zachování života v rámci příslušné kultury a rovněž na seznámení každého svého člena s kořeny etických, duchovních a sociálních hodnot, jež jsou součástí společenského života. I když u přírodních národů není výchovným prostředkem kniha, ale mluvené slovo, ani nemají učitele z povolání ve smyslu moderních civilizací, rodiče a především vážení starci moudře a důstojně vedou výchovu v duchu kmenových tradic. Jak uvádí Lips (1960:172-174), příslušníci přírodních národů začínají vychovávat děti od nejužšího věku k tomu, aby měli na paměti síly okolního světa a ctili je. Učí je tak taktu, slušnosti a etikety, protože se jedná o oblast, o níž mají přírodní národy mnohdy složité představy. Jejich silně vyvinutý cit pro slušnost vůči ostatním členům svého nebo jiných kmenů se rozšiřuje i na chování vůči zvířatům.

Multietnické národy mohou být podle Eriksena (2012:194) účinně historicky redefinovány tak, aby uspokojily nároky různých skupin, které se cítily z národního jádra dlouhodobě vyloučené. Zde na příkladu Hutchinsona (1994) Eriksen (2012:194) uvádí srovnání USA, Kanady a Austrálie, na kterém je názorně ukázáno, jak byla symbolika a oficiální identita těchto tří zemí tzv. Nového světa přetvořena v posledních desetiletích 20. století. Jak uvádí Eriksen (2012:194), Hutchinson (1994) analyzuje nejdůležitější historickou událost v každé zemi. Stejí výročí založení federálního státu v Kanadě v roce 1967 a dvousté výročí Deklarace nezávislosti Spojených států amerických v roce 1976, v Austrálii se v roce 1988 jednalo o dvousté výročí osídlení Austrálie Evropany. Ve všech třech případech jednotlivé vlády usilovaly o konsolidaci homogenní bílé národní identity. Ve všech třech případech vedly národní oslavy k rozsáhlým sporům o to, jak je národní identita definována. V Kanadě, jak uvádí, znamenalo sté výročí začátek québecké secese a v USA se hlasitě předváděli nejrůznější menšinoví aktivisté. V Austrálii se proti oslavám postavili obzvláště silně původní obyvatelé, kteří vyhlásili „rok smutku“. Od té doby podle Eriksena (2012:194) tyto tři země započaly oficiální reformulaci odpovídající národnosti a v současnosti se navenek prezentují jako „multikulturní společnosti“, spíše než jako společnosti bílé.

3.3 Přírodní národy versus moderní civilizace

Lévi-Strauss (1999:40) poukazuje na vliv a snahu západní civilizace v období posledních dvou století ovládnout svět úplně nebo prostřednictvím některých svých klíčových prvků, například industrializací. Pokud se ostatní kultury budou snažit uchovat něco ze svého tradičního dědictví, pak se podle něj jejich snaha bude omezovat na ty nejkřehčí aspekty, o nichž lze předpokládat, že budou smeteny budoucími hlubokými transformacemi. Jak Lévi-Strauss (1999:40-41) zdůrazňuje, příklon k západnímu způsobu života však není natolik spontánní, jak by si západní společnost přála. Vede k němu spíše nedostatek jiné volby než svobodné rozhodnutí. Jak uvádí, západní civilizace v minulosti vojskem, obchodováním, plantážnictvím a prostřednictvím misionářů po celém světě přímo nebo nepřímo zasáhla do života původních obyvatel. Zvrátila tak od základu jejich tradiční způsob života tím, že buď jim vnutila způsob svůj, nebo zavedla podmínky, které vyvolaly zhroucení stávajícího prostředí, aniž je nahradila něčím jiným. Podrobeným nebo zhrouceným národům nezbylo než přijmout náhradní řešení, která jim byla nabídnuta. Pokud k tomu nebyly nakloněny, zbývala jim naděje, že si tato řešení sami osvojí natolik, aby se jim mohly rovnocenně postavit. Lévi-Strauss (1999:61) dále zdůrazňuje nutnost zachování rozmanitosti ve světě, jenž je ohrožen monotónností a jednotvárností. Je to podle něj možné dosáhnout prostřednictvím tolerance jako dynamického postoje, který spočívá v předvídání, chápání a podpoře všeho, co jeví odhodlání být. Jak uzavírá, rozmanitost lidských kultur existovala, obklopuje nás a je také před námi.

Snahou modernizovat domorodé národy po vzoru vyspělých společností se zabývá Copans (2001:86-87). Poukazuje na skutečnost, že od dvacátých let 20. století se sociální a kulturní antropologové zabývají otázkou transformace domorodých populací v koloniálním, ale i v národním kontextu. Existující studie podle něj přinesly svědectví o probíhajících změnách, důležité je porozumět starobylosti změn a akulturaci. Co však studie postrádají, jak dále zmiňuje, je teoretická perspektiva schopná určit pozici při pozorování a analýze těchto změn. Tuto myšlenku Copans (2001:87) dále rozvádí: *„Není totiž zcela jasné, zda pokřesťanstění, používání peněz, zaměstnanecký poměr, migrace, alkoholismus, školní docházka a gramotnost jsou přirozenými předměty (náměty) etnologie. Naproti tomu primárním reflexem bylo tvářit se, jako by tyto jevy neexistovaly, byly bez významu, nebo naopak jako by mohly pouze degradovat jádro „primitivních“ kultur. Nicméně je možné chápat tyto kultury jako funkční celky (Malinowski) nebo jako*

morfologické (Mauss), tedy na ně nahlížet s respektem a vážně, abychom dokázali, že se věru jedná o společnosti jako jiné.“

Jak uvádí Lévi-Strauss (2012:31), z pohledu antropologie národy označované jako „primitivní“, které neznají zemědělství nebo chov domácích zvířat a živí se principiálně lovem a rybolovem nebo česáním a sbíráním planě rostoucích plodů, nejsou sužovány strachem ze smrti hladem ani obavou, že nedokážou přežít v nehostinném prostředí. Jejich nízký demografický početný stav a obrovská znalost přírodních zdrojů jim umožňují žít v něčem, což je možné nazývat hojností. U některých národů podle Lévi-Strausse (2012:31-32) studie prokázaly, že dvě až čtyři hodiny práce denně jejich aktivním členům stačí na zajištění živobytí pro celé rodiny. Ve vztahu k prostředí mají tyto přírodní národy větší nezávislost než zemědělci a chovatelé. Mají podle něj víc volného času, který jim umožňuje věnovat prostor představitosti, stavět mezi sebe a vnější svět různé formy víry, různé sny a rituály nebo činnosti, které lze nazvat činností náboženskou nebo uměleckou. Srovnává tak poměr trávení času prací aktivních lidí moderního světa. Lévi-Strauss (2012:53) formuluje příklad poučení od tzv. primitivních společností pro moderní svět v případě ekonomických souvislostí. Tyto společnosti se zakládají na principech, díky nimž se objem vyprodukovaného bohatství proměňuje na morální a společenské hodnoty. Podle něj mezi ně primitivní společnosti řadí osobní naplnění dosažené prací, úctu k bližním, morální a společenskou prestiž, úspěšně uskutečněný soulad mezi člověkem a přírodním i nadpřírozeným světem. Antropologické výzkumy tak pomáhají lépe pochopit nutnost harmonie mezi těmito složkami lidské přirozenosti.

3.4 Umění přírodních národů a kulturní identita

Uměním přírodních národů se zabýval Čapek (1957:80), který jejich uměleckou výrazovost nazval velice živou a ryzí. Podle něj se v ní projevuje přirozený cit pro formu. Na rozdíl od umělce moderní společnosti, který zachytává objekt svého díla detailně věrným přenosem modelu, tvůrce přírodního umění je nadán zvláštní schopností uchopit a charakterizovat formu lidského nebo zvířecího těla zcela odlišným způsobem. Jeho postup je ten, že charaktery předmětu zobrazí a zdůrazní intuitivně, nahradí je útvarem ze své vlastní tvárné představy, někdy věcnější, jindy i výrazně do hloubky, podle toho, jak je veden svojí představou. Tím tak podle Čapka (1957:81-82) docílí překvapivého a nezvyklého zjednodušení, nebo až naturální a intuitivní rozhodnosti. Umělecký výraz

přírodních národů je totiž primární a váže se k živým původům, k organickým pohnutkám a k pudovým cestám. Jedná se o hloubky, jež jsou podstatou umění.

Podle Zelenky a Páskové (2012:294) kulturní identita znamená kulturní mechanismus a způsob, jímž se jedinec a zejména skupina vymezuje, ztotožňuje a cítí souvaznost s kulturní krajinou dané společenské skupiny, ale také vnímá jedinečnost své existence. Kulturní identita je podle nich způsobem sebereflexe ve vztahu k jiným jedincům, je souhrnným povědomím daného jedince nebo skupiny o příslušnosti k nějaké kulturně odlišné skupině, vyznačující se například určitým hodnotovým systémem, historickým vývojem, životním stylem nebo přesvědčeními. Jak uvádí Zelenka a Pásková (2012:294), cestovní ruch jako určitá forma interkulturální interakce může posilovat kulturní identitu jak v negativním smyslu (např. netolerance, nacionalismus apod.), tak i v pozitivním smyslu (např. hrdost, patriotismus, návrat k tradicím, péče o přírodní a kulturní dědictví apod.). Jak dále uvádějí, cestovní ruch může také zeslabovat kulturní identitu vlivem vtažených globalizačních efektů.

3.5 Antropologie cestovního ruchu

Antropologie jako obor vědeckého zkoumání prošla svým historickým vývojem, jak popisuje Holý In Vodáková et al. (2000:11). Během historie se postupně měnil předmět jejího zájmu, teorie tohoto předmětu, okruh řešených problémů a metodiky řešení. Zatímco kultura zůstala nepřetržitě předmětem studia kulturní antropologie ve Spojených státech, ve Velké Británii se od druhého desetiletí 20. století ustálila sociální antropologie. Ta byla definována jako srovnávací sociologie primitivních společností. Jak dále Holý In Vodáková et al. (2000:11) uvádí, předmětem studia sociálních antropologů se stala sociální struktura. Zjišťovalo se, jak jsou různé sociální struktury organizovány a jak fungují, jak je společenský systém udržován v dynamické rovnováze v důsledku politických, ekonomických, příbuzenských a jiných vazeb, které existují mezi hlavními segmenty společnosti. Antropologové se podle něj zaměřili na studium zvyků, náboženství, rituálu nebo systém hodnot.

Justoň In Vodáková et al. (2000) vysvětluje výrazy, které z antropologického hlediska souvisejí s přírodními národy. Jedná se o tyto vybrané pojmy podle Justoň In Vodáková et al. (2000), které definují kulturní identitu přírodních národů a mají proto přesah do cestovního ruchu přírodních národů:

- **Kmen** – je skupina lidí, kterou Justoň in Vodáková et al. (2000:134) charakterizuje jako etnicky jednotnou a která se obvykle hlásí ke společnému původu, který může vyplývat z genealogického vztahu k dávnému předku nebo může vycházet z odlišného etnického nebo sociálního vývoje.
- **Kult předků** – jak Justoň in Vodáková et al. (2000:154) uvádí, je charakteristický především pro myšlení přírodních národů. Duchové jejich předků hrají významnou roli, mnohdy mytologicky podloženou. Vztah živých k mrtvým vyjadřuje kontinuitu existence sociálních skupin.
- **Mytologie** – Justoň In Vodáková et al. (2000:158-159) mytologii popisuje jako soubor mýtů určitého národa, kultury či etnické skupiny a zároveň jako vědní disciplínu, která se zabývá rozborem, výkladem a srovnáváním mýtů. Význam pro přírodní národy se chápe jako funkční naplnění jejich praktických potřeb.
- **Obřad** – Justoň In Vodáková et al. (2000:147) popisuje jako velkou část činností přírodních národů v širokém rozpětí od magických aktů až po hru. Pro tyto společnosti mají především psychoterapeutický význam. V obřadech se prolínají duchovní činnosti jako magie a náboženství.
- **Primitivní společnost** – podle Justoně in Vodáková et al. (2000:131) se vyznačuje tím, že základní sociální vztahy vznikají nebo jsou odvozeny z příbuzenství, technicko-ekonomická aktivita se orientuje na lovecko-sběračské, pastevecké nebo zemědělské činnosti, v kulturní oblasti nejvýznamnějším rysem je absence písma (také se používá termín společnost předliterární).
- **Přírodní národy** – Justoň in Vodáková et al. (2000:133) přírodní národy charakterizuje jako společnosti primitivní. Jak uvádí, termín přírodní národy do českého jazyka uvedl Josef Čapek. V současné době tyto národy postupně mizí ze světa a reziduálně se uchovávají pouze na několika místech světa (např. Amazonie, Filipíny, Nová Guinea, některé oblasti Afriky a Austrálie).
- **Totem** – je podle Justoně in Vodáková et al. (2000:140) předmět, vůči kterému mají členové příbuzenské skupiny specifický mystický vztah a se kterým spojují své jméno (například zvíře, rostlina nebo minerál). Jak uvádí, totemismus je systém totemů, se kterými je spojena významná část duchovního a sociálního života některých přírodních národů.

Podle Zelenky a Páskové (2012:39) antropologie cestovního ruchu je aplikovaný vědní obor, který se zabývá především motivačními faktory ovlivňujícími účast na

cestovním ruchem, faktory a determinanty určujícími vzorce chování návštěvníků a vztahy mezi návštěvníky a rezidenty.

Jak uvádí Burns (2004:6), cestovní ruch jako jedno z největších odvětví na světě navzdory svému globálnímu vlivu a neustálé expanzi až donedávna byl na okraji pozornosti antropologického výzkumu a literatury. Byl spíše analyzován ekonomicky a marketingově jako ekonomická činnost, a proto i studium bylo vedeno primárně těmito dvěma obory, spíše než z hlediska studie člověka. Jedním z důvodů, proč byl v minulosti na okraji zájmu antropologie, je podle ní rozšířený nedostatek povědomí o socio-kulturním významu cestovního ruchu. Středobodem cestovního ruchu byla chápána pouze ekonomika a návštěvník, ne místní komunita nebo hostitelé. Na cestovní ruch se pohlíželo jako na fenomén západu a jev, který vzniknul v průmyslových a velkých sociálních skupinách, a tudíž nebylo relevantní ho ztotožňovat a studovat ve vztahu k přírodním národům nebo k malým sociálním skupinám. Z tohoto důvodu bylo studium cestovního ruchu považováno vhodné pro ekonomy, geografy, sociology, a ne pro antropology. Pokud se cestovní ruch zmiňoval v souvislosti s antropologií, jak dále poukazuje Burns (2004:7), bylo to spíše v souvislosti s negativním vlivem Západu na domorodé obyvatelstvo, jako byla v minulosti kolonizace nebo v současnosti expanze obchodu, a zřídka byl uznán jako jiná forma s vlastním specifickým přístupem. Podle ní se tento pohled na cestovní ruch mění. První antropologické studie o cestovním ruchu byla zpracována v šedesátých letech 20. století, zatímco jako první uznání cestovního ruchu z antropologického hlediska se podle Burns (2004:8) považuje studie Cohena z roku 1972. Později ho následovali další odborníci, kteří uznali důležitost cestovního ruchu za natolik seriózní, aby se jim začali antropologové vážně zabývat.

Jak uvádí Stronza (2001:263), i když cestovních ruch se dotýká mnoha lidí a území, do sedmdesátých let 20. století jenom několik málo antropologů projevilo zájem o jeho studium. Několik faktorů je přimělo k tomu, aby se cestovní ruch stal pro antropologii důležitým. Jedním z nich byla skutečnost, že cestovních ruch se vyskytuje ve většině, ne-li ve všech společnostech, protože nějakým způsobem se dotkl téměř každé společnosti. Podle ní i odlehlá místa, která často zajímají antropology nejvíce, se stále více otevírají i cestovnímu ruchu stejně jako se globalizuje mezinárodní ekonomika. V důsledku vyspělé dopravy a komunikačních technologií turisté v současné době získávají přístup i do těch nejdostupnějších destinací. Ekonomický význam cestovního ruchu se také zasloužil o pozornost antropologů. Jak popisuje Stronza (2001:264), cestovní ruch představuje největší pohyb zboží, služeb a lidí v dějinách lidstva a zároveň je významným

katalyzátorem ekonomického rozvoje a socio-politických změn, které představují procesy zajímavé pro antropology. Zejména pro ty, kteří se zajímají o udržitelný rozvoj a ekoturismus. Stronza (2001:264) dále uvádí, že zvýšení zájmu o cestovní ruch pro antropology znamená i fakt, že se jedná o setkání lidí z různých kulturních prostředí tváří v tvář. Při setkání návštěvníků s domorodými obyvateli obě strany mají možnost navzájem získat a vyměnit si poznatky o svém životě. Tyto mezikulturní interakce mají z antropologického hlediska velký význam.

Antropografie čili geografie lidstva je podle Goeldnera a Ritchieho (2006:270-272) definována jako odvětví antropologie, které popisuje typologii lidstva a jeho geografické rozložení. Většina populace je soustředěna na omezeném počtu geografických oblastí. Jedním z nejdůležitějších motivací pro cestování je zájem o kulturu jiných národů. Člověku přirozená zvědavost o světě a jeho obyvatelích představuje jednu z nejsilnějších motivací pro cestování. Podle nich prostorová a charakterová různorodost destinací se stala tak velkou, že je důležité destinace klasifikovat. Jak Goeldner a Ritchie (2006:274-275) uvádějí, bylo identifikováno šest kategorií cestovního ruchu, z nichž tři kategorie (dalšími třemi jsou historický, rekreační a služební cestovní ruch) jsou charakteristické a lze je proto uplatnit pro přírodní národy:

- **Etnický cestovní ruch** – cestování za účelem pozorování kulturních projevů a životního stylu „exotických“ národů. Aktivita návštěvníka zahrnují například prohlídku původních obydlí, účast na tanečních vystoupeních a obřadech, případně i náboženských rituálech.
- **Kulturní cestovní ruch** – cestování za zážitky mizícího životního stylu, například kostýmové slavnosti, lidová taneční vystoupení, ukázky umění a řemesla.
- **Environmentální cestovní ruch** – podobně jako etnický cestovní ruch, láká návštěvníky do odlehlých oblastí. Důraz se zde však klade na přírodní a ekologické zajímavosti, přilákat člověka do přírody a uvědomit si vztah člověka k zemi.

Podle Cricka (1989:335-336) s ohledem na kulturní důsledky ekonomických změn, které přinesl cestovní ruch, někteří antropologové kriticky tvrdí, že cestovní ruch je nepřitelem autenticity a kulturní identity domorodých národů. Jiní, i když méně extrémní, podle něj poukazují, že domorodí obyvatelé tradiční způsob života vyměnili za peníze vyspělých společností. Jak dále uvádí, je potřeba si uvědomit, že mnoho domorodých národů bylo po staletí vystaveno celé řadě ekonomických, politických a sociálních vlivů

Západu. Již dlouho před proniknutím cestovního ruchu k těmto kulturám se domorodé obyvatelstvo postupně měnilo, včetně jeho chápání západní společnosti.

Navzdory významu cestovního ruchu pro různé antropologické oblasti, jak popisuje Mikuš (2009:200), antropologie jej začala ve větší míře reflektovat později, až na přelomu šedesátých a sedmdesátých let 20. století. Výsledkem opožděného nástupu systematického antropologického výzkumu je, že ještě v nedávné minulosti existovala teoretická nedostatečnost tohoto vědního oboru, která byla nahrazována moralizováním a popisností. Jak charakterizuje tento vývoj, v teoretizující literatuře o motivaci návštěvníků chyběla uspokojující empirická báze. Dalším hlediskem příznačným pro starší společensko-vědní práce o cestovním ruchu představovalo striktní rozdělení jeho účastníků na dvě funkčně vázané jednotky, hosty a hostitele. Na roli hostitelů se nahlíželo jako na pasivní účastníky, kdy příslušníkům hostitelských společností byl cestovní ruch nucený, sami se na jeho přilákání nepodíleli, neměli možnost o něm vyjednávat a nebyli schopni jej ovlivnit. Podle Mikuše (2009:201) antropologové předpokládající polaritu hostí a hostitelů se ve vztahu k cestovnímu ruchu zaměřovali převážně na pochopení toho, co znamená pro domorodé obyvatelstvo. Příčiny a motivace zase vysvětlovali téměř výhradně z pohledu návštěvníků, přičemž nezkoumali, jakými změnami tyto dvě skupiny procházely. Oba přístupy, i když byly zkombinované, interpretovaly každý příběh zvlášť. Podle něj se jednalo o neokolonialisticky esenciálně orientované studie, které se snažily ukázat, že cestovní ruch přispívá k vytváření závislosti mezi metropolitními a periferními oblastmi a následné strukturální zaostalosti periférií. Jak dále Mikuš (2009:201) uvádí, tato teoretizující literatura nereflektovala skutečnost, že pravidelný a opakovaný kontakt mezi obyvateli zdrojových a cílových oblastí podporoval vznik takových druhů mobilit a sociálních vztahů, které pronikaly dále a měly přesah i do transkulturních vztahů mezi hosty a hostiteli.

Jak uvádí UNWTO (2012:3-4), na World Ecotourism summitu v roce 2002 bylo dohodnuto, že ekoturismus, jako nejméně rušivý typ cestovního ruchu na přírodní a kulturní prostředí, se řídí principy udržitelného cestovního ruchu s ohledem na ekonomické, sociální a environmentální dopady cestovního ruchu. Především však ekoturismus podle UNWTO (2012:3-4):

- přispívá k zachování přírodního a kulturního dědictví,
- zahrnuje místní a domorodé komunity do svého plánování, rozvoje a provozování,
- interpretuje přírodní a kulturní dědictví destinace návštěvníkům,

- je vhodný pro nezávislé cestovatele a organizované zájezdy pro malé skupiny.

3.6 Cestovní ruch původních obyvatel

Pojem „kulturní dědictví“, jak jej formuluje UNESCO (2016c), v posledních desetiletích významně změnil svůj obsah částečně kvůli metodice vyvinuté touto organizací. Kulturní dědictví kromě památek a sbírek zahrnuje také tradice nebo výrazové prostředky zděděné po předcích a přenášené z generace na generaci, jako jsou ústní tradice, prezentace umění, společenské obyčeje, obřady, rituály, znalosti a postupy týkající se přírody a vesmíru, či znalosti a dovednosti tradičních řemesel. Křehkost **nehmotného kulturního dědictví** je významným faktorem pro zachování kulturní rozmanitosti tváří v tvář rostoucí globalizaci, jak uvádí UNESCO (2016c). Pochopení nehmotného kulturního dědictví různých komunit pomáhá při dialogu mezi kulturami a podporuje vzájemnou úctu k odlišným způsobům života. Sociální a ekonomická hodnota tohoto předávání vědomostí je důležitá pro všechny sociální skupiny, zejména však pro menšinové skupiny. Podle UNESCO (2016d) **hmotné kulturní dědictví** zahrnuje budovy a historická místa, památky, artefakty a podobně, které jsou považovány za hodné zachování pro budoucnost. Patří mezi ně objekty významné z hlediska archeologie, architektury, vědy nebo technologie specifické kultury. Objekty jsou významné z hlediska studia lidských dějin. Uchované objekty dokumentují své vlastní příběhy a jsou dokladem o minulosti lidstva.

Podle Bunten (2010:286-287) domorodé národy byly zapojeny do cestovního ruchu již v minulosti v době kolonizace prostřednictvím výzkumných výprav na jejich území, přesto novodobý cestovní ruch přírodních národů je relativně novým fenoménem. Zahrnuje širokou škálu aktivit, včetně kulturního cestovního ruchu, ekoturismu, dobrodružného cestovního ruchu a další služby spojené s cestovním ruchem. Podle ní většina aktivit cestovního ruchu přírodních národů vznikla nedávno díky moderním komunikačním technologiím, rychlou expanzí mezinárodního cestovního ruchu nebo neoliberalní vládní politikou zaměřenou na posílení národní politiky s cílem napravit vícegenerační trauma z koloniálních střetnutí, asimilační politiky, genocidy a otroctví. Jak Bunten (2010:294) dále uvádí, na konci 20. století vznikly turistické destinace, které vlastní a spravují místní domorodé komunity. Vedení těchto společností vidí příležitost v odlišném způsobu podnikatelského modelu než je západní model, který je zaměřen především na ekonomický profit. Mají zájem na udržitelném rozvoji s důrazem na povědomí o jejich kulturním bohatství v souladu s jejich filozofií. Jak uvádí, i když je profitabilita podnikání pro

domorodou komunitu důležitá, kromě materiálního rozvoje, finančních příjmů a zaměstnanosti se mají respektovat sociální a kulturní aspekty podnikání. Na druhou stranu podnikatelská aktivita v cestovním ruchu má být prostředkem také pro získání pevnější vyjednávací pozice a většího politického tlaku za práva domorodých komunit. Podle Buntena (2010:303) zachování udržitelného podnikání v cestovním ruchu s participací původních obyvatel vyžaduje zavedení regulačních opatření pro ochranu místní kultury před tlaky a vnucováním způsobů západní tržní ekonomiky. Regulační opatření respektovat při rozhodování jejich životní filosofii nebo vhodným způsobem zkombinovat oba modely podnikání.

Podle UNESCO (2006:35) cestovní ruch má velký dopad na přírodní národy a jejich kulturní dědictví. Důsledky jsou ovlivněny tím, jakým způsobem je cestovní ruch provozován. Jedná se především o to, do jaké míry je slučitelný s udržitelným rozvojem, jak se podporuje místní komunita a jak se s ní spolupracuje. Důležitou součástí je i dialog mezi kulturami. Za účelem pomáhat členským státům definovat strategii pro cestovní ruch, UNESCO (2006:36) zavádí činnosti, které mají podporovat lepší porozumění konceptu cestovního ruchu, podporovat implementaci osvědčených postupů a metod k posílení národních a místních iniciativ nebo podporovat takový přístup, který reflektuje ekonomické, sociální, kulturní a etické dimenze cestovního ruchu. Strategie pro zkvalitnění cestovního ruchu přírodních národů mají usilovat o spokojenost návštěvníků a zároveň podporovat vzájemný respekt mezi hosty a hostiteli za účelem dosažení pozitivního vlivu na rozvoj domorodé komunity a zachování kulturního dědictví. Cestovní ruch a jeho důsledky by se podle UNESCO (2006:36) neměly dotýkat lidské důstojnosti nebo narušovat a transformovat domorodou kulturu na pouhou atrakci.

Cestovní ruch přírodních národů je podle Goodwina In Butler a Hinch (2007:85) definován jako forma turistické aktivity, kdy se původní obyvatelé na něm přímo podílejí a kontrolují, nebo tím, že jejich kultura slouží jenom jako tzv. esence přitažlivosti. Jak popisuje, mnohem vzácnější jsou případy, kdy původní obyvatelé mají přímou kontrolu a jsou zastoupeni v managementu, než ty, kdy jsou pouze atraktivními objekty v cestovním ruchu. Jak dále doplňuje, v chudých oblastech aktivní zapojení původních obyvatel do cestovního ruchu na jedné straně může rozšířit nabídku o cestovní ruch přírodních národů, a tím zajistí profit i pro domorodé obyvatele. Na druhé straně může podpořit jejich angažovanost, a tím i zvýšit výhody pro domorodé obyvatelstvo tam, kde cestovní ruch přírodních národů v nějaké formě již existuje. Místní komunity a zvláště domorodé obyvatelstvo, jak dále Goodwin in Butler a Hinch (2007:87-88) uvádí, je často

charakterizováno spíše jako ozdoba, která přidává exotickou příchut' a nahlíží se na něj jako na objekt vhodný pouze k fotografování. Domorodí lidé často tedy nejsou považováni za účastníky cestovního ruchu. Zapojení původního obyvatelstva z chudých a opomenutých oblastí do plánování a managementu cestovního ruchu je stejně významné jako přínos, který z něj mohou získat. Jak Goodwin In Butler a Hinch (2007:88) uzavírá, cestovní ruch tak může pro něj představovat příležitost zapojit se do důležité sociálně-ekonomické oblasti. Zároveň původní obyvatelé tak mohou získat silnější postavení při vyjednávání a uplatnění svých ekonomických zájmů.

Jak poukazují Butler a Hinch (2007:11), probíhající ničení přírodních oblastí po celém světě v důsledku urbanizace, znečištění, zemědělství a těžby surovin zvyšuje hodnotu mnoha tradičních území přírodních národů. Jak uvádějí, hodně pozemků domorodého obyvatelstva, které se nacházely v okolí průmyslových ploch, bylo vyvlastněno a toto obyvatelstvo bylo často odsunuto na periferní území, která však postupně začala nabývat značnou hodnotu. Z důvodu jejich neporušeného stavu tato území začala být vzácná a vyhledávaná pro návštěvníky zaměřené na přírodní atraktivitu. Jak dále uvádějí, je pravděpodobné, že jejich hodnota se ještě bude zvyšovat, pokud se trend celosvětové průmyslové degradace nezvrátí. Původní obyvatelé v mnoha zemích po získání nároku na svá tradiční území získali i větší kontrolu nad svým územím. Cestovní ruch jim podle Butlera a Hince (2007:11) umožnil jakýsi kompromis mezi tím být ekonomicky aktivní a zároveň žít tradičním způsobem ve vazbě na svoji zemi. Původnímu obyvatelstvu se tak naskytla zároveň i příležitost uvědomit si jejich důležitost a přínos pro životní prostředí.

Jak zdůrazňuje Smith (2009:27-28), je stále větší nutnost zaměřit se na budoucnost okrajových regionů světa. Mnoho lidí z ekonomicky a společensky znevýhodněných skupin žije právě v těchto oblastech. Podle ní je potřeba zvážit, do jaké míry může být cestovní ruch přínosný pro rozvoj těchto území a pro život domorodých obyvatel a kmenových skupin. V některých případech, jak podotýká, kulturní cestovní ruch měl destruktivní charakter nebo byl až parazitujícím faktorem, což však souvisí s povahou a způsoby jeho praktikování. Podle Smith (2009:27-28) do značné míry to také závisí na stupni křehkosti přírodního prostředí, postojů a vztahu domorodého obyvatelstva k cestovnímu ruchu.

Angažovanost původních obyvatel v cestovním ruchu má podle Theobalda (2005:143-144) mnoho podob od příležitostného zaměstnání, zaměstnání ve společnostech s vlastníky z řad nepůvodního obyvatelstva, až po úplné vlastnictví a management. Navíc

rozlišuje stupeň jeho interakce s návštěvníky, která je podle něj na vzestupu. Theobald (2005:144) uvádí nízký, střední a vysoký stupeň interakce. Nízký stupeň interakce je charakteristický pro prezentaci umění nebo řemesla ve městech. Vysoký stupeň interakce mohou návštěvníci zažít na území původních obyvatel při cestách pod vedením domorodých průvodců. Podle Theobalda (2005:145-146) reklama a marketing v zemích s domorodým obyvatelstvem používá toto obyvatelstvo jako marketingový magnet pro návštěvníky, kteří hledají autentický zážitek s odlišným etnikem. Zároveň podle něj původní obyvatelstvo v mnoha zemích v cestovním ruchu vidí značné možnosti pro narovnání některých historických křivd, které i nadále sužují vztahy mezi původním a nepůvodním obyvatelstvem.

Šatava (2009:98-99) o zachování a revitalizaci jazyka etnických menšin vyjadřuje názor, že menšinový jazyk by se měl používat v maximální možné míře i v ekonomické oblasti. Poukazuje zejména na jeho využití ve spojitosti se specifícností a atraktivností daného regionu, což by mohlo mít pozitivní dopad v souvislosti s cestovním ruchem. Pro posilování prestiže a významu jazyka může tak jeho znalost být i ekonomickou výhodou, což může být skutečností i v případech, kdy má menšinový jazyk v očích většinové populace stigma méněcennosti. Jak Šatava (2009:98) uvádí: „*Vznik pracovních míst, v jejichž rámci je podmínkou znalost menšinového jazyka, resp. preferování dvojjazyčných osob při zaměstnávání v úřadech, ve školách, v obchodech, ve sféře služeb apod. je totiž mnohdy přesvědčivější nežli idealistické argumenty.*“ Menšinový jazyk a kultura mohou podle něj sehrát významnou roli při vytváření nebo ožívování regionálního povědomí.

Podle Butlera a Hinche (2007:14) zkušenosti a definování jasných principů jsou základem při rozhodování v rozvoji cestovního ruchu. Případy, kdy rozhodnutí, která musí být učiněna, jsou natolik zásadní, je potřeba najít způsob, jak je optimálním a žádoucím způsobem v cestovním ruchu přírodních národů implementovat. V tomto kontextu je potřeba respektovat zkušenosti obou stran, tzn. původního i nepůvodního obyvatelstva. Jak uvádějí, nepůvodní obyvatelstvo majoritně rozhoduje o cestovním ruchu přírodních národů. Podle Butlera a Hinche (2007:14) s ohledem na tento stav je zásadní, aby veřejný sektor na všech úrovních, stejně jako privátní subjekty respektovaly potřeby, preference a priority domorodého obyvatelstva. Stejně tak je důležité, aby domorodé obyvatelstvo mělo informace o cestovním ruchu, protože celý koncept cestovního ruchu a cestování pro potěšení, který je natolik vlastní západním návštěvníkům, se jim může jevit jako zvláštnost a zároveň zcela nová zkušenost. Jak dále připomínají, je rovněž důležité zahrnout do

cestovního ruchu znalosti domorodých lidí o ekologii a zároveň jim zdůraznit význam jejich znalostí přírody pro ekoturismus.

Přes zvýšený zájem, který se věnuje cestovnímu ruchu původních obyvatel ve veřejné politice a v odborné literatuře, podle McIntosh a Ryana In Butler a Hinch (2007:76) jeho perspektivy nadále zůstávají nedostatečně probádané. Přesto podle nich veřejná politika často vyzývá k stále větší účasti původních obyvatel v oblasti cestovního ruchu, stejně jako k větší prezentaci domorodé kultury. Jak uvádějí na příkladu Nového Zélandu, byla zde zpracovaná strategie cestovního ruchu ke zvýšení participace Maorů v cestovním ruchu s cílem zajistit a podpořit udržitelný rozvoj a management Maorského cestovního ruchu. Jak McIntosh a Ryan In Butler a Hinch (2007:76) uvádějí, cestovní ruch je považován za hlavní zdroj a potenciál ekonomického růstu Maorské komunity. Návštěvníci na Novém Zélandu tak mohou získat více informací o životním stylu původních obyvatel a jejich kultuře. Vzájemné pochopení může přispět k většímu respektování vztahů mezi původními a nepůvodními obyvateli.

Příklad propojení přírodních národů a cestovního ruchu uvádí Fiebag (2001:10) na ostrově Celebes, zvaném též Sulawesi, nacházejícím se v Indonésii. Putování národů mezi ostrovy v průběhu mnoha tisíciletí a rozmanité přírodní podmínky tohoto souostroví vytvořily pestrou škálu kultur a životních stylů. Jak Fiebag dále uvádí, přestože Celebes zasáhlo během tisíciletí mnoho imigračních vln, v odlehlých údolích si původní obyvatelé, zvaní Torajové, zachovali svůj prastarý způsob života. Nepřístupná hornatá krajina je chránila před válkami na pobřeží i před portugalskými a nizozemskými kolonialisty. Jako první na jejich území Tana-Toraja pronikli na začátku 20. století Nizozemci, vojáky později následovali misionáři a úředníci orgánů územní správy. I přes silný christianizační proces sociální a náboženské tradice místních lidí se v základních rysech změnily jen nepatrně. Jak Fiebag (2001:13) popisuje, na konci 20. století se na tomto území začal úspěšně rozvíjet cestovní ruch. Zatímco islámsky orientovaná státní moc v Jakartě zakázala polyteismus (mnohobožství) a stará pohanská náboženství, jak uvádí, Torajům byla udělena výjimka. Podle Fiebaga (2001:13) zachováním tradičního způsobu života a zvyků se tato země stala atraktivnější pro návštěvníky.

Podle Butlera a Hince (2007:330-331) cestovní ruch přírodních národů prošel značným vývojem. Ve svých začátcích znamenal nanejvýš pozorování domorodců pózujících v jejich v tradičním oděvu. Rozmanitost podnikatelských příležitostí a počet společností zabývajících se cestovním ruchem přírodních národů rychle a intenzivně roste, stejně jako se návštěvníkům otevřely různé možnosti tohoto typu cestovního ruchu. Jak

uvádějí, přesto nelze předpokládat, že má zaručenou úspěšnou budoucnost. Zranitelnost představuje například těžká přístupnost do vzdálených oblastí nebo nedostatečné zkušenosti v obchodních a manažerských dovednostech ve srovnání s jejich konkurencí. Přesto mnoho společností zabývajících se cestovním ruchem přírodních národů je podle Butlera a Hinche (2007:330) úspěšných, protože nabízejí produkty, které jsou západními návštěvníky vyhledávané a žádané:

- jsou jedinečné či vzácné,
- jsou z hlediska životního prostředí a sociálního hlediska pozitivní,
- jsou odlišné ve srovnání s prostředím, ve kterém žije většina návštěvníků,
- často se nacházejí v atraktivním přírodním prostředí s unikátní scénérií, faunou a flórou.

Jak dále Butler a Hinch (2007:330) poukazují, nejúspěšnější společnosti v cestovním ruchu přírodních národů jsou ty, které nabízejí autenticitu, unikátnost a zážitek, který nelze získat jinde. Je pravděpodobné, že v budoucnu tento druh atraktivity bude pro návštěvníky žádaným v důsledku rostoucí globalizace. Jak dále popisují, cestovní ruch jako hospodářské odvětví je velmi zranitelný a citlivý na vnější šoky. Hrozbu podle Butlera a Hinche (2007:330) představují například vyšší cestovní náklady v důsledku palivové krize, velká vzdálenost zemí s vysokým počtem potenciálních návštěvníků nebo politická nestabilita. Jak Butler a Hinch (2007:331) konstatují, budoucnost cestovního ruchu přírodních národů je tak nejistá i přes mnoho pozitivních vlastností, které přináší. Do budoucna je pravděpodobné, že zůstane tzv. niche formou cestovního ruchu, povětšinou v menším rozsahu, závislým na mainstreamovém cestovním ruchu. Podle nich význam pro mnoho přírodních národů však bude mít jako hlavní nebo doplňková forma příjmu a jako prostředek vlastního kulturního uvědomění.

4 Případová studie – Austrálie

4.1 Charakteristika řešeného území

4.1.1 Základní charakteristika území

Podle Liščáka (2009:90) původ jména Austrálie pochází z latinského „australis“, což znamená jižní. Austrálie se rozprostírá na australském kontinentě, Tasmánii a přilehlých ostrovech v Indickém a Tichém oceánu (viz Obrázek 1). Severovýchodní pobřeží lemují Velká útesová bariéra. Povrch Austrálie tvoří většinou jednotvárné roviny, tabule a mělké pánve. U východního pobřeží se prostírá souvislé Velké předělové pohoří, nejvyšší horou je Mount Kosciuszko (2229 metrů). Jak dále popisuje Liščák (2009:88), suché vnitrozemí je zcela bez vodních toků nebo má toky jen periodické, četná jsou slaná jezera. Asi 40 % kontinentu leží v tropickém pásmu, vnitrozemí vyplňují pouště. Na severovýchodním pobřeží se nacházejí tropické lesy, na jihovýchodě lesy subtropické, jež do vnitrozemí přecházejí v savany a v suché pouštní křoviny. Odlehlá poloha Austrálie podmínila svérázné endemické rostlinstvo a živočišstvo.

Obrázek 1: Geografická mapa Austrálie

Zdroj: Australian Government, Geoscience Australia (2016)

Podle Liščáka (2009:90) Austrálie je vysoce rozvinutý průmyslový stát s vyspělým zemědělstvím. Zemědělství má světový význam v chovu ovcí, produkci vlny a pšenice. Světově významná je těžba bauxitu, železné rudy, rud zinku, olova, uranu, černého uhlí, zlata, diamantů a rud vzácných kovů. Průmysl (hutní, ocelářský, automobilový, letecký a potravinářský) je soustředěný zejména v pobřežních oblastech státu Victoria a Nový Jižní

Wales. Rozloha spolkových států a jejich hlavní města jsou uvedeny v Příloze 1. Základní údaje o Austrálii, jak je uvádí Liščák (2009:88):

- Oficiální plný název: Australský svaz (angl. Commonwealth of Australia),
- Hlavní město: Canberra,
- Rozloha: 7 682 557 km²,
- Geografická poloha: jihozápadní Oceánie, australský kontinent a přilehlé ostrovy,
- Počet obyvatel: 23 860 100, aktuálně ke dni 30. 9. 2015, jak uvádí ABS (2016),
- Hustota zalidnění: 3,1 obyvatel/km²,
- Úřední jazyk: angličtina,
- Státní zřízení: konstituční monarchie,
- Měna: australský dolar (AUD).

Podle Čulek et al. (2013) Australský svaz byl vyhlášen v roce 1901. Formálně se jedná o konstituční monarchii, v rámci Commonwealthu má v čele britského panovníka, královnu Alžbětu II., která je v zemi zastupována generálním guvernérem. Prvním hlavním městem bylo Melbourne, v roce 1927 však bylo sídlo vlády přesunuto do Canberry. Australský vládní systém se celkem neliší od britské parlamentní soustavy. Nejvyšším zákonodárným sborem je dvoukomorový parlament. Federální parlament i vláda v čele s ministerským předsedou, vzešlá z obou komor parlamentu, mají sídlo v Canbeře. Generální guvernér je jmenován britským panovníkem, spolupracuje s ministry a patří mu výkonná moc. Austrálie má tříступňový systém vlády a veřejné správy: federální parlament, šest parlamentních svazových států a kolem 900 místních úřadů státní správy. Jak uvádí Čulek et al. (2013), Australský svaz tvoří šest států, Severní teritorium, Území hlavního města a šest zámořských teritorií. Severní teritorium má od roku 1979 úplnou samosprávu a území hlavního města Canberry získalo plnou samosprávu v roce 1989. Šest zámořských teritorií nemá vlastní samosprávné orgány.

Jak uvádí Rubeš (1999:21-22), ústava jako základní dokument, který určuje vztah občanů a státní moci, vznikla se založením Australského svazu v roce 1901. Ústava konkrétně hovořila o Aborigincích ve dvou bodech, a to v bodě 51 a 127. Jak uvádí, první bod zmiňuje, že Aboriginci nemají nárok na speciální zákony na svou ochranu. Druhý bod pojednával o tom, že nebudou započítáváni do celkového počtu obyvatel země. Část bodu 51 a celý bod 127 byly podle Rubeše (1999:22) odstraněny až v roce 1967, kdy se v referendu výrazná část voličů vyjádřila pro jejich zrušení. Poté vláda ustanovila Úřad pro

záležitosti Aboriginců. Zanedlouho po referendu a se změnou vlády již nebyla vůle poskytnout Aborigincům půdu, což byl jejich hlavní požadavek.

4.1.2 Osídlení původními obyvateli

Podle Oxfordského slovníku (2016) se definice přídavného jména aboriginský (angl. aboriginal) vztahuje k osídlenému nebo existujícímu na území od prvopočátku nebo před příchodem kolonistů, též je definováno jako přírodní nebo původní. Podstatné jméno Aboriginec (angl. Aboriginal) se vztahuje k původnímu obyvateli Austrálie, pro původní obyvatele se užívá pojem australští Aboriginci (angl. Australian Aborigines). Význam byl odvozen z latinského slova „aborigines“, což značí původní obyvatelé.

Jak popisuje Blainey (2001:11), první obyvatelé přišli do Austrálie z Asie, když moře bylo zřejmě o sto dvacet metrů mělčí, než je dnes. Do Austrálie pravděpodobně přicházeli postupně po mnohé generace. Přesunovali se přes úzké moře a ostrovy, někteří se usazovali na indonéských ostrovech a jiní nakonec dospěli na malých vorech nebo kánoích až do Austrálie. Jak dále Blainey (2001:12-14) uvádí, první skupina se pravděpodobně dostala do Austrálie před více než padesáti tisíci lety, poslední před méně než pěti tisíci lety, a každou skupinu tvořilo jen pár lidí. Do Tasmánie se podle něj původní obyvatelé mohli z dnešní pevniny dostat pěšky, i když by v té době museli přebrodit několik řek. Asi před třiceti tisíci lety, kdy do Tasmánie dorazili první Australci, byly zde ledovce. Tasmánským poloostrovem tehdy končil veškerý obydlý svět, zdejší obyvatelé žili nejjižněji ze všech lidí světa.

Specifické podmínky a formy života na australském kontinentě v pravěku, jak popisuje Wolf (2007:229-232), potvrzují hypotézu o Austrálii jako určité kapse či uzavřeném území, do kterého se člověk i živočichové dostávali v průběhu vývoje a zůstali v něm trvale izolováni. Proto jsou původní obyvatelé Austrálie považováni za velmi starobylou a izolovanou etnickou skupinu přírodních národů na světě. Jak uvádí, jejich vývoj a životní osudy nemají v historii lidstva obdoby, jejich kultura, myšlení a životní úroveň patří v současné lidské společnosti k nejstarším a nejpozoruhodnějším. Telepatické schopnosti, které jsou dodnes vlastní všem přírodním národům a které jsou zatím nejméně prozkoumané, svědčí o výjimečné citlivosti australských domorodců. Zachovala se u nich z dávných dob, kdy v lidské společnosti ještě nebyla rozvinutá verbální komunikace. Jak je Wolf (2007:232) popisuje: „*Aborigines jsou nejen výbornými lovci, stopaři, znalci zvěře, ale znají i různé rostliny a jejich léčivý nebo omamný účinek. Lidové léčitelství praktikují spolu s magickými obřady, zaklínáním apod. Dovedou např.*

běžně léčit různé nádory, popáleniny kůže, revmatické bolesti, zlomeniny kostí, tržné a řezné rány. Některé způsoby léčení nejsou známy ani v evropském lékařství a hygieně.“

Jak uvádí Macintyre (2013:14-15) v době, když se britští a jiní evropští výzkumníci poprvé setkali s australskými domorodci, zařadili jejich společnost lovců a sběračů na nejnižší příčku pokroku lidstva. Novější hodnocení je podle něj zcela jiného charakteru. Jak Macintyre (2013:15) konstatuje: „*S ohledem na jejich rovnostářské společenské a politické zřízení, síť dálkového obchodu a především bohatý duchovní a kulturní život označil slavný francouzský antropolog Claude Lévi-Strauss australské domorodce za aristokraty ducha*“.

Základem původní australské společnosti nebyl podle Wolfa (1970:23-24) jedinec, ale rodové příbuzenské vztahy v prvobytně pospolném řádu, tedy především rod a kmen. Význačným rysem původní australské společnosti je společné vlastnictví území a majetku, přísně střežené totemistické náboženské představy a výsadní společenská úloha rodů a kmenů. Jak popisuje Wolf (1970:26), v čele kmene stál zpravidla stařešina, nejzkušenější muž. Náčelníci řídili nejen život kmene, ale udržovali i pořádek a přátelské vztahy se sousedními kmeny, zachovávali staré obyčeje a zejména dbali o udržování kultovních totemových obřadů, legend a mýtů o předcích svého kmene. V legendách vystupují jejich předkové jako bájně bytosti napůl lidé, napůl zvířata. Podle něj nejpozoruhodnější je umění a duchovní kultura australských domorodců: písně, tance, výtvarné projevy, zejména nástěnné kresby a skalní rytiny. Jejich slovesná tvorba, kterou zastupují mýty, legendární příběhy, bajky a pohádky, odráží nejen denní život a zkušenosti lidí, ale i jejich dávnou minulost a prvotní představy o životě a přírodě.

Blainey (2001:16-17) o původních lidech Austrálie uvádí, že to byli lidé kočovní, i když se kraj od kraje lišilo, jak daleko a často se vydávali na cestu. V celé Austrálii v minulosti zřejmě nežila jediná skupina lidí, která by se zdržovala na jednom místě déle než půl roku. Obvykle si neschraňovali potravu ve větším množství, nechovali zvířata a nepěstovali rostliny. Proto mohli putovat nalahko a nosili s sebou jen nepatrně majetku. Některé kmeny stavěli prosté chatrče o jediné místnosti, se zdmi asi metr vysokými, se střechami z rákosí nebo kletí, s dveřními otvory, ale bez dveří. V suchém vnitrozemí spávali obvykle pod širým nebem za nízkou hromádkou kletí nebo olistěných větví. Podle něj znali svou zemi tak dobře, že si snadno nacházeli potravu vždy přesně podle ročního období. Věděli, kdy se které jedlé rostliny vysemeňují a kdy přinášejí plody, kdy ptáci začínají hnízdit a kdy zvířata mají mláďata. O vynalezení důmyslných zbraní Blainey (2001:18) uvádí: „*V dávných dobách, dost možná před deseti tisíci lety, tu lidé vynášeli*

bumerang. Zbraň, která se vrací ke svému majiteli. Ještě důmyslnější byl vrhač oštěpů, woomera, jednoduchý dřevěný nástroj, který násobil účinek lovcovy paže a pomáhal mu mrštit dřevěným oštěpem do velké dálky.“ Blainey (2001:21) také zmiňuje názory historiků o počtu Aboriginců v dávných dobách před kolonizací kontinentu. Jejich odhady se značně různí. Někteří odhadovali počet Aboriginců na milion, jiní na necelých 500 000 nebo dokonce jen na 250 000.

Podle Wolfa (1984:234-235) Tasmánci byli původní domorodí obyvatelé ostrova Tasmánie, dříve zvaného Van Diemenova země. Žili v počtu asi deset tisíc na jedné z nejnižších kulturních úrovní na světě. Jako blízcí příbuzní původních obyvatel Austrálie se na ostrov dostali již na konci pravěku z pevniny Austrálie. V Tasmánii si zachovali primitivní lovecko-sběračskou společnost, která žila po tisíciletí v naprosté izolaci od ostatního světa. Následně po kolonizaci Austrálie byla v roce 1803 na ostrově založena trestanecká kolonie. Jak uvádí, tehdy také začalo vyvražďování domorodého obyvatelstva, které v roce 1825 přerostlo v tzv. černou válku. Jak Wolf (1984:235) dále popisuje, černá válka znamenala systematickou likvidaci černých domorodců. V roce 1854 žilo na ostrově posledních šestnáct Tasmánců, když předtím bylo asi dvě stě padesát lidí převezeno na Flindersův ostrov. Na malém ostrově, v odlišných životních podmínkách, velmi brzy zahynuli. Poslední tasmánský muž zemřel v roce 1865, poslední žena zemřela v roce 1876. Původně byli Tasmánci rozšíření také na jihovýchodním pobřeží Austrálie a podle kostrových nálezů patřili k původní australské rase. Nejstarší naleziště bylo datováno do 9. tisíciletí př. n. l. Dle Wolfa (1984:235) tedy patřili k jedné z nejstarších a nejvzácnějších lidských skupin na světě. V současné době žijí v Tasmánii hlavně potomci anglických přistěhovalců a malá skupina míšenců mezi bělošským a původním obyvatelstvem.

4.1.3 Objevení Austrálie a britská kolonizace

Vybrané významné historické události s dopadem na původní obyvatelstvo od objevení Austrálie po současnost jsou popsány v Příloze 4. Některé z nich jsou podrobněji charakterizovány v další části práce.

Podle Blaineyho (2001:27-28) první z Evropanů pravděpodobně Austrálii spatřili Portugalci, kteří měli na začátku 16. století malé opevnění na Timoru. Jejich lodě se mohly vlivem nepříznivého počasí dostat blízko k pobřeží, kterému však z důvodu nehostinného prostředí nevěnovali pozornost. O století později proplouvaly kolem západního australského pobřeží směrem na sever holandské a španělské lodě, v kolonizaci území

tehdy mořeplavci neviděli smysl. Pobřeží, kolem kterého proplouvali, bylo písčité a suché a domorodci neměli na prodej lákavé zboží. Jak dále Blainey (2001:29) konstatuje, východní pobřeží Austrálie, které je obrácené k Tichému oceánu, je vlídnější než západní pobřeží. První, kdo celé pobřeží uviděl a obeplul, byl britský mořeplavec kapitán James Cook, který v dubnu 1770 přistál na pobřeží blízko dnešních hranic mezi Viktorií a Novým Jižním Walesem. Nově objevené místo nazval Botanická zátoka (Botany Bay).

Terra nullius (lat.) znamená "země patřící nikomu". Jak uvádí Australian Museum (2015), když Britové začali kolonizovat Austrálii, britská vláda použila tento termín, aby ospravedlnila zabránění země původnímu obyvatelstvu. Britští kolonisté neviděli žádný důkaz zemědělské, sociální nebo náboženské struktury jako je jejich vlastní, a tudíž nesprávně dospěli k závěru, že domorodci půdu nevlastnili, ale jednoduše se po ní pouze potulovali. Použitím principu terra nullius britská vláda stvrdila svrchovanost nad Austrálií a ignorovala práva původních obyvatel, kteří tam žili po dobu nejméně padesát tisíc let. Pro domorodé obyvatelstvo jejich země vždy byla podstatou jejich veškeré spirituality a tento vztah byl hluboce nepochopen od začátku britské kolonizace.

Jak uvádí Pearlman (2011) v anglickém listu The Telegraph, britské osídlení Sydney z roku 1788 bylo oficiálně prohlášeno v roce 2011 za „invazi“, což bylo vyústěním silného tlaku ze strany domorodých členů rady města. Sedm z devíti členů rady města Sydney v červnu 2011 rozhodlo o odstranění termínu "příjezd Evropanů" z oficiálních dokumentů a odmítlo kompromisní plán popsat tehdejší vylodění jako „kolonizaci“. Poradní skupina pro domorodé obyvatelstvo navrhla použití slova „invaze“ a hrozila opustit radu města v případě přijetí kompromisního termínu „kolonizace“. Podle Pearlmana (2011), od tohoto rozhodnutí všechna oficiální prohlášení a preambule nového oficiálního dokumentu města Sydney obsahují větu: *"I přes destruktivní dopad této invaze domorodá kultura přetrvala a nyní je celosvětově uznávána jako jedna z nejstarších kultur na světě."*

Celková změna životního stylu včetně stravování měla podle Kulhánkové (2010:55-56) nepříznivý vliv na zdraví Aboriginců. Z lidí, kteří byli schopni přežít i v často nehostinných podmínkách pouští a v buši, byli fyzicky velmi aktivní a živili se převážně rostlinnou a bílkovinnou potravou, se postupně stali stoupenci západního stylu života. Drastický úbytek populace v prvních sto letech po britské invazi byl vedle celkového stresu zapříčiněn západními onemocněními jako neštovice, spalničky, chřipka nebo také tuberkulóza či tyfem, proti kterým nebyli Aboriginci imunní a jejich tradiční medicína na ně nezabírala. Jak popisuje, zmizení celých generací i vlivem bojů s Brity

vedlo k oslabení společnosti a společně s násilným vysídlováním směřovalo ke změně životního stylu. Cestou k potlačení původních tradic bylo přemístění na nová území. Aby zůstali v kontaktu se svou zemí, živořili na okrajích měst, která ležela na jejich původní posvátné půdě, nebo pracovali na farmách s dobyt看em. Jak dále uvádí, ve stanicích nebo rezervacích museli zvládnout soužití s neznámými nebo nepřátelskými kmeny, což bylo samo o sobě nepřirozené. Permanentní stres, odtržení od rodin, pocity bezmoci a zbytečnosti způsobily rozpad tradičních rodin. Alkohol, cigarety, tuk, bílá mouka a cukr přispěly později k rozvoji vážných nemocí. Podle ní kvalita zdraví původních obyvatel je v současnosti na úrovni rozvojových zemí. Ve srovnání s většinovou populací se stále dožívají v průměru o dvacet let méně a mají nadprůměrně vysokou novorozeneckou i mateřskou úmrtnost.

Jak uvádí Svaříček (více viz Příloha 7): „*Austrálie je pro mne vůbec nejsmutnější destinace. Použiji jí jako průměr toho, jak bílý muž dokázal rychle „zatočit“ s původními etniky. Jak krátký čas stačil na to, aby bylo téměř zlikvidováno původní obyvatelstvo, v Tasmanii dokonce bylo zlikvidováno úplně.*“

4.1.4 Původní obyvatelé

Jak uvádí Australian Museum (2015c), v době evropské invaze se v Austrálii mluvilo více než 700 různými domorodými jazyky a dialekty. V současné době je jich zaznamenáno méně než 250. Jednou z hlavních praktik kolonistů bylo zastavit a zabránit domorodému obyvatelstvu mluvit svými vlastními jazyky. Důsledkem je, že mnoho Aboriginců dnes nepoužívá svůj původní jazyk ani jako hlavní jazyk svého kmene. Nicméně domorodé jazyky a dialekty existují dál v jednotlivých slovech a variacích aboriginské angličtiny, které obsahují struktury domorodých jazyků.

Kulhánková (2010:52-54) uvádí, že do dnešní doby se zachovalo pouhých dvacet jazyků v mluvené řeči. I ty jsou však postupně vytlačovány angličtinou. Tradiční jazyky se omezují jen na domácí prostředí anebo výhradně pro obřadní události. Podle ní mladší generace v současné době nezná původní názvy a s přesnějšími výrazy v domorodém jazyce mívá většinou potíže. Původní řeč je tak přirozeně doplňována a nahrazována většinovým jazykem. Jak popisuje, jazyk Aboriginců měl původně pouze ústní formu, psanou formu dali některým z jazyků misionáři a později jazykovědci. Existovaly však symbolické znaky jako kresby v písku či na kůru stromů, které sloužily pro lepší ilustraci při vyprávění příběhů nebo pro zdůrazňování slov. Dále Kulhánková (2010:54) poukazuje na skutečnost, že většině majoritní společnosti jsou domorodé jazyky lhostejné. Australská

vláda však musela umožnit komunikaci s Aboriginci v odlehlejších částech severní a střední pouště, kde stále používají svůj jazyk. Překladaelé a tlumočníci se v těchto oblastech snaží zajistit potřebnou komunikaci, došlo také k založení několika bilingvních škol s výukou domorodého a anglického jazyka. Rovněž byly založeny různé instituce, jejichž cílem je jazyky předávat dál a zachovat pro další generace. Jak Kulhánková (2010:54-55) popisuje, za tímto účelem vznikla i specializovaná média od denního tisku po televizní programy. Přestože vláda podporuje vznik jazykových center, vydávají se učebnice a bylo zpracováno několik domorodých slovníků, ani jeden z domorodých jazyků není úředním.

Podle Australian Museum (2015b) vlajka Aboriginců (viz Obrázek 2) a vlajka Ostrovanů Torresova průlivu (viz Obrázek 3) byly vytvořeny, aby oficiálně reprezentovaly tyto dvě skupiny původních obyvatel Austrálie. Vlajka Aboriginců byla navržena Haroldem Josephem Thomasem, mužem z kmene Luritja, z centrální Austrálie. Poprvé zavlála ve městě Adelaide u příležitosti Národního dne Aboriginců 12. července 1971. Vlajka byla přijata všemi aboriginskými skupinami a používají ji aboriginská centra v celé Austrálii. Jak uvádí Australian Museum (2015b), vlajka Ostrovanů Torresova průlivu byla navržena v roce 1992 již zesnulým Bernardem Namokem z ostrova Thursday Island. V červnu roku 1992 byla oficiálně přijata Komisí Aboriginců a Ostrovanů Torresova průlivu.

Obrázek 2: Vlajka Abogirinců

Zdroj: Australian Museum (2015a)

Obrázek 3: Vlajka Ostrovanů Torresova průlivu

Zdroj: Australian Museum (2015b)

Podle Australian Government (2015i) první národní den omluvy „Sorry Day“ se konal 26. května 1998, jeden rok po předložení zprávy „Bringing them Home“ (Přiveďte je domů). Zpráva byla výsledkem šetření komise za lidská práva a rovné příležitosti ohledně

odebírání dětí Aborigincům a Ostrovanům Torresova průlivu od jejich rodin. Tato zpráva potvrdila, že domorodé děti byly úřady násilně odděleny od svých rodin. Odebírání dětí začalo v druhé polovině 19. století. Zákonem o ochraně Aboriginců (Aboriginal Protection Act) z roku 1869 byly uděleny poměrně široké pravomoci pro péči, poručnictví a vzdělávání dětí Aboriginců. Od této doby byly praktikovány systematické postupy, kdy děti byly odebírány na převýchovu do reformních škol, misionářských stanic a dalších vládních institucí. Jak je dále podle Australian Government (2015i) uvedeno, na počátku šedesátých let 20. století bylo jasné, že i přes intenzivní asimilační politiku se domorodé obyvatelstvo nepodařilo asimilovat. Za hlavní důvody se považuje diskriminace ze strany nepůvodních obyvatel a také odmítnutí původních obyvatel vzdát se svého způsobu života a kultury. Veřejné a politické debaty o odebrání dětí se nesly ve znamení intenzivní politické aktivity ve druhé polovině osmdesátých let 20. století. V roce 1992 tehdejší australský premiér Paul Keating veřejně připustil, že děti byly matkám odebírány. Těmto dětem se začalo říkat „ukradená generace“ (Stolen Generation). Jak dále uvádí Australian Government (2015i), 13. února 2008, více než 10 let po předložení zprávy „Bringing them Home“, tehdejší předseda vlády Kevin Rudd v australském parlamentu přednesl projev, ve kterém se omluvil původním obyvatelům Austrálie především „ukradené generaci“ a jejich rodinám za zákony a politiku, která způsobila hluboký žal, utrpení a ztráty těmto australským spoluobčanům.

4.1.5 Nároky původních obyvatel na území

Jak uvádí Museum of Australian Democracy (2011), Zákon z roku 1976 o navrácení území Aborigincům (Aboriginal Land Rights Northern Territory Act 1976) se týkal specifikovaného území v oblasti Severního teritoria. Dokument podepsaný generálním guvernérem 16. prosince 1976 položil základ, na němž si domorodé obyvatelstvo na území Severního teritoria mohlo vůbec poprvé nárokovat práva na území. Tento zákon byl prvním australským zákonem, který umožnil nabytí území, pokud žadatelé mohli poskytnout důkaz o svém tradičním spojení s územím. Zákonem bylo stanoveno dvacetileté období na uplatnění nároků a bylo uzavřeno v roce 1997.

Podle společnosti Aurora (2016) do roku 1992 australské právo neuznávalo domorodým obyvatelům žádná práva k půdě vyplývající z jejich původního vlastnictví podle tradičního práva a zvyků. V tomto roce australský vrchní soud v historicky prvním případě známém jako Mabo vše změnil, když rozhodl ve prospěch nároku lidu Meriam na ostrov Murray. Tehdy australské soudnictví poprvé připustilo, že tradiční právo a zvyky

mohly být základem pro uplatnění pozemkového vlastnictví Aboriginců a Ostrovanů Torresova průlivu. Zákon o nároku na území z roku 1993 (Native Title Act 1993) stanovil postup pro uznání nároku na území.

4.1.6 Obyvatelé Austrálie

Sčítání obyvatelstva je v Austrálii největší statistické shromáždění údajů o obyvatelstvu, které provádí Australský statistický úřad (Australian Bureau of Statistics, dále ABS). Jak uvádí ABS (2015), je upraveno Zákonem o sčítání obyvatelstva a statistice z roku 1905 (Census and Statistics Act 1905). Poslední sčítání obyvatelstva, domů a bytů bylo provedeno ke dni 9. srpna 2011, následující se uskuteční v srpnu 2016. V roce 2011 byl podíl původního obyvatelstva na celkovém počtu obyvatelstva Austrálie 2,5 % (viz Příloha 2). V roce 1966, kdy byli do sčítání obyvatelstva poprvé zahrnuti i Aboriginci, to bylo 0,7 %, (viz Příloha 3). Přiložené tabulky (viz Příloha 2 a Příloha 3) zároveň dokládají vzrůst počtu původního obyvatelstva a jeho procentuální podíl na celkovém počtu obyvatelstva Austrálie i podíl v jednotlivých spolkových státech. Největší podíl Aboriginců byl v roce 2011 v Severním teritoriu. Struktura populace australské společnosti je znázorněna graficky (viz Příloha 5). Z grafu o struktuře obyvatelstva dle sčítání obyvatelstva z roku 2011 je patrné, že vysoký podíl Aboriginců je ve věkové skupině od narození do 19 let, kdy výrazně převažuje nad podílem nepůvodního obyvatelstva. Poměrně vyrovnaná věková hranice je v rozmezí 25 až 34 let. Pak dochází k výrazným rozdílům, kde se podíl původního obyvatelstva proti nepůvodnímu obyvatelstvu s vyšším věkem snižuje, nejnižší je ve věku nad 75 let. Domorodé obyvatelstvo Austrálie se tak v demografických charakteristikách podobá spíše obyvatelstvu rozvojových zemí.

Růžička (2000:158) ohledně růstu domorodého obyvatelstva při pravidelném sčítání obyvatelstva Austrálie uvádí, že v každém následujícím sčítání obyvatelstvo domorodého původu vzrostlo podle statistik rychleji, než je předpoklad přirozeným přírůstkem. Jak Růžička (2000:158) vysvětluje, mimořádný přírůstek způsobilo na jedné straně zlepšení přístupu sčítacích orgánů a snaha zahrnout domorodé obyvatelstvo žijící ve vzdálených a izolovaných končinách země, na druhé straně vzrůstající tendence osob smíšeného původu přihlásit se ve sčítání k domorodému obyvatelstvu.

V roce 2011 míra nezaměstnanosti domorodého obyvatelstva podle ABS (2012) dosahovala 16 %, s přibližným počtem 33 800 nezaměstnaných ve věku nad 15 let a více. Míra nezaměstnanosti byla ve výši 13 % ve velkých městech, 19 % v regionálních

oblastech a 15 % v odlehlých oblastech. Odhady nezaměstnanosti v odlehlých oblastech však vykazují nepřesnosti. Jak uvádí ABS (2012), v těchto oblastech je nedostatečně vyvinutý trh práce, kde lidé často aktivně nehledají práci, a proto nejsou klasifikováni jako nezaměstnaní, i když nepracují.

4.2 Průběh a výsledky výzkumu

4.2.1 Metody výzkumu

Podle Trouсила a Jašíkové (2015:122): „*V oblasti cestovního ruchu může jít například o případovou studii nějaké destinace nebo nějaké kulturní akce v destinaci. V neposlední řadě může jít o případovou studii v podobě studie komunity (...). Může jít tedy například o život místního obyvatelstva v dané destinaci ve vztahu k rozvoji turistického ruchu v ní.*“

Obsahová analýza textu odborných zdrojů přinesla informace především o historii Austrálie, dopadech kolonizace na původní obyvatelstvo a o jejich současném postavení ve společnosti. Vychází zejména z díla těchto autorů: Kulhánková (2010), Macintyre (2013), Blainey (2001) a Novotný (2000). Informace byly dále získány z internetových zdrojů těchto australských institucí: australská vláda (dále Australian Government), (viz např. Kapitola 4.1.3, 4.1.4 nebo 4.1.5), australský statistický úřad (Australian Bureau of Statistics), viz Kapitola 4.1.6) nebo Australian Museum (viz Kapitola 4.2.4) a australských společností z oblasti turistického ruchu: Indigenous Land Corporation (dále ILC) a Voyages (viz Kapitola 4.2.6). V případové studii se dále vychází z popisu vybraných turistických destinací ve vazbě na Aborigince, jejich kulturního dědictví a z vybraného vládního projektu zaměstnanosti a podpory cestovního ruchu původního obyvatelstva. Některé obrázky byly z důvodu zdůraznění a dokreslení dané problematiky přiloženy k příslušnému textu.

Autorka při koncipování strategie výzkumu usilovala o získání kontaktů na domorodé obyvatele Austrálie s cílem shromáždit informace od přímých aktérů. Během dvou měsíců rozeslala více než padesát e-mail dotazů s žádostí o spolupráci a o vyplnění přiloženého dotazníku. Dotazy byly adresovány dle internetového vyhledávače na cestovní kanceláře, informační centra nebo místní úřady. Odpovědi nebyly obdrženy. Nebylo tak možné získat podklady pro kvantitativní výzkum, proto autorka zvolila kvantitativní výzkum. Podařilo se jí získat kontakt o projektech zaměstnanosti vládní společnosti ILC, který poskytla Kristine Whitnall ze společnosti Fine Tours Australia (viz Kapitola 4.2.6).

Dalším poskytovatelem informací o projektech zaměstnanosti v cestovním ruchu byl Bob Harvey, výkonný ředitel pro zaměstnanost a vzdělávání domorodých obyvatel společnosti Voyages, který poskytl plán v oblasti rozvoje společnosti a vztahů s původními obyvateli Austrálie (viz Kapitola 4.2.6). John Barnett, výkonný ředitel společnosti Global Operations APT, poskytl autorce program konference o aboriginském cestovním ruchu AITC 2016, která se konala v březnu 2016 v australském Bunbury (viz Příloha 13).

Podle Trouсила a Jašíkové (2015:134): *„Velkou výhodou techniky rozhovoru je vysoká návratnost. Pakliže již někdo souhlasí s realizací rozhovoru, pak obvykle bude odpovědět na většinu otázek. (...) Rozhovor v kvalitativním výzkumu může mít několik forem. Na jedné straně může jít o rozhovor individuální nebo skupinový. Dále pak můžeme identifikovat například rozhovor strukturovaný s otevřenými otázkami, rozhovor pomocí návrhu či problémově zaměřený rozhovor.“*

Metoda kvalitativního výzkumu spočívala v primárním výzkumu formou řízených strukturovaných rozhovorů se čtyřmi informátory. Jednalo se o dva typy informátorů: dva významné české cestovatele, kteří Austrálii navštívili několikrát, a dva Australany, kteří byly vybráni na základě doporučení od kolegů autorky. Struktura rozhovorů je uvedena v Příloze 7. Omezený vzorek informátorů umožňuje dosažení vyšší validity získaných dat, proto se autorka snažila o získání co nejkomplexnějších informací:

- Dne 16. září 2015 se v Brně uskutečnily dva rozhovory s českými cestovateli, Jiřím Kolbabou a Rudolfem Svaříčkem. Jednalo se o řízené rozhovory, každý trval 60 minut a byly pokládány otevřené otázky (viz Příloha 7). Z důvodu rozdílného zaměření jejich cest se jednalo o odlišné otázky. Jako technika transkripce byl použit shrnující protokol, kdy byly doslovně zachovány klíčové pasáže z řízeného rozhovoru tak, aby zůstal zachován původní smysl jejich sdělení. Po ukončení rozhovoru s Jiřím Kolbabou byly vybrány fotografie, které pořídil v Austrálii (viz Obrázek 8, 9 a 10, Příloha 13) a souhlasil s jejich uveřejněním v této práci.
- Rozhovor se dvěma informátory z Austrálie se uskutečnil formou strukturovaného rozhovoru. Výhodou strukturovaného rozhovoru je snazší komparace odpovědí. Autorka elektronickou poštou v listopadu 2015 oběma informátorům zaslala předem připravené otevřené otázky ve shodném pořadí (viz Příloha 7). Odpovědi autorka obdržela elektronickou poštou během jednoho týdne. Jednalo se o dva muže ve věku 49 a 39, z důvodu zachování anonymity jsou označeni prvními písmeny abecedy. První informátor, v Příloze 7 označen A, pracuje v cestovním

ruchu a žije v Melbourne, stát Victoria. Druhý informátor, v Příloze 7 označen B, pracuje jako organizátor firemních akcí, žije v Gold Coast, stát Queensland.

4.2.2 Výsledky výzkumu

Podle UNESCO (2016a) se na území Austrálie nachází v seznamu hmotného dědictví této organizace celkem 19 památek. Z nich jsou 3 památky přírodního, 12 kulturního a 4 smíšeného charakteru. Mezi památky smíšeného dědictví byl do seznamu UNESCO (2016a) v roce 1981 zařazen Kakadu National Park a v roce 1987 Uluru-Katja Tjuta National Park. Tyto dva národní parky jsou více popsány v Kapitole 4.2.1. V seznamu nehmotného dědictví této organizace Austrálie není zahrnuta.

Domorodý cestovní ruch se podle Australian Government (2015c) vyvinul teprve nedávno jako samostatné odvětví. Různorodost zájezdů, které prezentují a podporují kulturu domorodých obyvatel a jejich životní styl, se návštěvníkům nabízí v celé Austrálii. Organizované zájezdy nabízejí například účast na tanečních vystoupeních, nákupy tradičních domorodých artefaktů nebo příležitost pobytu na území Aboriginců, kde je možnost zažít každodenní život domorodých lidí. Podle Australian Government (2015c) rostoucí zájem o domorodou kulturu byl zaznamenán zejména ze strany australských důchodců a zahraničních návštěvníků. Z pohledu domorodého obyvatelstva je cestovní ruch vnímán jako praktický ekonomický nástroj a způsob pro zvýšení povědomí o jeho kulturním dědictví.

Podíl Aboriginců a Ostrovanů Toresova průlivu zaměstnaných v rekreačních službách a v umění byl 2 %, jak uvádí ABS (2014) podle posledního sčítání obyvatelstva provedeného v roce 2011. Podrobnější statistický přehled o zaměstnání v cestovním ruchu ABS (2014) neuvádí.

Podle Theobalda (2005:147) v polovině devadesátých let 20. století si domorodé obyvatelstvo začalo výrazněji uvědomovat potenciál cestovního ruchu. Jak uvádí, mezníkem a přímou odezvou na zjištěné výsledky Královské komise (Royal Commission) bylo v roce 1997 vydání strategie pro aboriginský cestovní ruch. Tato strategie byla zpracována na základě výrazné participace původních obyvatel. Jak Theobald (2005:147) popisuje, navrhnutých sedmdesát pět požadavků bylo shrnuto to tří hlavních cílů:

- Pro zvýšení zapojení původních obyvatel v cestovním ruchu odstranit překážky pro ně jako pro investory, podnikatelské subjekty, zaměstnavatele (včetně provozovatelů) a zaměstnance.

- Napomáhat původním obyvatelům prezentovat návštěvníkům jejich kulturu a to způsobem, který je přijatelný pro aboriginskou komunitu a který zároveň návštěvníkům poskytne cenné zážitky.
- Napomáhat původním obyvatelům při volbě, jak si přejí participovat v oblasti cestovního ruchu a pomáhat jim při budování schopnosti přispívat k cestovnímu ruchu.

4.2.3 Turisticky atraktivní lokality na tradičním území Aboriginců

„Ale nikde, zdá se mi, jsem neviděl krajinu tak, starou jako tady na severu Austrálie. Zem drsnou, nemilosrdnou k vetřelci, k člověku, který se nenaučil přijímat její strohost a nehostinnost. Vystavenou žáru tropického slunce a vzápětí bičovanou přívaly monzunových lijavic, rozervanou, rozbrázděnou, rozpukanou horizontálně i vertikálně do nejbizarnějších tvarů. (...) A je to všechno marnotratně barevné – ocelově modré, titánové, šedavé, v místech pak, kde se masiv rozloupl teprve nedávno, před tisícem let, pomerančové, růžové, rudé.“ (Zikmund, 1999:58-59).

V severozápadní části Austrálie leží Kimberley region. Podle Páskové a Dowlinga (2014) toto tradiční území a domov mnoha domorodých kmenů, je místem bohatého kulturního dědictví. Z důvodu značného výskytu skalního umění, rozmanité fauny a flóry společně s unikátní přírodní scenérií se území stalo atraktivní turistickou destinací. Území je návštěvníkům rovněž dostupné ze stále více vyhledávaných vyhlídkových plaveb, které jsou zaměřeny na pobřežní atraktivity. Tyto přírodní atraktivity se z většiny nacházejí v aboriginských přírodních rezervacích. Poslední studie (Scherrer et al., 2011 In Pásková a Dowling, 2014) však zdůrazňuje obavy z kulturních dopadů plynoucích ze zvýšeného zájmu návštěvníků, kdy se nebere ohled na primární souhlas tradičních vlastníků území. Poukazuje rovněž na skutečnost, že chybí jejich součinnost a angažovanost při plánování, řízení a provozu turistických aktivit. Tato studie doporučuje koordinovaný přístup všech zainteresovaných stran s původními vlastníky, který by respektoval a uznával historický význam tohoto území. Jen takový postup umožní udržitelnost turistické aktivity.

Informátor A (více viz Příloha 7): *„Někdy se objevují případy, kdy průvodci pracují mimo své vlastní území a příběhy o své kultuře nemohou vyprávět mimo své domovské území. Příběhy z kultury nebo určitá místa se smí vztahovat pouze na mužské záležitosti nebo pouze na ženské záležitosti a nesmí se o nich diskutovat nebo je vysvětlovat. Někteří turisté nechápou význam těchto nepsaných zákonů a nerozumí, proč se tyto příběhy nesmí vyprávět.“*

4.2.3.1 Arnhem land – Arnhemská země

Podle Indigenous Instyle (2015c) je Arnhemská země nazývána vlastní Aboriginců, často se jí zkráceně říká i Arnhem. Zajímavostí je, že domorodá vlast Aboriginců nese evropské jméno. Byla pojmenována po stejnojmenné holandské lodi, která prozkoumala pobřeží tohoto území v roce 1623. Mezi australskými domorodci, kteří zde žijí, však existuje mnoho původních názvů. Arnhemská země se nachází v severovýchodní části Severního teritoria, 500 km od města Darwin. Území je ve vlastnictví Aboriginců, je domorodou rezervací. Kromě okrajových částí mají do ní vstup povolený pouze domorodí obyvatelé. Jak uvádí Indigenous Instyle (2015c), v současnosti je tak jednou z mála neporušených oblastí na světě. Většinu obyvatel tvoří Aboriginci, jejichž domorodá kultura zde dlouhé období zůstává neporušena a nedotčena. Na severovýchodě země je domov domorodého kmene Yolngu, který je jedním z nejpočetnějších v Austrálii. Arnhemská země je známa pro své domorodé umění skalné umění, nejvýznamnější místa lze nalézt v oblasti Injalak Hill, Ubirr Rock a Canon Hill. Je celosvětově známá také pro obrazy malované na kůru a vznik hudebního nástroje didgeridoo. Je místem jedné z nejstarších kultur na světě, mluví se zde množstvím domorodých jazyků, zvyky a zákony mají historii dlouhou několik tisíc let. Jak Indigenous Instyle (2015c) dále konstatuje, Arnhemská země je atraktivní turistickou destinací nejen Severního teritoria, ale celého kontinentu. Na území Arnhemské země se nachází Národní park Kakadu, který je světovým na seznamu Světového dědictví UNESCO.

4.2.3.2 Darwin

Jak uvádí Indigenous Instyle (2015d), Darwin je hlavním městem Severního teritoria (Northern Territory) a zároveň největším městem tohoto řídko osídleného území. Je jedním z nejmodernějších a nejdynamičtějších multikulturních měst Austrálie. I přes postupnou modernizaci si zachoval svoji původní historii a udržuje aboriginskou kulturu. Oblast je bohatá na nerostné zdroje, atraktivní krajinu a kulturu – dvě největší ekonomická odvětví Darwinu jsou proto těžba nerostných surovin a cestovní ruch, který poskytuje zaměstnání 8 % jeho obyvatelstva, jak dále uvádí Indigenous Instyle (2015d). Z důvodu velmi rozmanitého počasí se v Darwinu a okolí rozlišuje až šest ročních období a cestovní ruch je proto do značné míry ovlivněn počasím. Nejvíce návštěvníků přijíždí od dubna do září, v chladnějším a sušším období. Jak cestovní ruch v Darwinu a jeho okolí popisuje Indigenous Instyle (2015d), návštěvníci si mohou vybrat ze široké nabídky

zájezdů, o umění a způsobu života Aboriginců se dozvídají přímo od průvodců z řad původních obyvatel. Získávají poznatky o jejich dávné historii, kultuře, pokrmech, rituálech, tradicích a obřadech. Některé lokality jsou pro Aborigince natolik posvátné, že vstup do nich je zakázán. Zajímavostí je i to, že jsou určité lokality, které smějí vidět pouze muži, a jiné pouze ženy. Na některých místech fotografování není povoleno. Ze strany návštěvníků je vyžadována slušnost a respektování pokynů průvodce, ženy by měly být oblečeny skromně. Jak dále uvádí Indigenous Instylye (2015d), domorodé prohlídky jsou interaktivní a přirozené, návštěvníci si mohou přisednout k mnoha slavnostním obřadům. Kromě města Darwin a jeho okolí mezi další atraktivní turistické destinace patří národní parky Kakadu a Nitmilik, kde nepotřebují povolení ke vstupu.

4.2.3.3 Kakadu

Národní park Kakadu je podle Indigenous Instylye (2015e) obýván původními obyvateli Austrálie po více než čtyřicet tisíc let. Rozkládá se na ploše téměř 20 000 km² a nachází se jihozápadně od města Darwin. Skládá se ze čtyř hlavních územních celků: Arnhemské plošiny, srázovitého komplexu, pobřežní říční roviny a komplexu Koolpinyah. Jak uvádí Indigenous Instylye (2015e), park je společně řízen ředitelem národních parků a tradičními aboriginskými vlastníky. Národní park Kakadu je na seznamu Světového dědictví UNESCO pro své přírodní a kulturní bohatství. Skalní umění Aboriginců patří mezi významné turistické zajímavosti Kakadu. Jak Indigenous Instylye (2015e) uvádí, nachází se v něm více než pět tisíc skalních rytin a jeskynních maleb. Archeologické lokality jsou důkazem o bohatém a pestrém způsobu života jeho obyvatel v dávné minulosti. Jedinečnost rozmanitého ekosystému parku Kakadu spočívá ve výskytu množství ohrožených a endemických druhů rostlin a živočichů. Návštěvníci z celého světa park obvykle navštěvují v květnu a červnu během tzv. sezóny Yegge (více o ročních obdobích viz níže), která je charakteristická nižší vlhkostí a chladnějšími dny, a je tedy příznivé počasí na prohlídku národního parku. Rokle, soutěsky a vodopády jako jsou Jim Falls, Twin Falls, Gunlom a Maguk jsou dalšími vyhledávanými turistickými destinacemi.

Podle Parks Australia (2016) v severní Austrálii je období dešťů od listopadu do dubna a období sucha od května do října. V Národním parku Kakadu se rozlišuje až šest ročních období, která byla odvozena od pozorování a zkušeností původních obyvatel po tisíce let. Jak popisuje Parks Australia (2016), každé z těchto šesti ročních období nabízí jiné atraktivity a turistické možnosti, některé oblasti mohou být z důvodu záplav v období

dešťů uzavřeny. Šest ročních období v Kakadu podle názvů v jazyce původních obyvatel, jak je uvádí Parks Australia (2016):

- **Gudjewg** – monzunové období, prosinec až březen, teploty 24 °C – 34 °C
- **Banggerreng** – bouřkové období, duben, teploty 23 °C – 34 °C
- **Yegge** – chladnější ale poměrně vlhké období, květen až první polovina června, teploty 21 °C – 33 °C
- **Wurrngeng** – chladné období, druhá polovina června až první polovina srpna, teploty 17 °C – 32 °C
- **Gurrung** – suché a teplé období, druhá polovina srpna až první polovina října, teploty 23 °C – 37 °C
- **Gunumeleng** – bouřkové období před monzuny, druhá polovina října až konec prosince, teploty 24 °C – 37 °C.

Návštěvu Národního parku Kakadu popisuje Svaříček (více viz Příloha 7): *„Austrálie má nádhernou přírodu. Oslovil mne Národní park Kakadu, hlavně skalné malby, ty jsou fantastické. V tom bylo setkání s původními obyvateli, zejména s jejich kulturou, unikátní.“*

4.2.3.4 Katherine

Jak uvádí Indigenous Instyle (2015f), Katherine je významným městem domorodé kultury Severního teritoria. Nachází se jihovýchodně od hlavního města Darwin. Původní obyvatelstvo města tvoří lidé domorodých skupin Jawoyn, Dagoman a Wardaman s jejich bohatou kulturou, historií a spiritualitou. Katherine je hornickým městem, zlato bylo v minulosti hlavním ekonomickým zdrojem příjmů. Vyhledávanou přírodní památkou je rokle Katherine Gorge s množstvím starých skalních maleb, ležící nedaleko v Národním parku Nitmiluk. Jak uvádí Indigenous Instyle (2015f), po založení národního parku se město stalo centrem cestovního ruchu. Nabízí kvalitní možnosti ubytování, dostatek nákupních center a další služeb pro návštěvníky. Město Katherine profituje také ze své strategické polohy – leží na křižovatce hlavních turistických cest vedoucích do města Darwin, Arnhemské země, Národního parku Kakadu a dalších významných turistických destinací nejen na území Severního teritoria.

4.2.3.5 Alice Springs a Uluru

Podle Indigenous Instyle (2015b) obecně známá také jako "Alice", Alice Springs je třetí největší město Severního teritoria. Nachází v centrální části Austrálie, na jihu území Severního teritoria. Město a centrální část Austrálie je domovem domorodého kmene Arrernte, který zde žije po tisíce let. V jazyku Aboriginců se město nazývá Mparntwe. Protože se město nachází v centrální Austrálii a je obklopené vyschlou pouští, teplota v Alice Springs může výrazně kolísat. Návštěva Alice Springs se dle Indigenous Instyle (2015b) doporučuje návštěvníkům, kteří se chtějí podrobněji dozvědět o kultuře a tradicích Aboriginců. Pro ty, kteří chtějí objevovat umění původních obyvatel, je město jedním z nejvýznamnějších míst v celé Austrálii. Několik kilometrů od města se nachází ikonické místo Národní park Uluru Kata-Tjuta, který je zařazen do seznamu Světového dědictví UNESCO. V národním parku se nachází světoznámý monolit Uluru (angl. Ayers Rock). Návštěvou vzdálenějších komunit Titjikala a Santa Theresa se návštěvníkům nabízejí prohlídky domorodé kultury pod vedením aboriginských průvodců.

V roce 1983, jak uvádí Bašta (2011), domorodí obyvatelé předložili australské vládě seznam požadavků týkajících se Uluru. Mezi nimi bylo převedení Uluru do jejich vlastnictví a zákaz výstupu návštěvníků. V roce 1985 byl Uluru předán do vlastnictví domorodých obyvatel za podmínky, že návštěvníkům nebude bráněno ve výstupu a skála bude pronajata na 99 let australským úřadům (Australian National Parks and Wildlife Service). Jak popisuje, výstup není zakázán, ale je proti domorodým mravům. Cedula okolo Uluru žádají návštěvníky, aby domorodou víru respektovali. Podle Aboriginců na něj vede síť duchovních a přírodních sil spojených s jejich předky a nadpřirozenem. Podle Bašty (2011) počet návštěvníků, kteří Uluru navštíví a vystoupí na něj, se postupně snižuje.

Podle Australian Government, Department of the Environment (2012), pro období let 2009-2019 byl zpracován návrh plánu řízení Národního parku Uluru-Kata Tjuta. Do tohoto plánu byly zapracovány náměty a připomínky veřejnosti a především Aboriginců o tom, jak by měl být národní park řízen do budoucna. Nový plán reflektuje mimo jiné i žádost Aboriginců, aby návštěvníci nevystupovali na Uluru, které považují za posvátné místo (viz Příloha 6).

Jak uvádí Kolbaba (více viz Příloha 7): *„Paradoxně, v Austrálii jsem kromě krátkých setkání spojených s vyfotografováním spontánní nebo náhodný kontakt s Aboriginci nezažil. I když jsem si půjčil auto, zajel do vnitrozemí, turisticky zajímavá centra řídili bílí Australané, původní obyvatelé jsem potkával zřídka.“*

4.2.4 Participace původních obyvatel na prezentaci tradic

Australské muzeum v Sydney (Australian Museum) bylo založeno v roce 1827, jak uvádí Australian Museum (2016). Pod vedením odborných aboriginských průvodců návštěvníkům nabízí balíčky prohlídek se zaměřením na původní kulturu a historii. Součástí balíčků je prezentace hudebního umění, zejména hry na didgeridoo a taneční vystoupení. Návštěvníci mají možnost osobního setkání s účinkujícími a diskutovat s nimi o životním stylu a kultuře Aboriginců. Dále mají v rámci prohlídky příležitost seznámit se s artefakty z bohaté sbírky muzea. Odborníci jim názorně představí a předvedou zbraně, používání tradičních nástrojů i předměty duchovního charakteru používané při obřadech původních obyvatel. Návštěvníci také mohou ochutnat i tradiční stravu domorodců – bush tucker food, která se skládá z místních plodů, semen a jiných jedlých částí rostlin, hub a živočichů. Jak uvádí Australian Museum (2016), pro roky 2014-2016 muzeum vypracovalo strategický plán Reconciliation Action Plan (dále RAP), jehož cílem je prohloubení vztahů mezi aboriginskou a neaboriginskou komunitou (viz Příloha 15). Jak je uvedeno v plánu RAP, v době jeho vydání bylo v muzeu z celkového počtu 236 zaměstnanců 8 z řad původních obyvatel (viz Příloha 15). Součástí strategie RAP je i vytváření nových pracovních příležitostí pro původní obyvatele.

Muzeum a galerie Severního teritoria v Darwinu (The Museum and Art Gallery of the Northern Territory, dále MAGNT) není jenom muzeem domorodé kultury, ale od roku 1984 také místem konání Národní ceny Telstra za umění pro Aborigince a Ostrovany Torresova průlivu (The Telstra National Aboriginal and Torres Strait Islander Art Award), jak uvádí MAGNT (2015b). Cílem ocenění je uznání hodnotných uměleckých příspěvků domorodých umělců z celé Austrálie. Podle MAGNT (2015b) se jedná o významnou prezentaci současných i začínajících domorodých umělců a je považována za jednu z předních kulturních akcí. MAGNT (2015a) je také perspektivní a dynamický zaměstnavatel. Zaměstnanci mohou najít v rámci MAGNT uplatnění v oblasti umění, vědy, správy, pohostinství a managementu. Ve dvou místech působnosti, v Darwinu a v Alice Springs, muzeum nabízí rovné pracovní příležitosti zaměstnancům na všech úrovních v rámci instituce a vybízí k přihláškám o zaměstnání i kandidáty z řad domorodého obyvatelstva.

4.2.5 Kultura a umění původních obyvatel

V této kapitole je popsáno kulturní dědictví původních obyvatel Austrálie. V dalších částech práce jej popisuje také Wolf (viz Kapitola 4.1.1), Svaříček (viz Příloha 7) a Zikmund (viz Kapitola 4.2.5).

Podle Kulhánkové (2010:34) je domorodé umění jedním z mála prvků kultury, které v současné době doplňuje a obohacuje život Aboriginců stejně jako v dávné minulosti, v prvopočátcích osídlování Austrálie. Domorodé umění zahrnuje jak tradiční malby, hudbu a tanec, tak i tradiční vyprávění a jeho hranice často splývají. Námět i provedení byly ovlivněny obecnými dobovými trendy. Přesto zůstávají pevně spjaty s každodenním životem, především však s lidmi a s jejich příběhy. Okolní příroda kdysi bývala námětem lidského konání. Jak dále uvádí Kulhánková (2010:34-35), v současné době v oblasti domorodého umění v Austrálii převažují dvě zásadní tendence. První je růst významu umění coby politického názoru, kdy tvůrci často odkazují na aktuální společenská témata. Druhým směrem je skutečnost, že umění se pro některé domorodé obyvatele stává hlavním zdrojem obživy. V turistických oblastech podle ní mnoho Aboriginců žije z prodeje obrazů.

Jak uvádí Australian Government (2015a), australské domorodé umění je nejstarší kontinuálně přetrvávající umění ve světě. Počáteční formou uměleckého projevu byly skalní rytiny a malování těla „bodypainting“, které sahají více než třicet tisíc let do minulosti. Ranými formami umění byly malby a rytiny na balvany nebo na stěny skalních úkrytů a jeskyní. Červený oker byl používán pro malování před nejméně třiceti tisíci lety v centrální Austrálii. Domorodci spojovali tyto velmi staré malby s bytostmi Snění „Dreaming“. Obrázky jsou pro Aborigince posvátné, protože poukazují na kontinuální přítomnost jejich předků. Jak popisuje Australian Government (2015a), existují tři hlavní styly skalního umění, které odrážejí jednotlivé regionální styly. Prvním stylem je vyrývání geometrických tvarů, jako jsou kruhy, oblouky, zvířecí stopy a tečky. Ty lze nalézt v Centrální Austrálii, stejně jako v Tasmánii, v oblasti Kimberleys a státu Victoria. Druhým je jednoduchý styl malování postav nebo ryté siluety lidských a zvířecích podob, které se nacházejí ve státě Queensland. Třetím stylem jsou složité figurální malby zobrazující podrobné detaily malovaných objektů, které zachycují vnitřní orgány člověka a zvířat technikou X-Ray, tzv. rentgenové umění. Tyto malby jsou charakteristické zejména pro Arnhemskou zemi a okolí.

4.2.5.1 Dreaming

Podle Australian Government (2015j), snění „Dreaming“ nebo v jazyku kmene Arrente „Tjukurrpa“ také znamená „vidět a pochopit zákon“. Příběhy Snění předávají důležité znalosti, kulturní hodnoty a víru dalším generacím. Prostřednictvím písní, tanců, malování a vyprávění příběhů, které vyjadřují příběhy Snění, původní obyvatelé udržují spojení se Sněním z dávných dob až po současnost. Vytvářejí tak bohaté kulturní dědictví. Ve většině příběhů Snění duchové předků přišli na zem v lidské podobě, a jak se pohybovali po zemi, vytvářeli zvířata, rostliny, kameny a jiné formy, které známe dnes. Rovněž vytvořili vztahy člověka k zemi, ke zvířatům a mezi lidmi navzájem. Jak uvádí Australian Government (2015j), Bill Neidjie, stařešina kmene Kakadu říká: *„Náš příběh je v zemi. (...) Je to psáno na těchto posvátných místech. (...) Moje děti se budou starat o tato místa, to je zákon.“*

Novotný (2000:155-156) objasňuje pojem „doba snů“ jako slovní obrat, který jako první použili Sir Baldwin Spencer a F. J. Gillen, kteří na konci 19. století zkoumali některé skupiny Aboriginců. Pro jejich domorodý výraz použili ekvivalent „doba snů“ (angl. Dreamtime), který se od té doby používá dodnes celkem ve čtyřech podobách: doba snů (angl. Dreamtime), doba snění (angl. Dreaming time), snění (angl. Dreaming) nebo věčnost snění (angl. Eternal dream time). Ani jedna z těchto podob podle Novotného (2000:156) však není nejvýstižnější, neboť domorodé představy nemají ve skutečnosti žádnou souvislost se spánkem a sny. Je proto nutné význam chápat spíše jako poetické vyjádření blízké tzv. západnímu způsobu myšlení, které je ale úplně cizí myšlení Aboriginců.

4.2.5.2 Legendy a mýty

Špillarová a Špillar (2001:82) popisují vznik baobabů, stromů typických pro Austrálii, podle domorodé legendy: *„Baobaby prý kdysi bývaly štíhlé, krásně rostlé stromy. Věděly o své kráse a dávaly světu kolem sebe jasně najevo, že se chovaly povýšeně, pyšně a nafoukaně. Znelibily se proto zdejšími bohy, kteří je za jejich nadřazenost a pýchu potrestali. Vytrhli milé baobaby ze země a zasadili je zpět opačně. Koruny byly ponořeny pod zem a kořeny zůstaly neuspořádaně trčet k nebi. Bylo po kráse. Už neměly být nač pyšné.“*

Novotný (2000) knižně zpracoval některé mýty a legendy původních obyvatel Austrálie. Zpracované příběhy se odehrávají v době snů, mytické době, jež představuje jeden ze základních kamenů náboženské víry Aboriginců. Spatření prvního klokana lovci

Novotný (2000:25-26) popisuje: „Mezi mraky zahlédli, jak vítr nad zemí nese jim naprosto neznámá zvířata. Ti podivní tvorové měli malou hlavu s dlouhýma ušima, krátké a tenké, rukám podobné přední nohy, velká těla, mohutné ocasy a nesmírně dlouhé a silné zadní nohy, které směřovaly dolů a snažily se dotknout země. (...) Poznali, že tento velký tvor představuje jídlo pro mnoho lidí. A také si pamatovali, že do lesa v tomto kraji alespoň jeden klokan utekl. Rozhodli se proto, že i oni se do těchto končin odstěhují. (...) Tam se lovci naučili vyrábět bumerangy a jimi lovit klokany, největší a nejrychlejší ze všech australských zvířat, které v době snů přinesl vítr při prudké odpolední bouři.“

4.2.5.3 Hudba a tanec

Jak uvádí Indigenous Lifestyle (2015a), didgeridoo je dechový hudební nástroj australských domorodců, který vznikl v oblasti severní Austrálie asi před tisíc pěti sty lety. Je typickou součástí domorodé kultury, neboť byl tradičně používán jako doprovod k tanci a zpěvu. Hra vyžaduje speciální hráčskou techniku, tzv. cirkulační dýchání. Podle Indigenous Instyle (2015a), někteří tvrdí, že název „didgeridoo“ byl odvozen z irských slov „dúdaire“, což znamená „trumpetista“ a „dubh“, což znamená „black“. Nicméně, tato teorie nebyla obecně přijata. Tvrdí se také, že název byl odvozen podle zvuku „didjerry“, který nástroj vydává. Domorodý název pro nástroj se liší podle regionu a domorodé skupiny. Jsou známé názvy jako Yidaki, Ngarriralkpwina, Mandapul, Yirtakki, Yiraka, Paampu nebo Ilpirra. Jak popisuje Indigenous Instyle (2015a), didgeridoo se tradičně vyrábí z tvrdého dřeva, jako je eukalyptus, nebo také z přírodního bambusu. Řemeslníci k výrobě preferují duté kmeny vyžrané termity. Dle domorodé tradice na didgeridoo hrají pouze muži.

Informátor B (více viz Příloha 7): „Unikátnost a inspirativnost jejich umění a kultury. Dokonce jsem v minulosti, když jsem měl víc času, nějakou dobu hrál na didgaridoo.“

Tanec je specifickým projevem kultury původních obyvatel při různých obřadech, předávaný z jedné generace na druhou, jak uvádí Australian Government (2015b). Umění tancovat vyžaduje výjimečnou znalost příběhů dávných hrdinů. Tanec na rozdíl od malby a zpěvu se Aboriginci učí již od útlého věku. To umožňuje velkým skupinám lidí prezentovat tancem své rodové umění. Tanec je také příležitostí pobavit publikum a rovněž být baven a prostřednictvím tance ukázat svou lásku k rodinám a příbuzným. V některých komunitách se tak stal tanec důvodem k zakončení každého dne. Podle Australian Government (2015b) na konci šedesátých a na začátku sedmdesátých let 20. století

Aboriginci z měst byli svědkem revitalizace jejich kultury a tance prostřednictvím tanečnicků kmene Yelang a taneční skupiny Ostrovanů Torresova průlivu v Jižní Brisbane. V současnosti se jejich tanec prezentuje ve třech stylech – tradiční Aboriginský tanec, tradiční tanec Ostrovanů Torresova průlivu a současný moderní tanec.

4.2.5.4 Výtvarné umění

Špillarová a Špillar (2001:101-104) popisují domorodé skalní kresby v parku Kakadu, který byl zařazen do fondu Světového kulturního a přírodního dědictví. Nejznámějším místem parku s rozsáhlými skalními kresbami je Ubirr, kde Aboriginci v minulosti zobrazovali jak postavy z domorodých legend, tak zvířata: *„Pradávní lidé je zvětšili ve svých malbách tak, že vypadají, jako by byla sestavena z jednotlivých klacíků, představujících nohy, tělo, ocas. Proto se této technice nejstaršího „malířského“ období říká „stick style“ – hůlkový styl. Později, když doba ledová pominula a moře se rozlévalo až k útesům Arnhemské země, staly se hlavním námětem maleb především ryby, neboť ty byly hlavní součástí obživy domorodců. Už však nebyly malovány „klacíkovým způsobem“, nýbrž tak, jak by se jevíly pod rentgenem. Malby zachycují vnitřní strukturu těl, jejich kosti, páteř, žebra. Proto se jim říká malby stylu X-Ray, čili rentgenové. Nejmladší styl, který je na ubirrských skalách zastoupen, se jmenuje kontaktní, protože zachycuje vše, co přineslo setkání s bělochy – pušky, vázy a podobně. Pochází tedy z dob nesrovnatelně méně dávných. Domorodci nepřestali zdobit skály ani v současné době. Jejich moderní malby budou mít za tisíce let také velkou vypovídací hodnotu.“*

Jak uvádí MAGNT (2016), muzeum každoročně uděluje prestižní cenu společnosti „George Chaloupka Fellowship“. Společnost je pojmenována na počest renomovaného historika skalního umění Dr. George Chaloupky. Podporuje jednotlivce k provedení výzkumu, zpracování dokumentace nebo interpretace skalního umění v odlehlých částech Arnhemské země v Severním teritoriu. Podle MAGNT (2016) George (Jiří) Chaloupka se narodil v roce 1932 v Československu. Ve věku 17 let společně se svým starším bratrem emigrovali před komunistickým režimem, v roce 1950 dorazili do australského Perthu. O pár let později se rozhodli navštívit Melbourne, kde se konaly olympijské hry. Cestovali přes Darwin – město a jeho obyvatelé Chaloupku zaujali natolik, že se v něm rozhodl usadit. Zpočátku Chaloupka pracoval jako hydrolog. V roce 1973 začal pracovat v MAGNT, kde pracoval po více než tři desetiletí, jak uvádí MAGNT (2016). Identifikoval a zdokumentoval domorodé umění tisíců skalních míst. Po jeho smrti

v roce 2011 vznikla cena „George Chaloupka Fellowship“ s cílem, aby jeho životní dílo našlo pokračovatele.

Setkání s Chaloupkou popisuje Svaříček (více viz Příloha 7): *„Nejzajímavější pro mne bylo setkání s Georgem Chaloupkou. Byl to etnograf českého původu a velký znalec Aboriginců, který už nežije. Napsal mnoho knih o původních obyvatelích, zkoumal skalní malby, pronikl do jejich života a kultury, rozuměl jim jako málokdo.“*

4.2.6 Příklady zaměstnání původního obyvatelstva v cestovním ruchu

Indigenous Land Corporation (dále ILC) je vládní organizací, která byla založena v roce 1995 s cílem pomoci domorodému obyvatelstvu získat a spravovat území za účelem dosažení ekonomických, environmentálních, sociálních a kulturních výhod, jak uvádí ILC (2015a). Představenstvo ILC je hlavním rozhodujícím orgánem, dohlíží na řízení, rozhoduje o nákupu a využití pozemků a dozoruje činnost této vládní organizace. Jmenuje jej ministr pro domorodé záležitosti po konzultaci s ministrem financí. Představenstvo se skládá ze sedmi ředitelů, z nichž pět, včetně předsedy, musí být Aboriginec. ILC (2015a) dostává od australské vlády roční příspěvek ve výši 45 milionů AUD, což podle kurzovního lístku ČNB (2016) představuje v přepočtu částku přibližně 833 milionů Kč. ILC (2015a) může poskytnout finanční podporu až do výše 100 000 AUD, což podle kurzovního lístku ČNB (2016) představuje v přepočtu částku přibližně 1,85 milionů Kč, na podnikatelské projekty aboriginským podnikům, které souvisejí s plánovitým rozvojem a hospodařením s majetkem původních obyvatel. Posláním ILC jsou zejména tyto priority, jak je ILC (2015a) uvádí:

- Ochrana kulturních a environmentálních hodnot
- Sociálně-ekonomický rozvoj

Prostřednictvím programu „Naše země – naše práce“ (Our Land Our Jobs) tato vládní organizace má za cíl nabídnout pracovní příležitosti pro domorodé obyvatelstvo v odlehlých oblastech, jak uvádí ILC (2015b). Program funguje na vnitrostátní úrovni a poskytuje odbornou přípravu pro cestovní ruch a zemědělství s garantovanou pracovní příležitostí pro všechny absolventy. Představenstvo ILC si stanovilo za cíl vytvořit až 300 školicích míst s nabídkami zaměstnání a dalších 100 nových pracovních míst pro domorodé obyvatelstvo v centru Ayers Rock Resort. Program nabízí školení a zaměstnání v oblasti cestovního ruchu kromě centra Ayers Rock Resort také v Mossman Gorge centru a turistické usedlosti Home Valley Station, a to prostřednictvím své dceřiné společnosti

Voyages (viz dále). Podle zveřejněných údajů společností ILC jsou aktuální údaje ohledně zaměstnanosti domorodého obyvatelstva následující, jak je uvádí ILC (2015b):

- 89% podíl v Mossman Gorge Centre,
- 337 zaměstnanců v Ayers Rock Resort, včetně 104 vyučených v letech 2013 až 2014.

Jak uvádí ILC (2015c), cestovní ruch a pohostinství poskytují domorodým obyvatelům zajímavé pracovní příležitosti a možnosti vzdělávání. Prostřednictvím této organizace se jim tak nabízejí pracovní možnosti v regionech, kde nabídka pracovních příležitostí je nedostatečná. Voyages (Voyages Indigenous Tourism Australia Pty Ltd) je dceřinou společností ILC (2015c), která pomáhá s rozvojem cestovního ruchu domorodých obyvatel v Austrálii. Projekty Voyages se zaměřují na nábor, školení a zaměstnanost domorodých Australanů v cestovním ruchu.

Společnost Voyages v současné době provozuje níže uvedené resorty, které získala společnost ILC. Dle zveřejněných údajů ILC v letech 2013 až 2014 vytvořila pracovní příležitosti pro domorodé obyvatelstvo, jak uvádí ILC (2015c):

- Home Valley Station v Kimberley. Zaměstnáno 282 lidí a 165 stážistů.
- Ayers Rock Resort ve střední Austrálii. Zaměstnáno 8 lidí a 9 stážistů.
- Mossman Gorge Centre v Mossman Gorge ve státě Queensland. Zaměstnáno 77 lidí, dalších 7 jako dodavatele a 37 stážistů.

4.2.6.1 Ayers Rock Resort

Podle ILC (2015d) Ayers Rock Resort (viz Obrázek 4) je významná společnost v oblasti cestovního ruchu a pohostinství, která poskytuje zaměstnání, školení a profesní rozvoj pro místní lidi kmene Anangu a další domorodé obyvatelstvo z celé Austrálie. Jak uvádí ILC (2015d), koupí resortu zaměstnanost domorodého obyvatelstva výrazně vzrostla, je zde zaměstnáno více než 200 Aboriginců. ILC zaměstnancům poskytuje i ubytování. V areálu je pět hotelů s nabídkou široké škály ubytování od luxusního po základní, možnost kempování, dále konferenční centrum, lázně, galerie, obchody se suvenýry apod. Je zde možnost dopravit se i letecky, součástí resortu je i letiště. Prostřednictvím svých zaměstnanců z řad domorodého obyvatelstva se návštěvníkům nabízí široké spektrum prezentace domorodé kultury – taneční představení, ukázky používání domorodých zbraní, malování technikou „dot-painting“, výlety do okolí,

pozorování oblohy „Outback Sky Journeys“ apod., kdy návštěvníci jsou přímo zapojováni do předváděných aktivit.

Obrázek 4: Ayers Rock Resort

Zdroj: ILC (2015d)

4.2.6.2 Home Valley Station

Jak uvádí ILC (2015e), Home Valley Station je turistickou usedlostí rozkládající se na ploše 248 939 ha v oblasti Kimberley, na severovýchodě západní Austrálie. Součástí usedlosti je farma s hospodářskými zvířaty využívaných i v rámci turistického ruchu, zejména koní. Home Valley Station je ve vlastnictví ILC (2015e) v zastoupení lidu Balanggarra z východní části Kimberley. Nabízí vzdělávací programy zaměstnanosti pro původní obyvatele zaměřené na pastorální aktivity a cestovní ruch. Turistické aktivity jsou řízeny společností Voyages. Domorodý personál tvoří čtvrtinu z celkového počtu 46 zaměstnanců, 3 domorodí pracovníci jsou na klíčových manažerských pozicích – vedoucí pro vzdělávání, vedoucí pro turistické aktivity a vedoucí farmy, jak dále uvádí ILC (2015e). Významné zlepšení a modernizace služeb v posledních letech znamenal výrazný nárůst turistických možností a tím i nárůst počtu návštěvníků. Byla vytvořena síť naučných stezek o celkové délce 52 km a zmodernizováno zázemí pro hosty.

4.2.6.3 Mossman Gorge Centre

Jak uvádí ILC (2015f), Mossman Gorge Centre v první sezóně 2013 navštívilo více než 240 000 návštěvníků. Dvě Stezky snů (Dreamtime Walks) umožňující návštěvníkům Mossman Gorge spojení s oblastí Kuku Yalanji, kde získají představu o tom, jak žila domorodá komunita v deštném pralese po generace, se ukázaly jako úspěšné, jak uvádí ILC (2015f). Staly se tak vyhledávanou atraktivitou pro návštěvníky tohoto regionu. Zaměstnávání domorodých obyvatel je klíčovým faktorem Mossman Gorge centra a svědčí o pokračující spolupráci s komunitou Kuku Yalanji. Zaměstnanci z řad domorodého obyvatelstva představují podíl téměř 90 % z celkového počtu zaměstnanců centra. V rámci

zaměstnaneckých výhod pro původní obyvatele bylo v těsné blízkosti Mossman Gorge Centre účelově postaveno vzdělávací zařízení. Studenti zde mohou být ubytováni, zaměřují se na výuku a následné zaměstnání v pohostinství. Podle ILC (2015f) v roce 2013 ukončilo studia 21 domorodých absolventů.

Obrázek 5: Mossman Gorge Centre – Roy Gibson, stařešina kmenu Kuku Ylanji

Zdroj: ILC (2015f)

Jak uvádí Australian Government (2013), v červnu 2012 bylo otevřeno Mossman Gorge Centre, investice do ekologického projektu cestovního ruchu v hodnotě 20 milionů AUD, což dle kurzovního lístku ČNB (2016) představuje v přepočtu částku přibližně 370 milionů Kč. Jak uvádí Australian Government (2013), přes dvacet let Roy Gibson, stařešina kmene Kuku Ylanji (viz Obrázek 5), snil o příležitosti pro svoji zemi a svůj lid. Své pocity vyjádřil při otevření Mossman Gorge Centre, jak uvádí Australian Government (2013): „*Od dětství jsem přemýšlel o něčem, co by pomohlo mému lidu. Jeden den jsem chtěl být svědkem toho, že přijdou příležitosti pro nás všechny. Nic takového se předtím v tak malé komunitě nestalo. Chci, aby lidi byli na sebe pyšní, vstali ze svých postelí a řekli si, že půjdou pracovat, protože máme práci, na kterou můžeme být hrdí. To je, co chci – aby byli na sebe hrdí a také pro jejich děti. To má být pro naše děti a jejich děti, abychom chránili tuto nádhernou část přírody, po které kráčíme a teď i sdílíme s ostatními. Je to velká věc.*“

Společnost Voyages (2016a) klade důraz na závazek sociální odpovědnosti. Všechny zisky z obchodních aktivit směřují k podpoře vzdělávání a zaměstnanosti původních obyvatel v rámci Austrálie. Závazkem podle této společnosti je budování a udržování pracovních příležitostí pro domorodé obyvatele prostřednictvím školení, programů zaměstnanosti a ekonomického rozvoje. Cílem je vyškolit a vzdělávat co nejvíce personálu z řad domorodého obyvatelstva. Jak společnost uvádí, zasazuje se o rozvoj ekologických a kulturně významných destinací, a také je chránit pro budoucí generace. Protože společnost působí v odlehlých oblastech Austrálie, na území mnoha citlivých

ekosystémů a kulturně významných míst, klade důraz na řešení místních potřeb a zájmů. Voyages (2016a) se zavázala ke spolupráci s místními komunitami:

- praktikovat ekologicky udržitelný cestovní ruch,
- respektovat a podporovat místní kulturu,
- nabízet a zajišťovat zaměstnanost a vzdělávání.

Jak Voyages (2016b) uvádí, pro roky 2015 až 2018 společnost vypracovala Reconciliation Action Plan (dále RAP), jehož cílem je vytvářet pozitivní sociální změny ve vlastní organizaci, společnosti a v celé Austrálii. Základní filozofií tohoto plánu je usmíření původní a nepůvodní komunity za křivdy způsobené v minulosti. Podle Voyages (2016b) je důležité, že skutečného usmíření mezi Aboriginci, Ostrovany Torresova průlivu a většinou společností lze dosáhnout. S klíčovými cíly jako jsou vzájemné vztahy, úcta, spolupráce a nabízené příležitosti, RAP stanovuje řadu strategií ohledně rozvoje, profesní dráhy, partnerství a kulturního povědomí, jak uvádí Voyages (2016b). Jako příklad ze strategie RAP je uveden případ aboriginského zaměstnance z Home Valley Station pocházejícího z místní komunity, který vyjadřuje svoji zkušenost z pracovního působení v rezortu (viz Příloha 14).

4.2.7 Cestovatelé o životě a kultuře Aboriginců

Významný český cestovatel Zikmund (1999:53) se vyjadřuje o skalních malbách Aboriginců a o Chaloupkovi, s nímž v létě 1994 podniknul cestu po Austrálii. Společně navštívili Arnhemskou zemi, kde Zikmund popisuje výskytiská skalních maleb jako: „...je to pokaždé návrat z doby kamenné. Z doby, kdy se stěn pod skalními převisy dotýkal svým štětcem pravěký umělec. Obklopen přísnou přírodou obracel mysl do tajuplných představ o vzniku tohoto světa, skal, stromů, blesků, každoročních záplav a ohňů, klokanů, ryb, krokodýlů, hadů, želv, ptáků, ježur. Jejich anatomii znal tak dokonale, že je ztvárňoval, jako by měl rentgenové oči – s jejich vnitřnostmi, tukovými tělisky, obratlovými články, kostmi. Uměl namalovat svist letícího šípu i bolest pštrosa zasaženého oštěpem či bumerangem.“ O Chaloupkovi Zikmund (1999:60-62) uvádí: „Dnes patří Jiří Chaloupka mezi přední znalce skalního malířství v Austrálii. (...) Získal nejen respekt a úctu pro znalost jejich jazyků a zvyků, ale především jejich přátelství a neomezenou důvěru. Roku 1993 vydal skvostnou knihu *Journey in Time* o půltřetí stovce stran velkého formátu, s bezmála třemi stovkami dokonalých fotografií, výsledek mnohaletého bádání. Čech tu otvírá Australanům a celému světu okno do mystického dávnověku v zapomenutém

světadíle, kde se rodili umělci posedlí touhou tvořit...“ Dále Zikmund (1999:61-62) cituje Chaloupku: „Dokumentoval jsem na dva tisíce tři sta nalezišť skalních maleb, aspoň dvakrát tolik jich nespátrilo oko Neaboridžince... Mám tu ještě pár přátel Aboridžinců, na rozdíl od tamtěch bratranců jsou to moji bratři. Jenomže už jsou staří a každý den můžou odejít navždycky. A s nimi odejde všechna tajemná mytologie, kterou dědí z generace na generaci.“

Cousteau (1994:52-53) při své cestě do Austrálie kromě mořského bádání popisuje zkušenost své pozemní výpravy se setkáním s domorodými obyvateli: *„Někteří domorodci se domnívají, že by jejich tradiční kultura byla v Austrálii více rozšířena, kdyby jí běloši lépe rozuměli. Některé kmeny dokonce přišly na nový způsob turistiky. Po zaplacení se můžete jeden týden zúčastnit života domorodého kmene. Hosté jsou zapojeni do lovu a sběru a proniknou tak též do zvyků a víry domorodců. Pozemní výprava strávila jeden týden v outbacku, aby viděla, jak probíhá spoluzití domorodců a turistů. Na konci pobytu návštěvníci z města pochopili, jak zkreslený pohled na domorodce má obyvatel města. Turisté jsou okouzleni humorem, moudrostí a dobrými mravy svých hostitelů.“*

Návštěvu Uluru německý cestovatel Kreutzkamp (2003:158-159) popisuje jako barevný div. Barva pískovcového monolitu, který se tyčí do výšky 348 m, se mění podle světelných a povětrnostních podmínek – jednou je skála červená, pak hnědá, potom zase tmavomodrá nebo růžová, za deště se stříbřitě leskne. Pro původní obyvatele je útvar posvátný. To, co pro návštěvníky znamená pouze výstup na vrchol Uluru, byla pro původní obyvatele kdysi svatá poutní stezka, po níž chodili jejich předkové, když v dávné minulosti přišli pod Uluru. Má pro ně nevyšší duchovní význam a proto na horu nevystupují. Jak uvádí Kreutzkamp (2003:159), informační cedule ve dvou domorodých jazycích a v anglickém jazyce, umístěné po obvodu Uluru, návštěvníky vyzývají, aby na něj nevystupovali.

Atmosféru Uluru a zážitek s kulturním vystoupením Aboriginců vykresluje Kolbaba (více viz Příloha 7): *„Při mojí poslední návštěvě jsem se s větší společností zúčastnil představení, které se konalo pro návštěvníky v blízkosti Uluru. Atmosféra ve spojitosti s okolní přírodou byla fascinující. Představení se uskutečnilo ve volné přírodě při západu slunce, byla to hudba a tance, při kterých byli Aboriginci pomalovaní bílou barvou. Barvy v jejich životě symbolizují určitou specifickou symboliku, bílá barva bolest a utrpení. Aboriginci představovali ptačí muže a další zvířata. Duchovní svět je pro ně nesmírně důležitý.“*

5 Shrnutí výsledků

Obsahovou analýzou dostupných zdrojů bylo zjištěno, že zkoumáním a charakteristikou přírodních národů se zabývá řada mezinárodních institucí a vědeckých oborů. UNESCO (2006, 2016a, 2016b, 2016c, 2016e) a OSN (2015) popisují pojem přírodní národy a vyzdvihují význam a nutnost ochrany jejich kulturního dědictví (viz Kapitola 3.1). Lips (1960) poukazuje na kulturní a sociální vyspělost přírodních národů (viz Kapitola 3.2). Lévi-Strauss (1999) upozorňuje na negativní vliv moderní společnosti ve smyslu hrozby postupné ztráty kulturní identity přírodních národů (viz Kapitola 3.3). Lévi-Strauss (2013) vyzdvihuje vysoké morální hodnoty přírodních národů ve vztahu ke svým předkům, tradicím a k přírodě (viz Kapitola 3.3). Čapek (1957) poukazuje na unikátnost a bohatství umění přírodních národů, Zelenka a Pásková (2012) formulují vliv cestovního ruchu na kulturní identitu jak v pozitivním, tak i v negativním smyslu (viz Kapitola 3.4).

Z obsahové analýzy dostupných zdrojů vyplynulo, že antropologické hledisko je významným faktorem, jenž je nutné akceptovat při chápání životního stylu a kultury přírodních národů. Jak se shodují Burns (2004), Stronza (2001) nebo Mikuš (2009), antropologie cestovního ruchu byla na okraji zájmu antropologického výzkumu až do sedmdesátých let 20. století, význam se jí začal přikládat až v posledních desetiletích (viz Kapitola 3.5). Někteří antropologové, jak uvádí Crick (1989), ve starší teorii z konce osmdesátých let 20. století dokonce tvrdí, že cestovní ruch je nepřitelem autenticity a kulturní identity domorodých národů (viz Kapitola 3.5). Srovnáním klíčových myšlenek současných autorů bylo dospěno k výsledku, že setkání návštěvníků s domorodými obyvateli má být založeno na vzájemné toleranci a především respektování jejich životního stylu a kulturního bohatství. Stronza (2001) zdůrazňuje význam kulturních interakcí mezi návštěvníky a domorodou komunitou (viz Kapitola 3.5). UNWTO (2012) charakterizuje ekoturismus jako nejméně rušivý typ cestovního ruchu na přírodní a kulturní prostředí přírodních národů (viz kapitola 3.5).

Obsahová analýza dostupných zdrojů o cestovním ruchu přírodních národů poukázala na to, že dopady kolonizace přetrvávají do současnosti (viz Kapitola 3.6). V současné době, jak poukazují Butler a Hinch (2007), periferie a území domorodých obyvatel nabyly ekonomickou hodnotu z hlediska výskytu zdrojů a zároveň se staly vyhledávané pro návštěvníky z moderní společnosti kvůli své čistotě a přírodním atraktivitám (viz Kapitola 3.6). Goodwin (2007) dodává, že domorodé komunity mohou

získat silnější postavení při vyjednávání a uplatnění svých ekonomických zájmů z cestovního ruchu (viz Kapitola 3.6). Smith (2009) zdůrazňuje, že je také potřeba zvážit, do jaké míry může být cestovní ruch přínosem pro život domorodých obyvatel, protože v některých případech měl pro přírodní národy destruktivní charakter nebo byl až parazitujícím faktorem (viz Kapitola 3.6). Butler a Hinch (2007) popisují zranitelnost a citlivost cestovního ruchu přírodních národů na vnější vlivy a vidí jeho budoucnost v tzv. niche formě cestovního ruchu (viz Kapitola 3.6).

Plánování a management cestovního ruchu na území, které vlastní nebo obývají přírodní národy, by měl být vždy v souladu s jejich preferencemi, potřebami a tradicemi. Jak zdůrazňuje UNESCO (2006, 2016b, 2006e), v oblastech, kde přírodní národy mají zájem o prezentaci svého tradičního života a kultury, je potřeba poskytnout jim pomoc při jejich aktivní participaci, podnikatelských projektech a prezentaci kulturního dědictví s ohledem na ekonomické, sociální, kulturní a etické dimenze cestovního ruchu (viz Kapitola 3.6). V neposlední řadě je třeba dbát na environmentální hledisko a na udržitelný cestovní ruch s prioritou zachování hmotného a nehmotného dědictví přírodních národů, což vyplynulo ze srovnání klíčových myšlenek obsahové analýzy (viz Kapitola 3.6).

Z výsledků případové studie byly odvozeny výstupy (viz Tabulka 2) týkající se Výzkumné otázky 1 (viz Tabulka 1):

Tabulka 2: Role původních obyvatel Austrálie v cestovním ruchu

Možnost zaměstnání	Vlastnictví území
Prezentace unikátní tradiční kultury předávané po tisíciletí z generace na generaci, znalostí a dovedností Aboriginců návštěvníkům	Zachování tradičního způsobu života
Společnosti v cestovním ruchu přírodních národů: <ul style="list-style-type: none"> • Výchova a vzdělávání odborníků pro cestovní ruch přírodních národů • Řízení institucí, využití know-how • Prosazování zájmů Aboriginců v cestovním ruchu Austrálie, vč. tvorby image a reklamy o tradiční kultuře Aboriginců pro domácí a zahraniční návštěvníky 	Možnost rozhodovat o využití území, ochrana tradičního území a biodiverzity v souladu s tradicemi, ekoturismus

Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Z výsledků případové studie byly odvozeny výstupy (viz Tabulka 3) týkající se Výzkumné otázky 2 (viz Tabulka 1):

Tabulka 3: Výhody versus nevýhody cestovního ruchu pro původní obyvatele Austrálie

Možné výhody	Možné nevýhody
Ekonomický přínos z cestovního ruchu – příjmy: prodej suvenýrů, ubytování a stravování, vstupy (muzea, atraktivity apod.)	Způsob rozdělení zisku nebo ekonomický profit z cestovního ruchu – není předmětem této práce
Pracovní příležitosti: hotelnictví, pohostinství, turističtí průvodci, výroba suvenýrů	Omezené příležitosti v odlehlých oblastech nebo v místech, kde se nenacházejí turisticky atraktivní místa
Prezentace tradic, dovedností, kultury, životního stylu	Možný nesouhlas části aboriginské komunity
Zdůraznění kulturní identity	Zásah do soukromí, možný nezájem části aboriginské komunity
Povědomí a zvýšení popularity přírodních atraktivit	Vstup na posvátná území (např. Uluru)

Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Z výsledků případové studie byly odvozeny výstupy (viz Tabulka 4) týkající se Výzkumné otázky 3 (viz Tabulka 1):

Tabulka 4: Možná ohrožení kulturního dědictví vlivem turistického ruchu

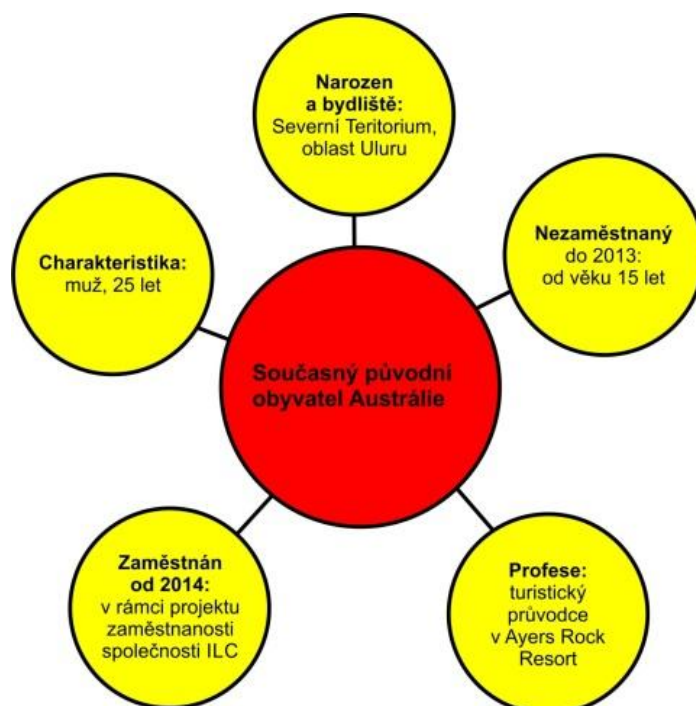
Hmotné dědictví	Nehmotné dědictví
Mechanické ničení památek v důsledku velké koncentrace návštěvníků	Postupná ztráta autentičnosti
Enviromentální dopady – znečištění odpadky	Postupná ztráta atraktivity
Nerespektování vyznačených tras – mechanické ničení památek na chráněných místech	Přesycenost – ztráta originality, mechanické a pravidelné opakování prezentace tradic masám návštěvníků, riziko ztráty přesvědčivosti tradiční kultury
Nedodržování žádostí původních obyvatel o respektování tradičních zvyklostí – např. žádost nevystupovat na Uluru	Nerespektování zvyků, tradičních hodnot – velké skupiny návštěvníků znamená větší ruch při rituálech a slavnostních obřadech, nepozornost

Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Výsledkem případové studie je ilustrační model současného původního obyvatele Austrálie (viz Obrázek 6), který je aktérem v cestovním ruchu jako zástupce z řad domorodého obyvatelstva. Jeho pět charakteristik vychází z klíčových informací případové

studie, jako demografické údaje, profesní zaměření a statistika zaměstnanosti původního obyvatelstva Austrálie:

- Narozen a bydlí v Severním teritoriu – jedná se o území s největším podílem původního obyvatelstva v rámci celé Austrálie (Příloha 2). Severní teritorium získalo v roce 1979 úplnou samosprávu (viz Kapitola 4.1.5).
- Jedná se o muže ve věku 25 let – věková hranice se stejným podílem jako u mužů neaboriginské populace (viz Příloha 5), člověk v ekonomicky produktivním věku.
- Byl nezaměstnaný od věku 15 let – dle statistik v roce 2011 míra nezaměstnanosti domorodého obyvatelstva dosahovala v odlehlých oblastech 19 % (viz Kapitola 4.1.6).
- Zaměstnán od roku 2014 – v rámci vládního projektu zaměstnanosti prostřednictvím společnosti ILC získal práci v cestovním ruchu (viz Kapitola 4.2.6).
- Profese – pracuje jako turistický průvodce v Ayers Rock Resort (viz Kapitola 4.2.6). Jako domorodý obyvatel má možnost plně uplatnit své dovednosti a znalosti při průvodcovské činnosti. Jeho výhodou je znalost místního domorodého jazyka a zároveň anglického jazyka, znalost prostředí, terénu a místních zvyklostí, autentičnost a přirozené ztotožnění s původní kulturou.

Obrázek 6: Model původního obyvatele Austrálie
Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Z případové studie dále vyplynulo, že na Austrálii a na její původní obyvatel je potřeba nahlížet z historického hlediska, aby bylo možné pochopit jejich současné postavení ve společnosti. Aboriginci byly prvními obyvateli Austrálie, kteří jí obývali a žili v izolaci od okolního světa až do konce 18. století, kdy začala evropská kolonizace (viz Kapitola 4.1.2). Vztahy mezi osadníky a původními obyvateli byly od počátku kolonizace zdrojem napětí. Snahy potlačit nebo aspoň utlumit jejich životní styl, kulturní identitu a pokusy o nucenou asimilaci („ukradená generace“) v minulosti selhaly, což australská vláda oficiálně uznala až na konci 20. století (viz Kapitola 4.1.3). Proměna vztahů mezi kolonizátorem a kolonizovaným se projevila v požadavcích Aboriginců za sebeurčení, která vyústila v přijetí zákona o pozemkovém vyrovnání a tím uznání práva na vlastní území, které Aboriginci obývali dávno před příchodem Evropanů – vrácení Severního teritoria Aborigincům (viz Kapitola 4.1.5). K těmto a dalším podobným změnám ve vztahu k původním obyvatelům začalo docházet až ve druhé polovině 20. století. Aboriginci se stali minoritní společností ve vlastní zemi, kterou začali osídlovat dle odhadů historiků asi před padesáti tisíci lety (viz Kapitola 4.1.2). V současnosti podíl původní populace na celkovém počtu obyvatelstva Austrálie je 2,5 % (viz Příloha 2)

Cestovní ruch je odvětvím, ve kterém našli původní obyvatel Austrálie uplatnění. Pracují jako turističtí průvodci, připravují zábavný program pro návštěvníky s ukázkami tradičních tanců a hudby, prezentují umění svých dávných předků na svém tradičním území (viz Kapitola 4.2.3 a Kapitola 4.2.5.4)), v muzeích nebo národních parcích (viz Kapitola 4.2.3 a Kapitola 4.2.4). Jejich staletá pozorování přírody, přírodních jevů a klimatických podmínek se využívají při plánování prohlídek, jako je tomu například v národním parku Kakadu – šest ročních období (viz Kapitola 4.2.3.3). Výtvarné umění a především skalní malby přivádějí do muzeí a národních parků množství návštěvníků (viz Kapitola 4.2.3 a Kapitola 4.2.4). Výroba hudebních nástrojů a tradičních primitivních předmětů s domorodými motivy patří mezi vyhledávané turistické suvenýry (viz Kapitola 4.2.5). Na druhou stranu mají eminentní zájem zachovat posvátná místa svých předků výlučně pro svoji komunitu, jako například v Arnhemské zemi, kde na některá místa není povolen vstup neaboriginské komunitě ani návštěvníkům (viz Kapitola 4.2.3.1). Dalším místem, kde mají zájem omezit vstup a žádají návštěvníky o respektování dávných tradic, je Uluru (viz Kapitola 4.2.3.5 a Příloha 6). Ctí tím svoji minulost, předky a pradávne zvyky.

Zapojení původních obyvatel do cestovního ruchu je konkrétní cestou ke zvýšení zaměstnanosti původního obyvatelstva a zároveň způsobem, jak zvýšit povědomí o tradičním životě a kulturních bohatstvích Aboriginců (viz Kapitola 4.2.6). Australská vláda vyčleňuje značné prostředky na dosažení tohoto cíle například prostřednictvím společnosti ILC a vládního projektu zaměstnanosti a podpory cestovního ruchu původního obyvatelstva (viz Kapitola 4.2.6). Původní obyvatelé mají možnost přímo se podílet na řízení a správě svých území, jak je tomu v Národním parku Kakadu (viz Kapitola 4.2.3.3). Zejména turističtí průvodci mají možnost turistům vysvětlovat tradice a provázet je územím, na kterém jejich předci žili od nepaměti (viz Kapitola 4.2.6). Muzea neslouží pouze jako místo prezentace umění, ale jsou i perspektivním zaměstnavatelem pro původní obyvatele (viz Kapitola 4.2.4). Pozvánka na konferenci o aboriginském cestovním ruchu dokládá, že jednotlivé společnosti se profesně setkávají, prezentují se a předávají si zkušenosti z praxe (viz Příloha 13). Jedním z účastníků této konference byl i zástupce z Mossman Gorge Centra (viz Kapitola 4.2.6.3).

Vliv komercializace a moderního způsobu života je obecně hrozbou pro přírodní národy a týká se i původních obyvatel Austrálie. Jejich bohatý duchovní život a tradice, které si předávají po generacích, mohou být do budoucna ohroženy. Zikmund (1999), (viz Kapitola 4.2.5) uvádí obavy Chaloupky z postupného vytrácení tajemnosti mytologie po odchodu současných stařešinů a nositelů tradiční kultury. Kulhánková (2010) popisuje postupné vytrácení původního jazyka a používání anglického jazyka zejména mladší generací Aboriginců (viz Kapitola 4.1.3).

Rozhovory s informátory přinesly cenné informace o soužití většinové a menšinové společnosti z perspektivy Australanů neaboriginského původu (viz Příloha 7). Zároveň byly zdrojem informací o Aborigincích v cestovním ruchu. Jeden australský informátor popsal své zkušenosti, kdy s Aboriginci přichází do kontaktu prostřednictvím obchodních partnerů nebo jako se zaměstnanci ve společnosti, ve které pracuje. Zdůrazňuje jejich přátelskost, vstřícnost a ochotu předvádět návštěvníkům tradiční kulturu a dovednosti. Zároveň poukazuje i na skutečnost, že návštěvníci často nechápou striktnost a vážnost domorodých tradic a zákonů. Druhý informátor poukazyval i na historické aspekty vývoje australské společnosti, kdy se s Aboriginci zacházelo velmi krutě, což se současná společnost snaží napravit. Mezi původními obyvateli má přátele, obdivuje jejich přetrvávající spojení s přírodou, jejich kulturu a dovednosti, které si zachovali z dávné minulosti. Jejich uplatnění v cestovním ruchu vidí jako důležitý zdroj příjmů.

Cestovatelé Jiří Kolbaba a Rudolf Svaříček (viz Příloha 7) vyjádřili své unikátní zkušenosti se setkání s Aboriginci. Oba cestovatelé navštívili Austrálii několikrát. Jejich pohled na současnou situaci a postavení domorodých obyvatel v australské společnosti je důležitým postřehem z perspektivy zahraničních návštěvníků. Jsou obdivovateli aboriginské kultury a přírodních památek. Shodují se, že pro zahraniční cestovatele příležitost setkat se s nimi a alespoň částečně poznat jejich kulturu a životní styl je nutné v jejich přirozeném prostředí, mimo velká města. Zároveň konstatovali, že tvrdé až nelidské zacházení s nimi v minulosti zanechalo značné stopy a poznamenalo i jejich současný život a postavení ve společnosti.

6 Závěry a doporučení

6.1 Doporučení

Na základě shrnutí výsledků práce byla zformulována dvě doporučení:

1. **Pro praxi** – doporučením pro **destinační management** v cílových oblastech je reflektovat přání a preference Aboriginců v koncepci cestovního ruchu v tradičních oblastech s využitím jejich know-how, znalostí a dovednosti. Doporučením pro **cestovní kanceláře** je respektovat přání a preference Aboriginců v nabídce produktů pro návštěvníky tradičních oblastí Austrálie.
2. **Pro výzkum** – doporučením je uskutečnit **kvantitativní výzkum** za účelem zjištění platnosti níže uvedené předběžné hypotézy.

Výsledná souhrnná zjištění vedla autorku k záměru navrhnout hypotézu, která by ověřila, do jaké míry udržitelnost cestovního ruchu původních obyvatel Austrálie závisí na míře respektování jejich hmotného a nehmotného dědictví. Finálně byly navrženy dvě **hypotézy**, které by se mohly v budoucnu ověřit kvantitativním výzkumem:

1. Nadpoloviční většina původních obyvatel se domnívá, že jejich kulturní dědictví není dostatečně respektováno.
2. Nadpoloviční většina původních obyvatel je spokojena s jejich zapojením do cestovního ruchu.

6.2 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaká je role původních obyvatel Austrálie v cestovním ruchu a jaký je vliv cestovního ruchu na kvalitu jejich života. Tohoto cíle bylo dosaženo na základě obsahové analýzy dostupných zdrojů z teoretických východisek a v rámci případové studie.

Ve shrnutí výsledků práce byly zodpovězeny výzkumné otázky, které vyplynuly z teoretických východisek a z případové studie. Na základě výsledků případové studie byl navržen ilustrační model zapojení současného původního obyvatele Austrálie do cestovního ruchu.

V závěru práce se nacházejí doporučení pro praxi a výzkum, které vyplynuly z celkových výstupů práce. Byly také stanoveny dvě předběžné hypotézy pro budoucí kvantitativní výzkum. V neposlední řadě jsou zde formulovány i možné hrozby plynoucí z komercializace a nekoordinovaného přístupu k rozvoji cestovního ruchu na území tradičních národů, které by mohly mít zásadní vliv na tradiční hodnoty a kulturní identitu přírodních národů do budoucna.

Autenticita a unikátnost kulturního dědictví původních obyvatel, jak vyplynulo z bakalářské práce, je zásadním kapitálem v cestovním ruchu. Výsledky výzkumu z této práce mohou sloužit jako podklad pro kvantitativní výzkum.

Cestovní ruch přírodním národům poskytl možnost, jak z něj získat ekonomické a sociální výhody. V oblastech, kde přírodní národy mají zájem o prezentaci svého tradičního života a kultury je potřeba poskytnout jim pomoc při jejich aktivní participaci, podnikatelských projektech a prezentaci kulturního dědictví. Plánování a management cestovního ruchu na území, které vlastní nebo obývají domorodé komunity, by měl být vždy v souladu s jejich preferencemi, potřebami a přáním. V neposlední řadě je potřeba dbát na ekologické hledisko a na udržitelný cestovní ruch s prioritou zachování přírodního dědictví. Křehkost zejména nehmotného kulturního dědictví je významným faktorem pro zachování kulturní rozmanitosti v důsledku rostoucí globalizací. Pochopení a respektování kulturního dědictví přírodních národů pomáhá při dialogu mezi různorodými kulturami a podporuje vzájemnou úctu, respekt a toleranci k odlišným způsobům života.

Komercializace, která je natolik vlastní západní kultuře, je vážnou hrozbou pro udržení hmotného a nehmotného dědictví přírodních národů. Jejich životní filozofie, jejíž prioritou jsou duchovní hodnoty, je nutné reflektovat při zapojení do jakékoliv ekonomické činnosti včetně zapojení do cestovního ruchu. Zásadní je respektovat tradiční hodnoty, které si přírodní národy předávají po generace. Vliv a vnucování moderního způsobu života a materiálních hodnot se může již v blízké budoucnosti odrazit na postupném vytrácení autentičnosti a originality, která přírodní národy provází po tisíce let.

7 Seznam zdrojů

ABOUT TRAVEL. Arnhem Land Australia. *Arnhem Land Map*. [online]. 2016 [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <http://goaustralia.about.com/od/aboriginalculture/ss/arnhem-land-map.htm>

AURORA PROJECT AND PROGRAMS Pty. Ltd. *What is native title?* [online]. 2016 [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: http://www.auroraproject.com.au/what_is_native_title

AUSTRALIAN BUREAU OF STATISTICS. About the Census. *What is the Census?* [online]. 7. 8. 2015 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://www.abs.gov.au/websitedbs/censushome.nsf/home/what?opendocument&navpos=110>

AUSTRALIAN BUREAU OF STATISTICS. Australian Demographic Statistics, Sep 2015. *September Key Figures*. [online]. 24. 3. 2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/mf/3101.0>

AUSTRALIAN BUREAU OF STATISTICS. Australian Social Trends, Nov 2013. *Aboriginal and Torres Strait Islander Peoples' Labour Force Outcomes*. [online]. 5. 5. 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/Lookup/4102.0Main+Features20Nov+2013>

AUSTRALIAN BUREAU OF STATISTICS. *Census of Population and Housing, 1966*. s. 4 [online]. 15. 8. 2011 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: [http://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/free.nsf/0/0A2EFB0E6A94CF79CA25788100006D0E/\\$File/1966%20Census%20-%20Aboriginal%20Population%20-%20Special%20Statement.pdf](http://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/free.nsf/0/0A2EFB0E6A94CF79CA25788100006D0E/$File/1966%20Census%20-%20Aboriginal%20Population%20-%20Special%20Statement.pdf)

AUSTRALIAN BUREAU OF STATISTICS. *Census of Population and Housing, 1966*. s. 5 [online]. 15. 8. 2011 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: [http://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/free.nsf/0/5B46B491E94865A2CA2578EA001D5398/\\$File/1966%20Census%20-%20Bulletin%20No%209.8.pdf](http://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/free.nsf/0/5B46B491E94865A2CA2578EA001D5398/$File/1966%20Census%20-%20Bulletin%20No%209.8.pdf)

AUSTRALIAN BUREAU OF STATISTICS. Census of Population and Housing: Characteristics of Aboriginal and Torres Strait Islander Australians, 2011 *POPULATION DISTRIBUTION AND STRUCTURE* [online]. 28. 11. 2012 [cit. 2015-12-20]. Dostupné z:

<http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/Latestproducts/2076.0Main%20Features1102011?opendocument&tabname=Summary&prodno=2076.0&issue=2011&num=&view=>

AUSTRALIAN BUREAU OF STATISTICS. Labour Force Characteristics of Aboriginal and Torres Strait Islander Australians, Estimates from the Labour Force Survey, 2011. *UNEMPLOYMENT* [online]. 25. 7. 2012 [cit. 2015-12-20]. Dostupné z:

<http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/Products/6287.0~2011~Chapter~Unemployment>

AUSTRALIAN GOVERNMENT. *Australian Indigenous Art*. [online]. 9. 6. 2015a [cit. 2015-12-17]. Dostupné z: <http://www.australia.gov.au/about-australia/australian-story/austn-indigenous-art>

AUSTRALIAN GOVERNMENT. *Australian Indigenous Ceremony – Song, Music and Dance*. [online]. 4. 6. 2015b [cit. 2015-11-28]. Dostupné z:

<http://www.australia.gov.au/about-australia/australian-story/austn-indigenous-ceremony>

AUSTRALIAN GOVERNMENT. *Australian Indigenous Cultural Heritage*. [online]. 31. 5. 2015c [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.australia.gov.au/about-australia/australian-story/austn-indigenous-cultural-heritage>

AUSTRALIAN GOVERNMENT. Connecting Aboriginal and Torres Strait Islander people with Australian Government policies and programmes: *Roy's Mossman Gorge dream a tourism reality* [online]. 5. 4. 2013 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z:

<http://www.indigenous.gov.au/roys-mossman-gorge-dream-a-tourism-reality>

AUSTRALIAN GOVERNMENT. Department of the Environment. *Uluru-Kata Tjuta National Park Draft Management Plan 2009-2019*. [online]. 21. 11. 2012 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z: <http://laptop.deh.gov.au/parks/publications/uluru/draft-plan.html>

AUSTRALIAN GOVERNMENT. Geoscience Australia. *1:20M Australia General Reference Map (A4)* [online]. 2016 [cit. 2016-03-31]. Dostupné z:

http://www.ga.gov.au/metadata-gateway/metadata/record/gcat_65187

AUSTRALIAN GOVERNMENT. Parks Australia. *Six seasons*. [online]. 2016 [cit. 2015-12-18]. Dostupné z: <http://www.parksaustralia.gov.au/kakadu/people/seasons.html>

- AUSTRALIAN GOVERNMENT. *Sorry Day and the Stolen Generations* [online]. 20. 5. 2015i [cit. 2015-10-04]. Dostupné z: <http://www.australia.gov.au/about-australia/australian-story/sorry-day-stolen-generations>
- AUSTRALIAN GOVERNMENT. *The Dreaming*. [online]. 31. 3. 2015j [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.australia.gov.au/about-australia/australian-story/dreaming>
- AUSTRALIAN MUSEUM. CULTURAL HERITAGE: *Living Languages*. [online]. 30. 10. 2015c [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: <http://australianmuseum.net.au/indigenous-australia-cultural-heritage>
- AUSTRALIAN MUSEUM. *INDIGENOUS AUSTRALIA – FLAGS*. [online]. 26. 10. 2015b [cit. 2015-12-12]. Dostupné z: <http://australianmuseum.net.au/indigenous-australia-flags>
- AUSTRALIAN MUSEUM. *The Australian Museum's Reconciliation Action Plan (RAP)*. [online]. 2016 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: http://australianmuseum.net.au/uploads/documents/33904/rap_2015_web.pdf
- AUSTRALIAN MUSEUM. THE LAND. *Terra nullius* [online]. 30. 10. 2015a [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: <http://australianmuseum.net.au/indigenous-australia-the-land>
- AUSTRALIAN MUSEUM. What's on. *Tourist packages*. [online]. 2016 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://australianmuseum.net.au/event/tourist-packages>
- AUSTRALIAN TRAVELLER. *The Best Aboriginal rock Art in Australia?* [online]. 29. 8. 2013 [cit. 2015-12-17]. Dostupné z: <http://www.australiantraveller.com/arnhem-land/is-this-the-best-aboriginal-rock-art-in-australia/>
- BAŠTA, Pavel. Cestovní portál Cestomila. *Posvátná skála Uluru aneb Jít nahoru? Fotografovat? Ano či ne?* [online]. 4. 12. 2011 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.cestomila.cz/clanek/610-posvatna-skala-uluru-aneb-jit-nahoru-fotografovat-ano-ci-ne>
- BLAINEY, Geoffrey. *Dějiny Austrálie*. Praha: NLN, s. r. o., Nakladatelství Lidové noviny, 2001, 251 s. ISBN 80-7106-334-7.
- BUNTEN, Alexis Celeste. *More like Ourselves: Indigenous Capitalism through Tourism*. *American Indian Quarterly*. 2010, 34(3), s. 285-311. ISSN 0095182X.

- BURNS, Georgette Leah. Anthropology and Tourism: Past Contributions and Future Theoretical Challenges. *Anthropological Forum*. 2004, 14(1), 5-22. ISSN 00664677.
- BUTLER, Richard a HINCH, Tom. *Tourism and Indigenous Peoples: Issues and Implications*. USA: Taylor & Francis, 2007, 380 s. ISBN 978-0750664462.
- CESTOVNÍ KANCELÁŘ LIVINGSTONE. *Realizační kolektiv CK Livingstone*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-03]. Dostupné z: <http://www.livingstone.cz/o-nas/nas-tym-a-pruvodci/realizacni-tym/>
- COPANS, Jean. *Základy antropologie a etnologie*. 1. vydání. Praha: Portál, s. r. o., 2001, 124 s. ISBN 80-7178-385-4.
- COUSTEAU a kol. *Tajemství Austrálie*. Banská Bystrica: Vydavatelství Slovart, 1994, 59 s. ISBN 80-7145-141-X.
- CREATIVE SPIRITS. Aboriginal homelands & outstations. *What homelands mean to Aboriginal people* [online]. 2015 [cit. 2015-10-30]. Dostupné z: <http://www.creativespirits.info/aboriginalculture/land/aboriginal-homelands-outstations#axzz3w0pyTC2N>
- CRICK, Malcolm. REPRESENTATIONS OF INTERNATIONAL TOURISM IN THE SOCIAL SCIENCES: Sun, Sex, Sights, Savings, and Servility. *Annual Review of Anthropology*. 1989, 18, s. 307-344. ISSN 00846570.
- ČAPEK, Josef. *Umění přírodních národů*. 3. vydání. Praha: Československý spisovatel, 1957, 349 s. ISBN neuvedeno.
- ČERNÝ, Miroslav. *Pátá rovnoběžka. Přírodní národy Asie, Afriky a Ameriky*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství BRÁNA, a. s., 2011, 144 s. ISBN 978-80-7243-541-8.
- ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Kurzy devizového trhu. [online]. 2016 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/denni_kurz.jsp
- ČULEK, Martin a kol. Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity: *Austrálie*. [online]. 2013 [cit. 2016-1-20]. ISSN 1802-128X. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pdf/js13/australie/web/pages/11-statni_zrizeni.html

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus. Antropologické perspektivy*. 1. vydání. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON), 2012, 352 s. ISBN 978-80-7419-053-7.

FEDERAL COURT OF AUSTRALIA. Law & Practice. *Native Title Guide*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-30]. Dostupné z: <http://www.fedcourt.gov.au/law-and-practice/areas-of-law/native-title>

FIEBAG, Peter. *Tajemství přírodních národů*. 1. vydání. Liberec: Dialog, knižní velkoobchod a nakladatelství, 2001, 240 s. ISBN 80-86218-58-9.

GOELDNER, Charles R. a RITCHIE Brent J. R. *Tourism: principles, practices, philosophies*. 12. vydání. Hoboken: John Wiley & Sons, 2006, 494 s. ISBN 978-1-118-07177-9.

GOODWIN, Harold, 8. kapitola In BUTLER, Richard a HINCH, Tom. *Tourism and Indigenous Peoples: Issues and Implications*. USA: Taylor & Francis, 2007, 380 s. ISBN 978-0750664462.

HOLÝ, Ladislav In MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miloslav a VODÁKOVÁ, Alena. *Sociální a kulturní antropologie. Sociologické pojmosloví*. Vydání druhé, rozšířené, 3. svazek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2000, 175 s. ISBN 80-85850-29-X.

INDIGENOUS INSTYLE. *Aboriginal Didgaridoo* [online]. 2015a [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: <http://www.indigenousinstyle.com.au/aboriginal-culture/aboriginal-didgeridoo/>

INDIGENOUS INSTYLE. Australian Tourism. *Alice Springs* [online]. 2015b [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: <http://www.indigenousinstyle.com.au/australian-tourism/alice-springs/> vč. Obr. Uluru

INDIGENOUS INSTYLE. Australian Tourism. *Arnhem Land*. [online]. 2015c [cit. 2015-11-29]. Dostupné z: <http://www.indigenousinstyle.com.au/australian-tourism/arnhem-land/>

INDIGENOUS INSTYLE. Australian Tourism. *Darwin* [online]. 2015d [cit. 2015-11-29]. Dostupné z: <http://www.indigenousinstyle.com.au/australian-tourism/darwin/>

INDIGENOUS INSTYLE. Australian Tourism. *Kakadu* [online]. 2015e [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.indigenousinstyle.com.au/australian-tourism/kakadu/>

- INDIGENOUS INSTYLE. Australian Tourism. *Katherine* [online]. 2015f [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.indigenouststyle.com.au/australian-tourism/katherine/>
- INDIGENOUS LAND CORPORATION. *About us*. [online]. 2015a [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: <https://www.ilc.gov.au/Home/About-Us>
- INDIGENOUS LAND CORPORATION. *Our Land Our Jobs*. [online]. 2015b [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <https://www.ilc.gov.au/Home/Our-Land-Our-Jobs>
- INDIGENOUS LAND CORPORATION. *Tourism Businesses*. [online]. 2015c [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <https://www.ilc.gov.au/Home/Tourism-Businesses/>
- INDIGENOUS LAND CORPORATION. *Ayers Rock Resort*. [online]. 2015d [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <https://www.ilc.gov.au/Home/Tourism-Businesses/Profiles/Ayers-Rock-Resort>
- INDIGENOUS LAND CORPORATION. *Home Valley Station*. [online]. 2015e [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <https://www.ilc.gov.au/Home/Tourism-Businesses/Profiles/Home-Valley-Station>
- INDIGENOUS LAND CORPORATION. *Mossman Gorge Centre*. [online]. 2015f [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <https://www.ilc.gov.au/Home/Tourism-Businesses/Profiles/Mossman-Gorge-Centre>
- JANKUV, Juraj: Definícia pojmu domorodý národ v súčasnom medzinárodnom práve. *Právnik*, 1999, roč. 138, č. 8, s. 725-738. ISSN 0231-6625.
- JUSTOŇ, Zdeněk In MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miloslav a VODÁKOVÁ, Alena. *Sociální a kulturní antropologie. Sociologické pojmosloví*. Vydání druhé, rozšířené, 3. svazek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2000, 175 s. ISBN 80-85850-29-X.
- KREUTZKAMP, Dieter. *Kouzlo Austrálie. Na kole od outbacku až k Pacifiku*. 1. vydání. Praha: Euromedia Group, k. s. – Ikar, 2003, 240 s. ISBN 80-249-0215-X.
- KULHÁNKOVÁ, Jana. *Lidé duhového hada a Strážci dlouhého šedého mraku. Minulost a současnost domorodých obyvatel Austrálie a Nového Zélandu*. 1. vydání. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2010, 115 s. ISBN 978-80-87398-09-8.

LÉVI-STRAUSS, Claude. *Antropologie a problémy moderního světa*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2012, 92 s. ISBN 978-80-246-2098-5.

LÉVI-STRAUSS, Claude. *Myšlení přírodních národů*. 2. vydání. Praha: DAUPHIN s. r. o., 1996, 365 s. ISBN 80-901842-9-4.

LÉVI-STRAUSS, Claude. *Rasa a dějiny*. 1. vydání. Brno: Alantis, spol. s r. o., 1999, 72 s. ISBN 80-7108-138-8.

LIPS, Julius. *O původu věcí*. 1. vydání, Praha: Orbis, 1960, 304 s. ISBN neuvedeno.

LIŠČÁK, Vladimír. *Státy a území světa*. Třetí, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Libri, 2009, 895 s. ISBN 978-80-7277414-2.

MACINTYRE, Stuart. *Dějiny Austrálie*. 1. vydání. Praha: NLN, s. r. o., Nakladatelství Lidové noviny, 2013, 269 s. ISBN 978-80-7422-222-1.

MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miloslav, VODÁKOVÁ, Alena. *Sociální a kulturní antropologie. Sociologické pojmosloví*. Vydání druhé, rozšířené, 3. svazek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2000, 175 s. ISBN 80-85850-29-X.

MCINTOSH, Alison J. a RYAN, Chris, 6. kapitola In BUTLER, Richard a HINCH, Tom. *Tourism and Indigenous Peoples: Issues and Implications*. USA: Taylor & Francis, 2007, 380 s. ISBN 978-0750664462.

MIKUŠ, Marek: Naprieč hranicami, mimo autentického a falošného: transnacionálna antropológia, turizmus a identita. *Sociální Studia / Social Studies (1214813X)*. 2009, 6(1), s. 193-216. ISSN 1214813X.

MUSEUM AND ART GALLERY OF THE NORTHERN TERRITORY. *Careers*. [online]. 2015a [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.magnt.net.au/#!/careers/ck0y>

MUSEUM AND ART GALLERY OF THE NORTHERN TERRITORY. *George Chaloupka Honours Scholarship 2016*. [online]. 2016 [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <http://www.magnt.net.au/#!/george-chaloupka-roack-art-fellowship/c24h1>

MUSEUM AND ART GALLERY OF THE NORTHERN TERRITORY. Past exhibitions. *NATSIAA 2015*. [online]. 2015b [cit. 2015-11-22]. Dostupné z:

<http://www.magnt.net.au/#!/past-exhibitions/ca82>

MUSEUM OF AUSTRALIAN DEMOCRACY. *Aboriginal Land Rights (Northern Territory) Act 1976 (Cth)* [online]. 2011 [cit. 2016-1-25]. Dostupné z:

<http://www.foundingdocs.gov.au/item-did-57.html>

NOVOTNÝ, Stanislav. *Mýty a pohádky původních obyvatel Austrálie. Příběhy z doby snů*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství & Vydavatelství VOLVOX GLOBATOR, 2000, 159 s. ISBN 80-7207-352-4.

OXFORD DICTIONARIES. *Definition of aboriginal in English*. [online]. 2016 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/aboriginal>

PARKS AUSTRALIA. National Parks and Gardens. *Six seasons*. [online]. 2013-2016 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.parksaustralia.gov.au/kakadu/people/seasons.html>

PÁSKOVÁ, Martina a DOWLING, Ross: *The Usage of Local and Indigenous Knowledge in the Management of Geotourism Destinations*. DOI: 10.5593/SGEM2014/B52/S20.008.

PEARLMAN, Jonathan. The Telegraph. *British Settlement of Sydney an „invasion“*. [online]. 28. 6. 2011 [cit. 2015-10-04]. Dostupné z:

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/australiaandthepacific/australia/8602446/British-settlement-of-Sydney-an-invasion.html>

RUBEŠ, Radek: AUSTRÁLCI menšina ve vlastní zemi. *Mezinárodní politika*. 1999, roč. 23, č. 5, s. 21-22. ISSN 0543-7962.

RŮŽIČKA, Ladislav: Demografický a sociální profil australského domorodého obyvatelstva. *Demografie*. 2000, roč. 42, č. 2, s. 157-160. ISSN 0011-8265.

SCHERRER, Pascal, SMITH Amanda J., RANDALL, Martin a DOWLING, Ross. Environmental and Cultural Implications of Visitor Access in the Kimberley Region, Australia. *Australian Geographer*. 2011, vol. 42/issue 3, s. 257-27. In PÁSKOVÁ, Martina a DOWLING, Ross. DOI: 10.1080/00049182.2011.595766. ISSN 00049182.

SMITH, Melanie K.: *Issues in Cultural Tourism Studies*. s. 27-29. 2. vydání. Velká Británie: Taylor and Francis Group, 2009, ISBN 978-0-203-86985-7 ISBN 978-0-415-

46711-7 ISBN 978-0-415-46712-4 [online]. 2016 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=rMWLAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=indigenous+tourism+and+unesco&ots=4032S3zfQZ&sig=q8o1wC6LLj-N_eP-PEfNDQPBBtE&redir_esc=y#v=onepage&q=indigenous%20tourism%20and%20unesco&f=false

STRONZA, Amanda. ANTHROPOLOGY OF TOURISM: *Forging New Ground for Ecotourism and Other Alternatives*. Annual Review of Anthropology, 2001, 30(1), s. 261-283. ISSN 00846570.

ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin*. 2. doplněné vydání. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON), 2009, 215 s. ISBN 978-80-86429-83-0.

ŠPILLAROVÁ, Lenka a ŠPILLAR, Václav. *Austrálie. Ve stínu baobabů*. Jablonec nad Nisou: SH – Progress, 2001, 142 s. ISBN 80-86120-06-6.

THE WORLD: *Jiří Kolbaba* [online]. 2015 [cit. 2015-10-03]. Dostupné z: <http://www.theworld.cz/cze/jiri-kolbaba-fotograf-a-cestovatel/>

THEOBALD, William F. *Global Tourism*. 3. vydání. USA: Elsevier Inc., 2005, 561 s. ISBN 978-0-7506-7789-9.

TROUSIL, Michal a JAŠÍKOVÁ, Veronika. *Úvod do tvorby odborných prací*. 2. rozšířené vydání. Hradec Králové: Nakladatelství Gaudeamus, Univerzita Hradec Králové, 2015, 240 s. ISBN 978-80-7435-542-4.

UNESCO. About World Heritage. *Australia*. [online]. 2016a [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/statesparties/au>

UNESCO. Indigenous Peoples. *Indigenous Peoples and UNESCO*. [online]. 2016b [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/indigenous-peoples/>

UNESCO: Intangible Cultural Heritage. *What is Intangible Cultural Heritage?* [online]. 2016c [cit. 2016-01-15]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/culture/ich/en/what-is-intangible-heritage-00003>

UNESCO. UNESCO Office in Cairo. *Tangible Cultural Heritage*. [online]. 2016d [cit. 2016-01-15]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/cairo/culture/tangible-cultural-heritage/>

UNESCO. UNESCO and Indigenous People. *Partnership to Promote Cultural Diversity*. 109 s. [online]. 2006e [cit. 2016-03-31]. Dostupné z:

<http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001356/135656M.pdf>

UNITED NATIONS: *International Year for the Worlds' Indigenous People*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-20] Dostupné z:

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/45/164

UNITED NATIONS. *International Year for the Worlds' Indigenous People, 1993*. [online]. 2015 [cit. 2015-10-20]. Dostupné z:

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/48/133

UNWTO. *Compendium of Best Practices and Recommendations for Ecotourism in Asia and the Pacific*. 1. vydání. Španělsko: Madrid, UNWTO, 2012, 128 s. ISBN 978-92-844-1390-4.

VOYAGES. Indigenous Tourism Australia. *About Us. At a glance*. [online]. 2016a [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://www.voyages.com.au/about-us/at-a-glance>

VOYAGES. *Reconciliation Action Plan*. [online]. 2016b [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.reconciliation.org.au/raphub/wp-content/uploads/2015/09/Voyages-Indigenous-Tourism-Stretch-RAP-2015-2018.pdf>

WOLF, Josef. *Abeceda národů*. 1. vydání. Praha: Horizont, nakladatelství Socialistické akademie ČSSR, 1984, 272 s. ISBN neuvedeno.

WOLF, Josef. *Duchovní odkaz národů*. 1. vydání. Praha: ARSCI, 2007, 283 s. ISBN 978-80-86078-66-3.

WOLF, Josef. *Poslední svědkové pravěku*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1970, 242 s. ISBN neuvedeno.

ZELENKA, Josef a PÁSKOVÁ, Martina. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přepracované a doplněné 2. vydání. Praha: Linde Praha, a. s. 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

ZIKMUND, Miroslav. *Modrý Mauritius ...a přece Austrálie!* 1. vydání. Praha: Nakladatelství PRIMUS, 1999, 69 s. ISBN 80-86207-00-5.

8 Přílohy

8.1 Seznam příloh

Příloha 1: Rozloha spolkových států Austrálie	78
Příloha 2: Populace původních obyvatel a celková populace Austrálie v roce 2011	78
Příloha 3: Populace původní obyvatel a celková populace Austrálie v roce 1966.....	79
Příloha 4: Vybrané významné historické události	80
Příloha 5: Struktura obyvatelstva Austrálie v roce 2011	81
Příloha 6: Návrh plánu řízení Národního parku Uluru-Kata Tjuta 2009-2019	82
Příloha 7: Rozhovory s cestovateli a Australany	83
Příloha 8: Mapa Aboriginské komunity (2010).....	92
Příloha 9: Mapa Arnhemské země.....	92
Příloha 10: Domorodý průvodce u skalního umění.....	93
Příloha 11: George Chaloupka	93
Příloha 12: Uluru	93
Příloha 13: Pozvánka na konferenci	94
Příloha 14: Voyages, Reconciliation Action Plan 2015-2018.....	97
Příloha 15: Australian Museum, Reconciliation Action Plan 2014-2016	98

8.2 Seznam obrázků

Obrázek 1: Geografická mapa Austrálie	28
Obrázek 2: Vlajka Abogirinců.....	35
Obrázek 3: Vlajka Ostrovanů Torresova průlivu	35
Obrázek 4: Ayers Rock Resort	53
Obrázek 5: Mossman Gorge Centre – Roy Gibson, stařešina kmenu Kuku Ylanji	54
Obrázek 6: Model původního obyvatele Austrálie.....	60
Obrázek 7: Jiří Kolbaba.....	83
Obrázek 8: Domorodí tanečníci.....	84
Obrázek 9: Aboriginec.....	84
Obrázek 10: Hráč na didgaridoo.....	85
Obrázek 11: Ing. Rudolf Svaříček	86

8.3 Seznam tabulek

Tabulka 1: Výzkumné otázky.....	9
Tabulka 2: Role původních obyvatel Austrálie v cestovním ruchu.....	58
Tabulka 3: Výhody versus nevýhody cestovního ruchu pro původní obyvatele Austrálie .	59
Tabulka 4: Možná ohrožení kulturního dědictví vlivem turistického ruchu	59

8.4 Seznam použitých zkratk

ABS	Australian Bureau of Statistics (Australský statistický úřad)
aj.	a jiné
angl.	anglicky
apod.	a podobně
AUD	australský dolar
č.	číslo
ČNB	Česká národní banka
ILC	Indigenous Land Corporation
Kč	koruna česká
MAGNT	The Museum and Art Gallery of the Northern Territory (Muzeum a galerie umění Severního teritoria)
mj.	mimo jiné
MOP	Mezinárodní organizace práce
např.	například
OSN	Organizace spojených národů
př. n. l.	před našim letopočtem
RAP	Reconciliation Action Plan
tzv.	takzvaný
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNWTO	Světová organizace cestovního ruchu (World Tourism Organisation)
VS OSN	Valné shromáždění Organizace spojených národů

Příloha 1: Rozloha spolkových států Austrálie

Stát	Rozloha v km ²	% z celkové rozlohy	Hlavní město
Nový Jižní Wales	801 370	10,43	Sydney
Victorie	227 602	2,96	Melbourne
Queensland	1 727 949	22,48	Brisbane
Jižní Austrálie	984 305	12,80	Adelaide
Západní Austrálie	2 527 438	32,88	Perth
Tasmánie	68 331	0,89	Hobart
Severní teritorium	1 347 421	17,53	Darwin
Území hlavního města	2 432	0,03	Canberra

Zdroj: vlastní zpracování podle Čulek et al. (2013), 2015

Příloha 2: Populace původních obyvatel a celková populace Austrálie v roce 2011

Stát	Australská původní populace	% Australské původní populace dle států	Celková populace Austrálie	Proporcionální % podíl původních obyvatel na celkové populaci
Nový Jižní Wales	172 624	31,5	6 917 658	2,5
Victorie	37 991	6,9	5 354 040	0,7
Queensland	155 825	28,4	4 332 737	3,6
Jižní Austrálie	30 431	5,5	1 596 570	1,9
Západní Austrálie	69 665	12,7	2 239 170	3,1
Tasmánie	19 625	3,6	495 350	4,0
Severní teritorium	56 779	10,4	211 944	26,8
Území hlavního města	5 184	0,9	357 219	1,5
AUSTRÁLIE	548 370	100	21 507 719	2,5

Zdroj: vlastní zpracování podle ABS (2012), 2015

Příloha 3: Populace původní obyvatel a celková populace Austrálie v roce 1966

Stát	Australská původní populace	% Australské původní populace dle států	Celková populace Austrálie	Proporcionální % podíl původních obyvatel na celkové populaci
Nový Jižní Wales	13 613	17,09	4 233 822	0,32
Victorie	1 790	2,24	3 219 526	0,70
Queensland	19 003	23,87	1 663 685	1,14
Jižní Austrálie	5 505	6,91	1 091 875	0,50
Západní Austrálie	18 439	23,16	836 673	1,14
Tasmánie	55	0,07	371 435	0,01
Severní teritorium	21 119	26,52	37 433	56,41
Území hlavního města	96	0,14	96 013	0,09
AUSTRÁLIE	79 620	100	11 550 462	0,70

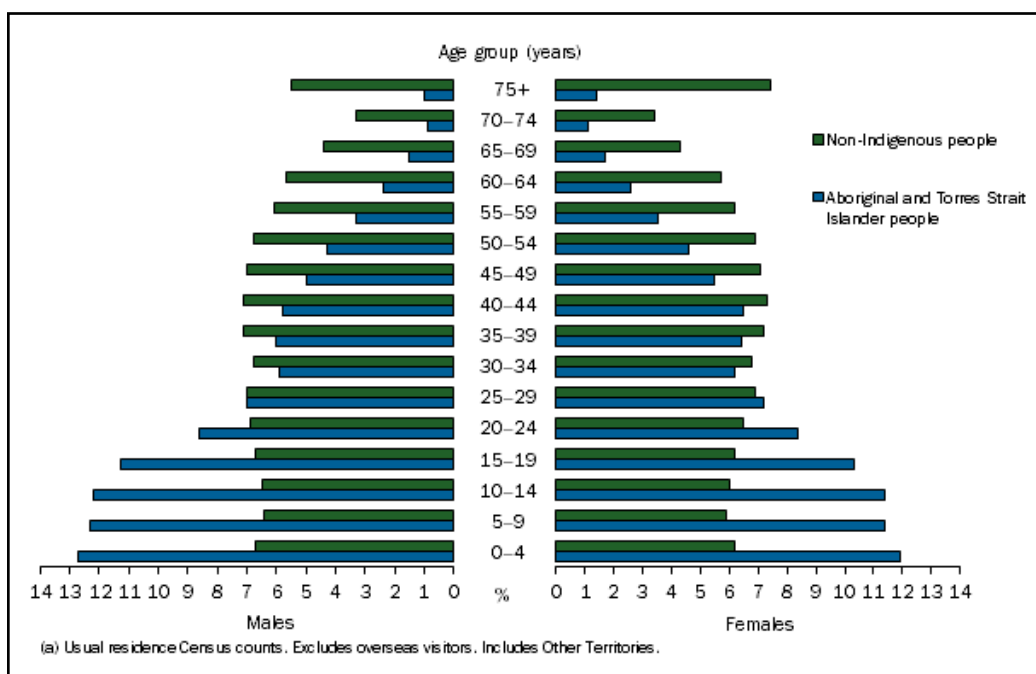
Zdroj: vlastní zpracování podle ABS (2011), 2015

Příloha 4: Vybrané významné historické události

1770	Kapitán James Cook s lodí Endeavour připlouvá do Botanické zátoky, vyhláší nárok britské Koruny na celé východní pobřeží pod jménem Nový Jižní Wales
1788	Britská První flotila připlouvá do zátoky Sydney Cove, 26. ledna kapitán Arthur Phillips vztyčuje britskou vlajku, založení města Sydney
1804	Britové se usazují ve Van Diemenově zemi (1856 přejmenována na Tasmánii), založeno město Hobart
1869	Úřady zahajují odebrání dětí domorodých obyvatel, tato praxe potrvá 100 let (tzv. ukradená generace „Stolen generation“)
1873	Evropané poprvé spatřují Uluru, pojmenovávají ho Ayersova skála (Ayers Rock)
1901	Šest australských států se sjednocuje ve federaci a vytváří Australský svaz
1967	Aboriginci jsou zahrnuti do sčítání lidu
1976	Aborigincům předána významná část Severního teritoria
1985	Uluru (Ayers Rock) je oficiálně předána Aborigincům
1988	Oslavy 200 let osídlení Austrálie – protesty Aboriginců
1994	Začíná platit „Native Title“, zákon o právu původních obyvatel na půdu
2008	Premiér Kevin Rudd – obhajoba práv „ukradené generace“

Zdroj: vlastní zpracování podle Macintyre (2013:239-244), 2015

Příloha 5: Struktura obyvatelstva Austrálie v roce 2011

Zdroj: ABS (2012)

Příloha 6: Návrh plánu řízení Národního parku Uluru-Kata Tjuta 2009-2019

The Uluru climb

That's a really important sacred thing that you are climbing... You shouldn't climb. It's not the real thing about this place. The real thing is listening to everything. And maybe that makes you a bit sad. But anyway that's what we have to say. We are obliged by Tjukurpa to say. And all the tourists will brighten up and say, 'Oh I see. This is the right way. This is the thing that's right. This is the proper way: no climbing.

Kunmanara, Traditional Owner ©

The 'climb' is the traditional route taken by the ancestors *Mala* (hare-walaby men) on their arrival at Uluru, and as such is of great spiritual significance. *Tjukurpa* requires that Ngurajtja take responsibility for looking after visitors to their country and each time a visitor is seriously or fatally injured at Uluru, Ngurajtja share in the grieving process. It is this 'duty of care' under *Tjukurpa* that is the basis of Ngurajtja's stress and grieving for those injured. Although climbing Uluru is an attraction for some visitors, it is the view of Ngurajtja that visitors should not climb as it does not respect the spiritual and safety aspects of *Tjukurpa*.

It was not until the area was handed back to Anangu in 1985 that recognition of the cultural significance of Uluru and Kata Tjuta began to influence the management of the Park. Similarly the *Tjukurpa* of Uluru, and as a result Anangu opinion about the climb itself, began to publicly emerge (Hueneke 2006).

Whilst understanding of the cultural impact of climbing has emerged as a major issue since joint management, the safety aspects of the climb have been a constant challenge since visitors first started coming to Uluru.

In the past, many people have been injured and more than 30 people have died attempting to climb the very steep Uluru path. Current management measures to address visitor health and safety risks associated with the climb include provision of safety information in Park visitor guides; safety signs at the base of the climb; presentations at the Cultural Centre and on the Mala Walk; closure of the climb under the EPBC Regulations during defined environmental conditions; and coordination of visitor rescues from Uluru when required. A health and safety review of the climb has been undertaken (DNP 2007). The review found that, despite these measures, visitor incidents continue to occur albeit at a reduced frequency and level of seriousness – there were no fatalities on the climb in the years 2002–2008.

Considerable resources are dedicated to managing the climb and to related health and safety issues. Maintenance of the Park's vertical rescue capability requires that the numerous staff involved undertake intensive external training and regular in-house training. Each time an incident occurs several staff and emergency personnel are involved and helicopters are often utilised. Search and rescue operations in the park often require those involved to undertake some level of personal risk.

Research was undertaken over a three-year period to assess visitors' motivation for climbing Uluru or choosing not to climb. The results showed that just over one-third of all visitors to the Park chose to climb, a high percentage of these being children. The review found that overall not being able to climb would not affect the decision to visit the Park for the vast majority of visitors (98 per cent).

Uluru-Kata Tjuta National Park 87

Zdroj: Australian Government (2012)

Příloha 7: Rozhovory s cestovateli a Australany

Rozhovor – Jiří Kolbaba

Jiří Kolbaba (*1957) – český cestovatel, fotograf a autor několika knih o cestování. Jak uvádí *The World* (2015), vyjíždí každý rok na expedice a poznávací cesty i do těch nejdlehlších koutů světa. Zajímavou formou zaznamenává detaily přírodních struktur a exotické tváře domorodců. Dobrodružství a výsledky z cest zpracovává a prezentuje do besed a diashow po celé České republice. V celosvětové kampani *Keep walking* byl Jiří Kolbaba zařazen do elitní skupiny cestovatelů a dobrodruhů. Je viceprezidentem Českého klubu cestovatelů. Vystupuje v elektronických médiích, známý

je především jeho mnoholetý pořad na rádiu *Impuls: Cestování s Jirkou Kolbabou*.

Obrázek 7: Jiří Kolbaba

Zdroj: *The World* (2015)

Navštívil jste více než 130 zemí. Kolikrát jste byl v Austrálii?

„Austrálii jsem navštívil sedmkrát. Byl jsem ve východní části, na jihovýchodu kontinentu, v oblasti měst Cairnes a Cooktown a ve vnitrozemí. Při poslední návštěvě v roce 2015 jsem navštívil centrální část v oblasti Uluru.“

Jaké bylo vaše první setkání s Aboriginci?

„Poprvé jsem Aborigince potkal v Sydney v přístavu u slavného mostu Harbour Bridge. Dva mladí muži tam tancovali a hráli na domorodý hudební nástroj didgeridoo. Za zábavu vybírali od kolemjdoucích peníze.“

Můžete porovnat dojem se setkání s Aboriginci s jinými původními obyvateli?

„Na svých cestách se snažím o co největší kontakt s místními obyvateli. Snažím se získat co nejvíce informací o jejich historii, životě a kultuře. Vždy vyhledávám možnost navázat s nimi přímý kontakt, dle jazykových možností s nimi promluvit, požádat je o vyfotografování apod. Paradoxně, v Austrálii jsem kromě krátkých setkání spojených s vyfotografováním spontánní nebo náhodný kontakt s Aboriginci nezažil. I když jsem si

půjčil auto, zajel do vnitrozemí, turisticky zajímavá centra řídili bílí Australané, původní obyvatelé jsem potkával zřídka.“

Obrázek 8: Domorodí tanečníci

Zdroj: Foto Jiří Kolbaba, 2015

Na svých cestách často fotografujete domorodé obyvatelé. Máte zážitek při fotografování Aboriginců?

„Na své další cestě do Austrálie ve městě Cooktown, které bylo pojmenované podle mořeplavce a objevitele východního pobřeží Austrálie Jamesa Cooka, jsem je potkával ve městě, v parku nebo na pláži. Navázal jsem konverzaci s jedním domorodcem a požádal ho o možnost vyfotografovat si ho. Za fotografování chtěl zaplatit, což se mi na cestách a při setkání se západní civilizací, což Austrálie je, zpravidla nestává. Žádal za fotku dvacet dolarů, já jsem s ním smlouval tak dlouho, až jsem fotku nakonec koupil za dva dolary.“

Obrázek 9: Aboriginec

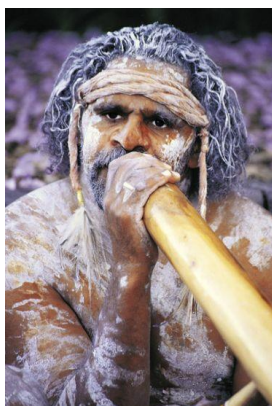
Zdroj: Foto Jiří Kolbaba, 2015

Kde jste je nejčastěji potkával?

„Ve velkých městech jako Sydney, Melbourne nebo Brisbane, kde jsem se pohyboval nejčastěji, jsem potkal Aborigince v ulicích oděných v oblecích, pracují i v byznysu. Nebo také při pouliční zábavě pro turisty poblíž turistických atrakcí. Na severu země nebo ve městě Darwin a v okolí jsem je potkal například u supermarketů nebo na turisticky zajímavých místech, kde se scházejí pro pobavení turistů. Pobízejí turisty k fotografování s nimi.“

Máte nějaký specifický osobní zážitek s Aboriginci?

„Při mojí poslední návštěvě jsem se s větší společností zúčastnil představení, které se konalo pro návštěvníky v blízkosti Uluru. Atmosféra ve spojitosti s okolní přírodou byla fascinující. Představení se uskutečnilo ve volné přírodě při západu slunce, byla to hudba a tance, při kterých byli Aboriginci pomalovaní bílou barvou. Barvy v jejich životě symbolizují určitou specifickou symboliku, bílá barva bolest a utrpení. Aboriginci představovali ptáčí muže a další zvířata. Duchovní svět je pro ně nesmírně důležitý.“

Obrázek 10: Hráč na didgaridoo

Zdroj: Foto Jiří Kolbaba, 2015

Jaký je váš názor na jejich postavení ve společnosti?

„Život po dlouhá desetiletí na periferii společnosti je značně poznamenal. Jsou to vykořenění lidé. Běžnému návštěvníkovi velkých měst se mohou jevit jako baviči, prodejci zábavy a humoru a turistických suvenýrů. Z mého pohledu a na základě mých zkušeností, pokud se turista za Aboriginci nevydá na místa, kde žijí, například do vnitrozemí nebo do Severního teritoria, tak se s nimi setkává velmi sporadicky, a tím se o nich a jejich životě z běžné návštěvy Austrálie moc nedozví. Poznat jejich specifickou kulturu a nádherné umění byl pro mne unikátní zážitek. Příroda Austrálie je fascinující.“

Rozhovor – Rudolf Svaříček

Ing. Rudolf Svaříček (*1962) – významný český cestovatel, jednatel cestovní kanceláře Livingstone. Jak uvádí CK Livingstone (2015) vizionář s širokým záběrem aktivit: fotograf, vodák, potápěč, horolezec. Absolvoval mimořádné výkony v průzkumu extrémních oblastí i řadu úspěšných expedic: Polar 89 (350 km se psím spřežením územím Arktidy), Marco Polo (napříč Asií), Hedvábná stezka (rok a půl asijskými státy), Živá Afrika (napříč Afrikou). Věnuje se hlavně oblastem izolovaných etnik. Jeho doménou je

Indonésie a Nová Guinea a oblast Himaláje. Publikuje úspěšné knihy, spolupracuje s televizemi, pořádá výstavy a přednášky.

Obrázek 11: Ing. Rudolf Svaříček
Zdroj: Rudolf Svaříček, 2015

Cestujete dlouhá léta po celém světě? Jak na vás zapůsobila Austrálie?

„Austrálie je pro mne vůbec nejsmutnější destinace. Použiji jí jako příměr toho, jak bílý muž dokázal rychle „zatočit“ s původními etniky. Jak krátký čas stačil na to, aby bylo téměř zlikvidováno původní obyvatelstvo, v Tasmánii dokonce bylo zlikvidováno úplně. Austrálie pro mě znamená nejkřiklavější příklad toho, jak se v minulosti bílý člověk zachoval k původním etnikům, kdy v podstatě zůstalo jenom torzo Aboriginců. Je to velmi hořký příběh.“

Kolikrát jste navštívil Austrálii?

„Celkem jsem tam byl pětkrát, s naší cestovatelskou výpravou jsme jí několikrát objeli. Dostali jsme se i do vnitrozemí, to bylo pro mne to nejzajímavější. Nejdelsí cesta trvala téměř tři měsíce.“

Co vás na cestách nejvíce oslovilo, na co nejradši vzpomínáte?

„Nejzajímavější pro mne bylo setkání s Georgem Chaloupkou. Byl to etnograf českého původu a velký znalec Aboriginců, který už nežije. Napsal mnoho knih o původních obyvatelích, zkoumal skalní malby, pronikl do jejich života a kultury, rozuměl jim jako málokdo. Navštívil jsem muzeum v Darwinu, ve kterém dlouhá léta pracoval, je

turisticky vděčným místem. Je v něm možné spatřit velký kus historie, rozsáhlou sbírku umění původních obyvatel.“

Kde jste na svých cestách potkal domorodé obyvatele?

„Přírodní kmeny jsem potkal ve vnitrozemí, na domorodém území v oblasti skalního monolitu Uluru, na který jsem vystoupil, a hlavně v severní části Austrálie a ve městě Darwin.“

Jaký by váš nejsilnější zážitek?

„Austrálie má nádhernou přírodu. Oslovil mne Národní park Kakadu, hlavně skalné malby, ty jsou fantastické. V tom bylo setkání s původními obyvateli, zejména s jejich kulturou, unikátní.“

Jak na vás Aboriginci zapůsobili?

„Na svých cestách se vždy snažím o setkání s původními obyvateli, být s nimi co nejvíce. Právě v Austrálii tomu bylo jinak. Měl jsem například možnost poznat, jak zásadní vliv má alkoholismus v jejich životě, žijí na okraji společnosti. Trauma Aboriginců, které přetrvává z minulosti, se Austrálie snaží finančně dohnat a napravit chyby minulosti.“

Z cest si přinášíte množství zážitků s původními etniky. Jak tomu bylo v Austrálii?

„Když Austrálii srovnám například s Guineou, kde se čas v podstatě zastavil, na sousední Guineii jsem s původními etniky prožil daleko více zajímavých zážitků a příběhů. Austrálie je pro mne velkým zklamáním v tom, jak dopadlo původní etnikum. Minulost se nedá vrátit. Ani v těch zajímavých přírodních oblastech Austrálie jsem nezažil výjimečný zážitek, jednalo se spíš o smutné zážitky.“

Jaký jste měl pocit se setkání s Aboriginci?

„Aborigince spojujeme s životem krásných původních obyvatel. Je štěstí, že ještě pořád žijí, hlavně v odlehlých částech Austrálie, ti původní obyvatelé, kteří tvoří jádro původního kontinentu. Snad se jim bude dostávat i více prostoru, budou více vidět a slyšet. Ale jejich původní přírodní život, jaký žili v době před kolonizací kontinentu, už asi nepůjde vrátit zpátky.“

Na začátku jste zmínil také původní obyvatel Tasmánie. Navštívil jste i Tasmánii?

„V Tasmánii jsem byl několikrát a považuji ji za jeden z nejzajímavějších ostrovů s nejkrásnější přírodou. Procestoval jsem jí křížem krážem, z mého pohledu se jedná o fantastické místo.“

Jak přímo na místě na vás zapůsobil duch minulosti?

„Právě tam si člověk uvědomí tu rychlost ataku na původní obyvatel. Do dnešní doby se zachovaly věznice, kde se přehrávají příběhy, jak krátká epocha stačila, aby se z bývalých trestanců přivezených z Anglie stali vládcové ostrova. Je zde nejkrutější vidět, jak rychle kolonizátoři zcela vyhubili původní obyvatelstvo ostrova.“

Rozhovor s Australany

Setkáváte se s Aboriginci jako Australan často?

A: *„Pouze když cestuji po regionech a setkávám se tak s našimi zaměstnanci nebo s obchodními partnery.“*

B: *„Ano, je to součást multikulturního života Austrálie. Někteří z mých přátel jsou potomci třetí nebo čtvrté generace míšenců Evropanů a původních obyvatel. Setkávám se s nimi i pracovně, avšak velmi sporadicky během firemních akcí.“*

Jaké zkušenosti máte s Aboriginci?

A: *„Naši zaměstnanci z řad původních obyvatel projevují nadšení, snahu učit se nové věci, rozvíjet své dovednosti. S potěšením a s velkou hrdostí ukazují turistům „svoji zemi a svoji kulturu“. Veškeré moje pracovní zkušenosti v turistické oblasti byly pozitivní, prospěšné a obohacující.“*

B: *„Ti, co jsou mými přáteli a známými, jsou dobrosrdeční a milí lidé. V minulosti, ještě jako dítě, jsem nechápal, proč někteří nebyli schopni začlenit se do moderní společnosti. Až později jsem pochopil jejich chování, které v minulosti způsobilo špatné zacházení bílých Australanů s původními obyvateli. Například matkám byly po narození odebírány děti na převýchovu, aby byla potlačena jejich „barbarská“ kultura. Dokonce i v současnosti mnoho lidí z této „ukradené generace“ nepřestalo hledat své rodiče a bojují za práva původních obyvatel. Vláš se poslední desetiletí snaží napravit křivdy z minulosti a vytvořila mnoho programů na výchovu a podporu Aboriginců včetně sociálních výhod.“*

Žijí původní obyvatelé ve Vašem městě nebo ve Vašem blízkém okolí a jak je vnímáte?

A: „V různých částech Melbourne Aboriginci žijí. Jejich populace zde však není tak vysoká jako v jiných větších městech nebo regionech Austrálie. Všichni jsme ale součástí naší společnosti.“

B: „Žijí ve velkém městě, ve kterém žijí i Aboriginci. Vhodně případech se jedná o potomky původních obyvatel, kteří ve městech žijí jako ostatní Australané a člověk je nevnímá nijak jinak. Chovají se a vypadají velmi evropsky – kdybych se od nich nedozvěděl, že jsou potomky původních obyvatel, sám to nevidím ani nepociťuji. Austrálie je multikulturní zemí.“

Co Vás zaujalo na Aborigincích, čím jsou pro Vás zajímaví?

A: „Jejich silné kulturní a komplexní propojení se svojí zemí a krajinou. Odhodlanost zlepšit postavení své komunity zejména prostřednictvím cestovního ruchu.“

B: „Jejich znalosti a dovednosti, schopnost přežít v buši. Unikátnost a inspirativnost jejich umění a kultury. Dokonce jsem v minulosti, když jsem měl víc času, nějakou dobu hrál na didgaridoo.“

Ve které části Austrálie jste se setkal s Aboriginci, kteří byli nějakým způsobem angažováni v cestovním ruchu?

A: „Setkání s místními domorodci proběhlo zejména v Severním teritoriu a regionu Kimberley, Západní Austrálie. Pracovali a pracují pro naše místní obchodní partnery jako turističtí průvodci, kormidelníci na lodích, personál venkovských chat nebo pracovníci v administrativě.“

B: „Aborigince jsem potkal ve všech větších městech a ve vnitrozemí – jako turistické průvodce, jiní předváděli ručně vyráběné umělecké předměty, suvenýry ze dřeva, didgaridoo a bumerang nebo nástěnné malby. Jiní zase hráli na tradiční nástroje nebo předváděli tradiční tance. Nejlepší a nejzkušenější turističtí průvodci z řad Aboriginců žijí ve vnitrozemí – učí lidi, jak přežít v pouštích a na nehostinných místech, kde a jak najít jídlo a vodu. Aboriginští průvodci a ošetřovatelé zvířat jsou velmi populární v ZOO a v přírodních parcích.“

Jakým způsobem se Aboriginci snaží získat pozornost turistů? Z Vašeho pohledu jak se Vám jeví jejich zapojení v cestovním ruchu?

A: „Množství společností v turistickém ruchu se v současnosti prezentuje jako ty, které vlastní původní obyvatelé nebo jsou jimi řízeny nebo nabízející přímo zážitky dle původních obyvatel. Některé společnosti se nacházejí ve městech, zejména v kulturních centrech nebo uměleckých galeriích. Většina se však nachází v odlehlých oblastech a nabízejí autentické zážitky na vlastním tradičním území.“

B: „Z mého pohledu, když turisté přijedou do Austrálie, chtějí navštívit pobřeží, muzea nebo jiné známé turistické atraktivy Austrálie. Očekávají také, že uvidí, potkají a budou komunikovat i s původními obyvateli. Mohou navštívit festivaly, které pořádají původní obyvatelé – taneční a hudební vystoupení, tradiční ceremoniály ve městech nebo v přírodě. Program cestovních kanceláří je různorodý.“

Jak se podle Vašeho názoru vyrovnávají se zájmem o jejich život a jejich kulturu?

A: „Aboriginští turističtí průvodci, kteří pracují pro naši společnost, jsou vždy ochotni informovat a bavit turisty, říct jim co nejvíce o jejich kultuře. Někdy se objevují případy, kdy průvodci pracují mimo své vlastní území a příběhy o své kultuře nemohou vyprávět mimo své domovské území. Příběhy z kultury nebo určitá místa se smí vztahovat pouze na mužské záležitosti nebo pouze na ženské záležitosti a nesmí se o nich diskutovat nebo je vysvětlovat. Někteří turisté nechápou význam těchto nepsaných zákonů a nerozumí, proč se tyto příběhy nesmí vyprávět.“

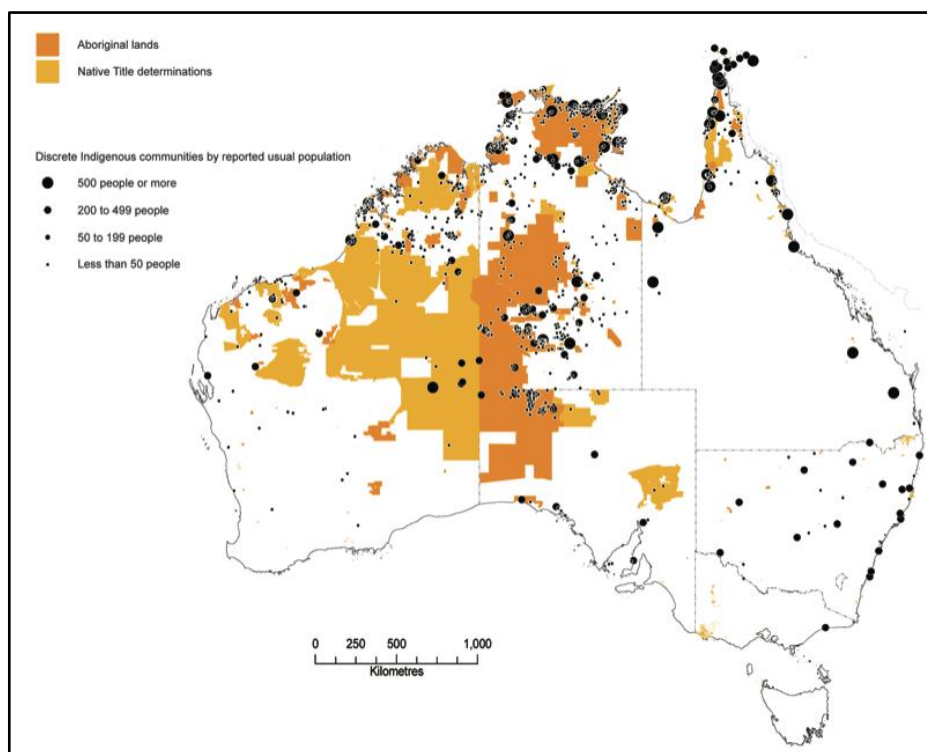
B: „Turistické dolary“ znamenají značné finanční prostředky a o Aborigince a jejich životní styl je velký zájem. Turistický ruch jim dává pravidelnou práci, prostředky z cestovního ruchu znamenají významný příjem pro mnoho rodin, které jsou na něm existenčně závislé. Na druhou stranu, existují odlehlé oblasti, kde chudoba a sociální problémy jsou v Aboriginské komunitě tak výrazné, že Aboriginci o turistický ruch nejeví zájem.“

Myslíte si, že turistický ruch může napomoci jejich většímu zviditelnění v Australské společnosti a většímu povědomí o jejich životě např. i pro zahraniční turisty?

A: „Původní obyvatelé, kteří se aktivně zapojují v cestovním ruchu nebo v pohostinství, tzn., pracují v tomto odvětví, mají zájem uplatnit se a do jisté míry prezentovat svoji kulturu, tradice a životní styl.“

B: „Myslím si, že nezaměstnaní nebo chudí Aboriginci v odlehlých oblastech nechtějí žádný nebo mají velmi malý kontakt s cizími lidmi a civilizací obecně kromě zdravotní péče, zásobování, sociálními službami a podobně. Ve městech mají běžnou práci, můžete je potkat na ulici jako každého jiného Australana, pracují jako policisté, vidíte je pracovat jako moderátory v médiích, našli uplatnění v politice. Nebo je můžete sledovat jako pouliční umělce a muzikanty, kteří dostávají od kolemjdoucích a turistů za vystoupení drobné peníze. Někteří dokonce připravují rozsáhlejší pouliční představení, která přitáhnou i větší skupiny lidí. Různorodost je opravdu široká.“

Příloha 8: Mapa Aboriginské komunity (2010)

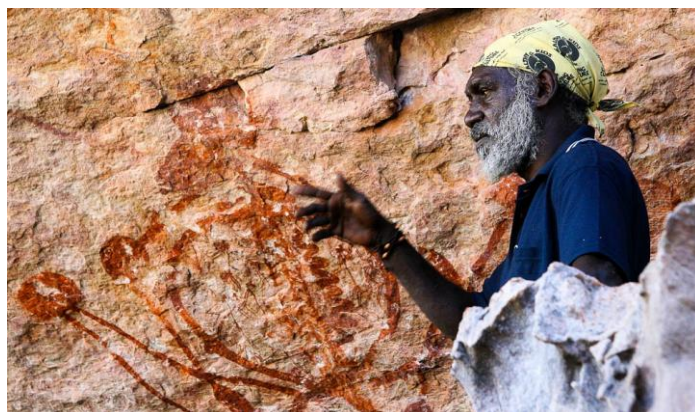
Zdroj: Creative Spirits (2015)

Příloha 9: Mapa Arnhemské země

Zdroj: About Travel (2016)

Příloha 10: Domorodý průvodce u skalního umění

Zdroj: Australian Traveller (2013)

Příloha 11: George Chaloupka

Zdroj: MAGNT (2015)

Příloha 12: Uluru

Zdroj: Foto: Jiří Kolbaba, 2015

Příloha 13: Pozvánka na konferenci

9 – 11 March 2016
Bunbury Regional Entertainment Centre
Bunbury, Western Australia

CONFERENCE PROGRAM

Australian Indigenous Tourism Conference 2016
"WALKING TOGETHER - BUILDING SUSTAINABLE FUTURES"
 Youth Environment Culture Business of Tourism

2016 Program

This program is a guide only and regular updates will be posted on the conference website – www.aitc2016.com.au. Entertainment and social events will provide opportunities for networking, fun and business development in a high- powered atmosphere. * Subject to change.

WEDNESDAY 9 MARCH 2016	
	12.00pm – 5.30pm Registration Desk Open
	1:00pm – 4:00pm Culture in Parks - Aboriginal tourism opportunities
	1:00pm – 2:30pm Parks and Wildlife is encouraging traditional owners to conduct Aboriginal cultural events on lands and waters managed by the department. Parks and Wildlife representatives will speak about the strategy, and how businesses can be supported, and current Aboriginal business owners will be there to share their experiences.
	2:30pm – 3:00pm Afternoon Tea
Day 1	3:00pm – 4:00pm Continued - Parks and Wildlife representatives will speak about the strategy, and how businesses can be supported, and current Aboriginal business owners will be there to share their experiences.
	5.00pm – 7.00pm Official Opening Ceremony and Function Venue: BREC
	5.15pm – 5.25pm Welcome and introductions - MC: Tahn Donovan – Chair of WAITOC
	5.25pm – 5.40pm Welcome to Country Presenter: Ms Gloria Dann – Noongar Elder Warangka Noyt Kobori Cultural Dance Group Koombarnup Dance Group
	5.40pm – 5.50pm Welcome to Bunbury Mayor Gary Brennan
	7.00pm Function Concludes

Zdroj: John Barnett, zasláno na e-mail autorky, 2016

Thursday 10 MARCH 2016

8.00am – 5.30pm Registration Desk Open

9.00am – 12.30pm Plenary Sessions **BREC - Stage One Theatre**

9.00am – 9.10pm Welcome & Housekeeping - **MC: Ms Malarndirri McCarthy**

9.10am – 9.20am Official Opening - **Dr Kim Hames – Minister for Tourism**

9.20am – 10.30am KEY SPEAKERS/PANEL
 Theme: **National and International overview of Aboriginal Tourism Globally – Towards Australia 2020**
Presenters: Mr Robert Taylor – CEO - WAITOC | Mr John Barrett – Leadership Council - WINTA | Ms Stephanie Buckland – CEO – Tourism WA | Mr Simon Phillips - Maori Tourism NZ

Day 2

10.30am – 11.00am Morning Tea - **BREC Foyer – Level 1 and 2**

11.00am – 12.00pm KEY NOTE SPEAKER
 Theme: **Why Travelers Travel... and How to Make Them Travel to You**
 How Aboriginal tourism can embrace trends to walk with everyone
 Presenter: **Mr Daniel Levine**

12.00pm – 12.30pm Q&A

12.30pm – 1.30pm **Lunch** – Sponsored by Tourism Australia **BREC Foyer – Level 1 and 2**

2016 Program |

Thursday 10 MARCH 2016 (cont)

1.30pm – 3.00pm Theme: **Walking Together – Building Sustainable Futures**
 Showcasing case studies of excellence where Aboriginal tourism businesses, mainstream tourism businesses have embraced partnerships within all sectors of the tourism industry.

1.30pm – 1.45pm Koomal Dreaming – Presenter: **Josh Whiteland**

1.45pm – 2.00pm Wula Guda Nyinda – Presenter: **Darren 'Capes' Capewell**

2.00pm – 2.15pm Wayapa Wuurrk – Presenter: **Jamie Thomas**

2.15pm – 2.30pm Mossman Gorge – Presenter: **Ben Pratt**

2.30pm – 3.00pm Q&A Panel Session

Day 2

3.00pm – 3.30pm **Afternoon Tea** - BREC Foyer – Level 1 and 2

3.30pm – 4.30pm KEY NOTE SPEAKER
 Theme: **Social Media meets the Message Stick**
 How to use Visual Storytelling to Promote Your Destination
 Presenter: **Ms Donna Moritz**

4.30pm – 5.00pm Theme: **Food Tourism and Events**

4.30pm – 5.00pm **Mark Olive aka the Black Olive** – The new (but old) trend of foraging and native foods

6.00pm – Late Celebration Night - **"The Aqua Spectacular of Nights"**
 Delegates are asked to add to the theme of the night by wearing the colour aqua.
 Venue: **BREC – The Cube and Skybar**

Zdroj: John Barnett, zasláno na e-mail autorky, 2016

Friday 10 MARCH 2016 (cont)

8.00am – 2.30pm	Registration Desk Open
9.00am – 10.30am	PLENARY SESSION Theme: Walking Together – Building Sustainable Futures Showcasing case studies of excellence where Aboriginal tourism businesses, mainstream tourism businesses have embraced partnerships within all sectors of the tourism industry.
9.00am – 9.15am	Kooljaman at Cape Leveque – Presenter: Rosanna Angus
9.15am – 9.30am	Ninti One – Presenter: Damien Jacobsen
9.30am – 9.45am	Bindi Bindi Dreaming – Presenter: Marissa Verma
9.45am – 10.00am	Ngurrangga Tours – Presenter: Clinton Walker
10.00am – 10.30am	Q&A Panel Session
10.30am – 11.00am	Morning Tea - BREC Foyer Level 1 and 2
11.00am – 12.00pm	Theme: Food Tourism and Events
11.00am – 11.15am	"Kambarang" – Presenters: Teagan Climo & Che Cox
11.15am – 11.30am	Maalinup Aboriginal Gallery – Presenter: Dale Tilbrook
11.30am – 11.45am	Mila Foundation – Presenters: Taylor Hayward & Julie Hillier
11.45am – 12.15pm	Q&A Panel Session
12.15pm – 12.45pm	Design! Deliver! Delight! – Presenter: Graham Harvey
12.45pm – 1:00pm	Conference Close Chair – Tahn Donovan
1:00pm – 2:00pm	Lunch - BREC Foyer Level 1 and 2
2:00pm – 5:00pm	FIELD TRIPS A: Walkabout Town Tour with Troy Bennell B: Historical visit to Roelands Village
5:00pm – 7:00pm	Farewell Function Venue: Bunbury Regional Art Gallery

Day 3

AITC 2016

**Bunbury Regional
Entertainment Centre**
Bunbury Western Australia
9 – 11 March 2016

www.aitc2016.com.au

Zdroj: John Barnett, zasláno na e-mail autorky, 2016

Příloha 14: Voyages, Reconciliation Action Plan 2015-2018

EMPLOYEE PROFILE BRENDAN MACALE APPRENTICE CHEF HOME VALLEY STATION

Brendan Macale, is an Apprentice Chef at Home Valley Station and grew up in the local area. Brendan has taken Aboriginal and Torres Strait Islander staff back to the small community in which he grew up. His passion in life is to become a chef and now he is experiencing this at Home Valley Station.

"My family and I have always passed right through Home Valley Station on our way to spend time in our country. When I was younger there was nothing much here in the way of development or opportunities for locals, Indigenous or white. Since ILC has begun developing Home Valley into a tourism destination I have seen many changes, all of them positive.

It has given locals and tourists a chance to experience our country with us as their guides and also given young Indigenous people from

around Australia job skills and confidence and exposed them to our local ways. For me personally it has given me the opportunity to do something I love in the country I love.

It lets me share stories that were passed on to me by my elders with staff and guests and keep those stories alive."

BRENDAN MACALE
LOCAL ABORIGINAL MAN WHO
GREW UP ON MOLLYACA, A SMALL
OUTSTATION JUST NORTH OF
HOME VALLEY STATION

PICTURED WITH BEN PRATT
GENERAL MANAGER
MOSSMAN GORGE CENTRE

For me personally
it has given me the
opportunity to do
something I love in
the country I love.

VISION

The Australian Museum's vision for reconciliation between Aboriginal and Torres Strait Islander peoples and other Australians is a firm commitment to embrace, promote respect for and celebrate the diverse cultures of all Aboriginal and Torres Strait Islander peoples.

WHAT WE DO

The Australian Museum is a national museum funded by the NSW State Government, donations and self-generated revenues.

Many of our programs have a national or international focus, with particular emphasis on Australia, the Pacific and South-East Asia.

The Museum is the custodian and provider of access to the oldest and largest natural sciences and cultural collections in Australia.

The Australian Museum is a centre for natural history, Indigenous Australian cultures and other contemporary cultures in our region. Within these fields, the Museum provides research, exhibitions, collection development and public programs.

The Museum has 236 staff of which eight people identify as being Aboriginal and/or Torres Strait Islander.

FOCUS AREAS

The RAP focuses on four key areas:

- 1 Relationships**
- 2 Respect**
- 3 Opportunities**
- 4 Tracking progress and reporting**

OUR RECONCILIATION ACTION PLAN

The intent of this Reconciliation Action Plan (RAP) is to develop new relationships and experiences to enrich the lives of all Australians.

The development of our RAP began in 2012 with the establishment of a RAP Working Group that included Aboriginal and Torres Strait Islander people and non-Indigenous Australians. Australian Museum staff then engaged in consultation with Aboriginal and Torres Strait Islander communities, and this feedback has been incorporated into the RAP. The RAP will operate across all parts of the Museum and will:

- identify opportunities for employment of Aboriginal and Torres Strait Islander peoples and engagement with Aboriginal and Torres Strait Islander and other communities
- affirm Aboriginal and Torres Strait Islander protocols
- develop an Indigenous Engagement Strategy
- establish an Aboriginal and Torres Strait Islander Advisory Group.

The RAP will focus on ensuring that our Indigenous Australian and non-Indigenous staff have ownership of the plan and feel responsible for, and rewarded by, its implementation.

The Australian Museum RAP Champion is Steven Alderton, Assistant Director, Public Engagement & Culture; and our RAP working group included:

- Scott Mitchell, Head, Cultural Collections, Conservation & Consulting
- Phil Gordon, Project Manager, Indigenous Heritage
- Laura McBride, Creative Producer, Cultural Programs
- Charlotte Galleguillos, Indigenous Education Project Officer.

9 Zadání práce

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Akademický rok: 2015/2016

Studijní program: Ekonomika a management
Forma: Kombinovaná
Obor/komb.: Management cestovního ruchu - anglický jazyk
(mcr-k-a)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Netíková Jana	Za Škodovkou 156, Hradec Králové	I1300162

TÉMA ČESKY:

Role původních obyvatel v cestovním ruchu

TÉMA ANGLICKY:

The role of indigenous peoples in tourism

VEDOUČÍ PRÁCE:

Ing. Martina Pásková, Ph.D. - KRRCR

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Práce by se měla zabývat významem znalostí, dovedností a tradičního životního stylu původních komunit pro cestovní ruch krajinně cenných destinací cestovního ruchu, jakými jsou např. geoparky, chráněná území či lokality světového dědictví UNESCO. Důraz klást na analýzu míry a formy využívání či alespoň respektování tohoto po generace předávaného know-how a dalších prvků kolektivní paměti v managementu těchto specifických destinací.

Osnova práce:

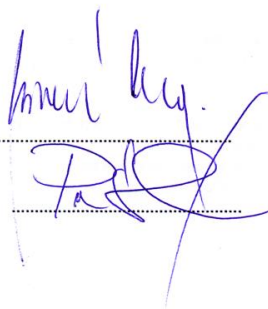
1. Úvod
2. Cíle a metodika práce
3. Teoretická východiska
 - 3.1 Antropologie cestovního ruchu
 - 3.2 Cestovní ruch původních obyvatel
4. Případová studie Austrálie
 - 4.1 Vymezení a charakteristika území
 - 4.2 Průběh a výsledky výzkumu
 - 4.2.1 Analýza role původních obyvatel v cestovním ruchu
5. Shrnutí výsledků
6. Závěry a doporučení
7. Zdroje
8. Přílohy

SEZNAM DOPORUCENÉ LITERATURY:

- Altman, J. 1989. Tourism dilemmas for aboriginal Australians. *Annals of Tourism Research*, 16: 449-56
- BUTLER, R. and HINCH, T. (ed.) *Tourism and Indigenous Peoples: Issues and Implications*. Elsevier Science Ltd., Oxford, 380 pp, 2007.
- Cohen, E. 1988. Authenticity and commoditization in tourism. *Annals of Tourism Research*, 15(3): 371-386
- Cohen, R. 1978. Ethnicity: problem and focus in Anthropology. *ARA*, 7: 379-403
- Esman, M. 1984. Tourism as ethnic preservation: the cajuns of Louisiana *Annals of Tourism Research*, 11: 451-467
- Grabum, N. 1984. The evolution of tourist arts. *Annals of Tourism Research*. 11: 393- 449
- Handler, R and Saxton, W. 1988. Dissimulation: reflexivity, narration, and the quest for authenticity in living history. *Cultural Anthropology* 3: 242-260
- Hitchcock, M. 2001. Anthropological reflections on the study of tourism. In Wall, G. ed. *Contemporary Perspectives on Tourism*, Department of Geography Occasional Paper 17. Waterloo: University of Waterloo, 109-128.
- KAPOOR, D. and SHIZA, E. (ed.) *Indigenous knowledge and learning in Asia / Pacific and Africa*. Polgrave MacMillan, New York, 266 pp, 2010.
- KUNNIE, J. E. and GODUGA, N. I. *Indigenous Peoples? Wisdom and Power. Affirming Our Knowledge Through Narratives*. Ashgate, 282 pp, 2006.
- MacCannell, D. 1984. Reconstructed ethnicity: tourism and cultural identity in third world communities. *Annals of Tourism Research*. 11: 375-391
- McKean, P. 1973. *Cultural Involution: Tourists, Balinese, and the Process of Modernization in Anthropological Perspective*, Ph.

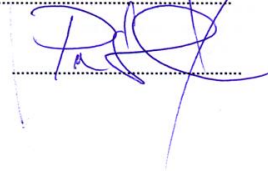
- D. thesis, Brown University
- Moscato, G. and P. Pearce 1999. Understanding ethnic tourists. *Annals of Tourism Research*. 26(2): 416-34
- NASH, D. *Anthropology of Tourism*. Elsevier Science Ltd., Oxford, 205 pp, 1996.
- Oakes, T. 1992. Cultural geography and Chinese ethnic tourism. *Journal of Cultural Geography* 12(2): 2-17.
- Picard, M. 1990. Cultural tourism in Bali: cultural performances as tourist attraction. *Indonesia* 49: 37-74
- Picard, M. 1995. Cultural heritage and tourist capital: cultural tourism in Bali. In Lanfant, M. Allcock, J. and Bruner, E. (eds.) *International Tourism: Identity and Change*. London: Sage Studies in International Sociology
- Picard, M. and Wood, R. 1997. *Tourism, Ethnicity, and the State in Asian and Pacific Societies*. Honolulu: Hawaii: University of Hawai'i Press
- Pitchford, S. 1995. Ethnic tourism and nationalism in Wales. *Annals of Tourism Research*, 22: 35-52
- Reisinger, Y. 1994. Tourist - Host contact as a part of cultural tourism. *World Leisure and Recreation*. 36 (summer): 24-28
- Smith, V. 1989. *Host and guests: the anthropology of tourism*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Swain, M. 1989. Developing ethnic tourism in Hunnan, China: Shilin Sani. *Tourism Recreation Research* 14(1): 33-39.
- Swain, M. 1993. Women producers of ethnic arts. *Annals of Tourism Research*, 20: 32-51
- Tunbridge, J. and Ashworth, G. 1996. *Dissonant Heritage: Management of the Past as a Resource in Conflict*. Chichester: Wiley.
- TURNER, S. *Geoheritage and Geoparks: One (Australian) woman's point of view*. *Geoheritage* vol.5, pp. 249 - 264. DOI: 10.1007/s12371-013-0085-5, 2013.
- Van den Bergh, P. and Keyes, C. 1984. Introduction: tourism and re-created ethnicity. *Annals of Tourism Research*, 11: 343-352
- Wall, G. 1996. Perspectives on tourism in selected Balinese villages. *Annals of Tourism Research*. 3: 123-137
- Wang, N. 1999. Rethinking authenticity in tourism experience. *Annals of Tourism Research*
- ZEPPEL, H., D. (ed.) *Indigenous ecotourism. Sustainable Development and Management*. BABI International, Oxford, 308 pp, 2006.

Podpis studenta:

Datum: 15. 10. 2015

Podpis vedoucího práce:

Datum: 15. 10. 2015